

Domitianum publicis Mutianus præfecit negociis, ne quid eius deesset rebus secundis. Nondum tamen Domitiano se penitus infuderat libido flagitiorum, rudis erat adhuc uitis, & tyro criminibus ut potentatibus. Vespasianus hyeme retentus, atque intercluso uentis mari, cum filio Alexandriam rediit: illic uictoriae nuntio plebisque Romanae comperto in se fauore, profectionem maturandam constituit, ne quid absente se noueret: nec tamen incuratum Iudææ bellum reliquit, quod filio, quasi consorti suorum operum ac successori, committendum putauit: ut neque Romanis ipse deesset, neque Iudæis Vespasianus, quem filius representaret. Executor igitur paterni electus triumphi, cum electa manu dirigit. Titus pedes egreditur. Nicopolim petit: Abest ea ciuitas ab Alexandria uigintiquatuor stadiis: inde militibus classi nauium maioribus impositis, Nilo decurrit usque ad urbem Thoni. Vnde progressus habitauit in ciuitate, cui nomen Thamna. Secunda mansio uiatibus ciuitas Heraclea, tertia Pelusium, duobus diebus statiuorum gratia Pelusii transactis, per desertum agens iter, peruenit usque ad Casii Iouis templum: successit ei Ostracine mansio, aqua locus indigens, tamen diligentia incolæ sibi subsidium, comparauerant, ut institerent ductus aquarum: Exceperunt etiam Rhinocoluri exercitum progredientem, non sine grata refectioe. Occurrit urbs Raphæa, quæ ciuitas Syriæ principium est, ex Aegypto comitantibus. Ventum est Gazam, ea erat quinta ciuitas aduenientibus. Inde in Ascalonem, deinde Iamnam, ex qua transitum in Ioppen, peruentum in Cæsaream: ubi ne cense erat paulisper morari, congregare quoque militum manum, quæ adhuc in hybernis agebat, & iam hyemis asperitas deficiebat.

Belli Iudæici
lib. 5. ca. 14.
apud Iosephum
eadem

EGESIPPI DE EXCIDIO HEROSOLYMITA.
VRBIS HISTORIAE LIBER QVINTVS.

Caput .I.

ANNO PRIMO DELATI IMPERII Vespasiano, bellis asperis Iudææ & seditionibus domesticis lacerabat, nec per hyemem inducias maiorum egerat, quando solent bellorum requiescere facta: quinetiam tertius ei tyrannus Eleazarus accesserat, quasi emendaturus uitia superiorum, qui coniuratis secunda Iudæa, & Zenonis Simone & Ezechia non ignobili iuvene, quos plurimi alii comitabant, & occupatis templi interioribus & circuitu omni, supra fores in uestibuli ipsius fronte, arma constituere. Iohannes tamen conspirantium numero præstabat, & factiois multitudine, sed loco inferior: quamuis nequaquam feriret, sed repugnaret superioribus, grauabatur tamen quod supra uerticem haberet hostes. Simon uero, quem sibi tyrannum populus introduxerat superiora urbis, tenebat: inferiora quoque populo ipsius replebatur. Trino prælio laborabat intra se ciuitas, nulla intermissio, nulla requies, nullæ induciæ, momentis omnibus dimicabat. Multi ruebant, innumerum iugulabant, manabat sanguis, fœdabat uniuersa, ipsa replebat templi limina, passim ruebant cadauera: sagittis, alii: alii missilibus feriebantur. Inter illos medius erat Iohannes inferior Eleazaro, superior Simone: quo superabat ab Eleazaro, eo ipso superabat Simonem: medius enim inter utrumque eum locum tenebat, ut quo plus grauaretur ab altero, & ipse plus noceret alteri: instructior tamen cæteris, subsidiis machinarum & genere telorum bellum æquabat: ita tamen, ut præter eos qui bellum mouerent, plerique etiam sacerdotum interficerent: atque inter ipsas, quas mactauerant, hostias immolarent: quamuis enim frequens super uniuersos rueret telorum seges, & ubique feruerent prælia, tamen sacerdotes sacrificandi ministerium solenniter obibant, nec feriabant commissio sibi munere, & quo in interioribus erant templi, eo grauius perimebantur: quia tormento acta uehementiores ictus habebant. Plerique etiam qui de ultimo orbe precatum uenerant, sperantes remedia salutis, quo magis templo inhæserant, eo maioribus periculis inuoluebant.

Eleazarus tertius
tyrannus.

externos cum ciuibus, sacerdotes simul & profanos iacere, graues cum turpibus, luxuriosos cum abstinentibus, confusoq; omnium promiscue sanguine, & quasi profluuium decurrente, interiores ipsos stagnare secessus templi: in circuitu omnia cruore tumescere, ut pleriq; dum inuicem propugnatores partium petunt, lubrico offensi, quassati furore in sanguine demergerentur: nec sic tamen periculis territi abstinebant praelio tyrannorum satellites: & quo maius periculum, eo amplius desæuiebat tempestas furoris. Si isis grauius incubuerat exitium, alii quasi uictoriam uehementius inuitabantur, ut turbatos deferrent. Et Eleazaro quidem uel Simoni cedendi potestas erat, ut quasi quibusdam uel horarum se reparent induciis: Iohannes uero semper in procinctu momentis omnibus in certamine: si superiores quieuerant, urgebant inferiores ex parte Simonis: si hos perturbauerant, Eleazarus infestabat: nec ipse tamen illos quietos esse patiebatur, ubi alios depulerat, in alios profliebat: peruigil in certamine, & ipsa impiger crudelitate, ubi parcebant telis, ignes iaculabantur, qui comprehensis tectorum fastigiis depascabantur domos, quæ refertæ frugibus cæterisq; subsidiis alimentorum, ad belli tolerantiam prolixioris, pariter exurebantur: maioraq; pabula incendium dabantur, ruebant ambusta materiarum, deuoluebantur sublimium ædificiorum culmina. Ita sanguine, incendio, ruina, fame, totius urbis nerui succidebantur. Nullus locus periculo uacabat, nullum consilio tempus reperiebatur, nulla spes conuersionis, nulla fugiendi copia erat. Mœsta omnia, plena horroris, plena immanitatis, ubiq; luctus, ubiq; pauor, ubiq; clamor mulierum, eiulatus senum, morientium gemitus, uiuentium desperatio, ut miserabiles eos diceres qui remanserant: beatos qui obierant.

Caput .II.

Alloquitur autem populum Iudaicum.

Moses

Aaron

Iesus Naue

Dauid

Eliseus

Barrabas

Iesus

Quomodo decepta es ciuitas populis tuis, quibus quondam uidebaris beata? Quomodo expugnata es tuis armis, atq; in te conuersæ manus tuæ sunt, quæ solebas sine armis uincere, & sine ullo praelio hostem ferire, cum pro te angeli dimicarent, & militarent tibi fluctus maris, terræ hyatus, cœli fragores? Exurge nunc Moses, & uide gentem tuam, & hæreditatem populû tibi crediti, perire manibus suis. Aspice populum illum dei, cui primum gradienti mare patebat, cui esurienti escas cœlum subministrabat, sine mari clausum, sine Pharaone obsessum, sine terrarum sterilitate ieiunum. Exurge Aaron, qui aliquando cum propter offensam dei omnipotentis mors plurimos populû depasceret, stetit inter uiuentes ac mortuos, & mors stetit, atq; obiectu corporis tui hæsit lues, nec transire potuit ad contagionem uiuentium. Suscitare & tu Iesu Naue, qui muros inexpugnabiles Hiericho sacerdotibus tuba canentibus complanasti, et uide populû cui exteros subiecisti, nunc eundem subiectum opprimi. Suscitare Dauid, exasperantem spiritum citharæ suauitate solitus excludere, & uide quemadmodum domines furor, atq; omnem suauitatem psalmodiarum tuarum ex perditis sensibus absoluerit, & unusquisq; de principibus populû uniuersum ad mortem offerat, ut libertatem extorqueat pro quo te ipsum morti offerebas. Suscitare Elisee, qui hostem introduxisti in Samariam, & amicû fecisti: per te in castris Syriæ quadrigarum increpuit fragor, & uox equitum & uox uirtutis: fugit hostis, euasit obsidionem Iudæus. Vbi nunc ista operationes sanctorum? Nec mirum si amiserunt prophetarum opera, qui negauerunt prophetarum arbitrium: ideoq; in te Iudæa arma uertunt tua: & ordes tuæ nihil tibi profunt, quia fides tua nihil operatur: ideo aduersum te factus est populus tuus, quia in te conuersa est perfidia tua: Quod remedium quaeris, ubi auctor remedii non recõciliatur? Quid putabas futurum, cum tuis manibus saluatorum tuum crucifigeres? cum tuis manibus uitam tuam extingueres? cum tuis uocibus aduocatum tuum exterminares? tuis infestationibus auxiliatorum tuum interficeres? Nisi ut in te quoque tuas iniiceres manus, habes quod petisti, eripuisti tibi profulem pacis, petisti necari uitam arbitrium, concedi tibi Barrabam, qui propter seditionem factam in ciuitate, & homicidium missus fuerat in carcerem. Ideo salus abs te recessit, pax abiit, quies destitit, data est tibi seditio, datum excidium: agnosce tibi hodie Barrabam uiuere, Iesum mortuum. Ideo in te regnat seditio, pax sepulta est, ut crudelius a tuis pereas, quam si ab alienis perires. Quid tamen tibi miserabilis ciuitas, Romanus suis armis, quantum populus tuus malorum inuexit? Ut cum Romanis pugnare tui fecerunt, pacem uolebant Romani, tu bellum indixisti. Quid causæ erat ut

que ut fortiore
sed iam non era
pulsis, & pra
uere esse domic
spem facue
cordibus au
duere, esse u
ueteris sanctit
neris deform
cidebas prop
cui inhumo
pauit popu
proditam, u
dam asserere
sentientem. N
incitari acul
nullis est non
pauis, non Pala
clabaeque fide
culit: ad post
uit: & pro ob
uotio patrum
pro templo de
stri radice: n
miser si popu
sus est. Quæ
fecit utraq;
runt sequi d
uebas igne fi
tua, cum tuis n
le parceret, e
tibus funder
bant esse Ro
contagioni
bat impia: i
circa urbis
endiq; mag
officia, crud
q; misericor
tuos, non aud
se factionis p
ad sepulturam
merent: uel q
trarent. In ten
rantibus, pro
tor, quos pluv
caesore: cluim
dor, sensus or
bo consumeret
uiderent cur
bus, sepultur
omnia, crimi
lo templo, bel

erat ut fortiores lacefferes? Dux sanè q̄ cōtra legem sacram templum gentilis intrauit; sed iam non eras dei templū, non eras dei ciuitas, nec esse poteras, quia eras mortuorū se pulchrū, & præsertim tuorū: quos ipsa occideras, non quos ab hoste amiseras. Quō em̄ uitæ esse domiciliū poteras, quæ eras mortis habitaculum, diuersorū sceleꝝ, latronum spelæum? iacuerunt in te Ananus & Iesus insepulti sacerdotū principes, & illi dudum sacerdotilibus amicti stolis: qui uenerationi etiam exteris fuerant, deformi iacuerunt caduere, escæ uolatiliū, & deuoratio canū, mēbra laceri, tota dispersi urbe, ut deplorare ueteris sanctitatis species uideres, tantā sacri noīs cōtumeliam, & speciosi quondam muneris deformitatē: sed ipsa tibi huius idignitatis exordiū fecisti, quæ in medio sinu tuo occidebas prophetas, quæ lapidabas sanctos dñi. Ante tēplū iacuit Zacharias exanimis, iacuit inhumatus: hic ergo sanguis illum lauat. Quæ causa aut̄ mortis Anano, nisi q̄ increpauit populū tuū, q̄ nō insurgeret pro tēpli defensione, quia ex postulabat libertatem proditam, uirtutē desertam, calcatas uetere sacrorū reliquias, cōmaculata altaria: relinquē dum asserbat populū usu simulacroꝝ insensibiliū, & statuaz de marmore, nihil iam sentientē. Multa em̄ animalia referre solent, uel uindictæ uicissitudinē, sentire iniuriam, incitari aculeo, declinare uerbera: q̄ ergo nec excitat, nec declinare nouit, qd̄ noceat, similibus est nō sentientibus. Et reuera ubi ē libertas illa tua, cuius studio quōdam nō Aegyptiis, nō Palæstinis, nō Assyriis, postea nō Medis cedendū aestimauisti? Vbi est illa Machabæorū fides, quæ quondam in paucis fudit Babylonios, Persas fugauit, Demetriū percussit: ad postremū in paruulis & mulieribus Antiochi arma, gladios, incendiāq̄ superauit: & pro obseruatōe patriæ mori maluit, q̄ regis imperiis obtēperare? Vbi est illa deuotio patrū pulcherrima passionū oīm, qua se nō p̄ liberis, nō pro cōiugibus magis, q̄ pro tēplo dei morti offerebant? Ante & uirga Aaron sacerdotalis floruit, recisa de syluestri radice: nunc & fides aret, & sepulta est pietas, & abiit om̄is uirtutis æmulatio. Nec mirū si populus qui à deo recessit, & improbū contradictōis sp̄m sequit̄, in seip̄m diuisus est. Quō em̄ pacē suam tenere poterat, q̄ pacē dei repudiauit? Pax dei Christus est, q̄ fecit utraq̄ unū. Merito ergo ex uno populo plures aduersus se facti sunt, quia noluerunt sequi diuisa cōsociantē Iesum, sed secuti sunt cōiuncta diuidentē furoris sp̄m. Solæ uebas igit̄ Hierusalē mercedē perfidiæ tuæ, cū ipsa tuis manibus destrueres munimina tua, cū tuis mucronibus foderes uiscera tua; ita ut hostis misereres, & tu occideres: ut ille parceret, & tu sæuires. Videbat em̄ qd̄ deus aduersum te pugnaret, & Romanorū partibus fungeret, ut ipsa tibi inferres uoluntariam proditiōē. Et ideo spectatores malebant esse Romani q̄ percussores, ne feruētibus tuis inter se uisceribus, manū admouere contagionis magis q̄ fortitudinis aestimarent. Ad hæc nefandæ cædis supplicia, accedebat impiæ immanitas crudelitatis, ut sepulturā om̄ibus q̄ nel in tēplo necati fuerant, uel circa urbis plateas negarēt, nec humare cuiq̄ uacabat, dū bello inter se occuparent, feris endiq̄ magis q̄ humani cura uniuersos tenebat. Ita quodam furore occiderant pietatis officia, crudescabant impietatis ministeria, nihilq̄ magis in tantis calamitatibus perierat, q̄ misericordia, quæ sola solet alleuare miseras, solare ærūnas. Nam & hi qui amiserant suos, nō audebāt humare propter formidinem, cum grauis terror ingrueret, & à diuersæ factionis principibus; & hi qui necauerant alienos, cauebant ne quis illos præriperet ad sepulturam. Itaq̄ necesse erat omnes timere, ne quod alteri donare uellent, id sibi sumerent: uel quod peius est, quem parauerant aliis usum sepulchri, eum ipsi non impetrarent. In templo igit̄ ipso pro unguentis bene olentibus, pro Thymiateriis bene spirantibus, pro diuersorum florum odoribus, grauis erat insepulcorum cadauerum foetor, quos pluuia dissoluerat, quos flamma combusserat, quos sol calefecerat, om̄es artus casorū: cluium diro odore foetebant; hinc resolutorū putredo uiscerum, inde exustorū nidor, sensus omnes atq̄ ora complebant uluentium, ut ipsi nō multo post grauiore morbo cōsumerent, ac se supstitēs ingemiscerēt, quo duriore pœna perirēt: eorū seruatos, ut uiderent cum patria simul solui etiam leges naturæ, negari ius uiuentibus, pacem ciuibus, sepulturam defunctis, humana pariter atque diuina maculari, ac pollui, permixta omnia, criminosa esse misericordiam, religionis loco haberi crudelitatem. Castrum in templo, bellum in limine, funus in altaribus; ea se spectare oculis, quæ prophetis de-

Ananus

Zacharias

Quarōdam
animaliū naturaMachabæo-
rum fidesFides aret,
pietas sepul-
tæ, & abne-
ois ueritatis
æmulatioLeges natu-
ræ soluuntur.

nūtiantibus non credidissent, futura. Nōne de ipsis dixerat Dauid? Polluerit templū sanctum tuum, posuerunt morticina seruatorū tuorū escam uolatilibus cœli: Effuderūt sanguinem eorū uelut aquam in circuitu Hierusalem, & nō erat qui sepeliret: Simul em̄ tunc & gētes uenerūt in hæreditatē dei quæ auferrēt omnia, & templū pollutū est suorū funeribus, & insepulta iacuerūt cadauera interfectorū, ad escam autē bestiarūq; uoracitatē, effusus sanguis ut stagnaret in templo, deesset qui sepeliret: quia à uiuentibus in mortuos, à mortuis in eos qui adhuc uiuērēt furor trāsserebatur. Volebat aliquis de functum humare ipse extinguebatur: Et qui defunctū occiderat, in sepulcorē transferebat iracundiam: ut illi sepulturam negaret, hunc extinguebat: rursus qui sepulcorē occiderat, maiorem crudelitatem circa defunctum exercebat, ut iam nihil debentem odio, nō sentiētem supplicia, spoliaret supremo naturæ debito. Quid illis aliud acciderē poterat, qui diuina nō recipiebant oracula? Irridebant prophetarū annūciatiōes, fas omne calcabant, nō credebant futura: quæ ut fierēt ipsi accelerauerunt. Erat em̄ sermo uetus & frequens, tunc perituram urbem Hierusalē, & sancta eius exurenda, cū seditio belli legem incesseret, & domesticæ manus templū dei cōtaminaret: sed ne hoc quidē intellexerunt. Quotiens em̄ excisa domus dei, quotiens seditio, quotiens obsidio, quotiens bellū, & nūq̄ illa urbs perit? nisi quādo uerū templū dei, domesticis manibus crucifixerunt. Et quod illud templū? Audiant; Soluite templū hoc, & in triduo resuscitabo illud. Quid em̄ aliud nisi sacrilegiū fuit, cū impias manus extēderent in autorem salutis, cū lapidarent, cū uerberaret, cū corripere, cum occiderent? Tunc uere sancta eorum absumpsit ignis diuinus: nam & exusta à Babyloniis, reparata: postea (destructa à Pompeio) reseruata iterum: sed penitus exusta, ubi Iesus uenit & spiritus diuino calore soluta euauerunt. Oportuit huberiore quadam deploratione præire nos funus quādam paternæ solennitatis, & uelut exequias quasdam profsequi, ac soluere iuxta maiorū instituta: sed ueniamus ad exordium obsidionis Hierusalem.

Christi cor
p^o replū uo-
catur.

Exordia ob
sidionis Hie
rusalem.

Caput .III.

Reuertentem in Iudæam Titus: & paucis diebus interpositis ut replerentur ordines militarium numerorū, de quibus lecta manus missa fuerat in Italiam, bellū adolebat festinans comitari patrē, ne in pericula solū dimitteret, aduersus Velliana arma cōsiliū. Mouit itaq; iter magno decore exercitus, sollicitudo ubiq; & parato agmine suspectans insidias, quia uirtute se superiorē uidebat. Venit per Samariæ loca, suscepit eū Gofna, quæ ad Romanos iam dudū cōcesserat: uentū in Aulanam, unde aberat Hierosolyma stadiis. XXX. nihil amplius. Inde assumptis equestribus numero sexcentis perexit equitatū ante urbem: exploratū quoq; loci situm, munimētorum qualiter, murorū altitudinem, studia plebis quæ ferebatur latronum armis premi, & factio num stipamine circūueniri: ut inuita acquiesceret obsidioni, quo minus uoluntatē suā erga Romanos proderet, si libertas daretur. Speciose igit cū paucis equestratibus in aggre publico, qui ad muros urbis dirigebatur, nec quisq; est uisus progredi. Verū ubi ad obeundum muros circuitū flexit equū in latum, cum cætera turba ducem sequeretur, erupere subito pleriq; de loco qui appellabatur cōtra Helenæ sepulchrū, & exilientes occu pauerunt iter, ut intercluderent maiorū equitū partem, quæ Titum sequebatur ipse cū paucis præterierat cōsultō insidiantū, ut destitutus à cæteris facilius opprimeret: quia neq; ad suos regredi facile erat, propter instantē hostium multitudinē: neq; progredi ulterius fossa aut uallum sinebant, cæteraq; locorū impedimēta quibus anceps periculū in ferebatur.

Titus parat
se obsidioni.

Locus cōtra
Helenæ sepul
chrū.

Caput .IIII.

Circūcinct^o
Titus in ma
gno uersatē
discrimine.

Audacia in
bello murus
est.

Videns itaque Titus in uirtute sua positū sibi remediū salutis, nec aliter nisi ferro iter aperiēdū: iam em̄ alii reflexis equis discesserant, dū & ipsi iperatoris filium secuturum sperarent, conuertit equum, hortatus que clamore cæteros, ut sequerentur, & supra hostem irruit: impossibile hoc uidetur, quomodo potuerit euadere, nisi notum esset in bello plurimum audaciam posse, quæ uel sola sibi murus est. Deinde quia aliisponē sequentibus, uile uulgus sibi magis in periculo cōsulendum putabat, quā hostem persequēdum: at si qui manum extenderat, ut equū teneret, feriebatur, Denique duo tantum ex Titi sociis interfecti, cum reliquis imperatoris

peractis fili
tis cæterat
icam induer
ad excidium u
ne cæterat
noctem redit
amplissima, c
le oportere,
dinat qui m
uerat, quasi
Oliueti, ua
strutum e
studia dep
uiliū bel
cohortari l
fensarent, n
subito adoi
mani ipso t
dine suo ne
hauquaq;
Romana, ni
reparasset p
titudini no
iam in uall
superioris
Romanu
ti agmine
rent, ac sel
mallent fu
daret, atq;
(nō enim
uniuersos
ta opprob
ierat, in al
ria, pertu
gisq; infu
belli uerfa
nō relinq
ris ignom
dinem in
rum milita
ulus, & ac
ne Cæsar re

Post
lis in
temp
gressi enim
ctore, & p
celebritati
quos potu
bus, irrum
qui nō resti

peratoris filius ad suos reuertit: Neq̄ sane dubitandum uideſ, quod inſecto capite, nudus cætera: utpote qui in excuſſu proceſſerat, non ad bellum paratus, nec galeam, nec loricaſ induerat, eo nihil exceperit uulneris, cum maxime in ipſum tela iacerent, quod ad excidium urbis illius uir tantus referuareſ. Eſt profecto cor regis in manu dei. Itaq̄ ne creſceret audacia Iudæis euentu fraudis & doli, profectus ad urbem cū exercitu poſt noctem redit, & de ſpecula quadam, unde ciuitas proſpectareſ, & templi magnitudo ampliffima, demonſtrat ſuis, cum qua urbe ſibi bellum foret, impigros & cauiores eſe oportere, quod innumerabilis ſibi populus expugnandus foret, et fraudi paratus. Ordinatur qui muris ordines appropinquaret, & quos adhuc feſſos nocturno itinere cognouerat, quaſi ſuccenturiatos eminus loquitur. Paulatim procedit. Vbi uentum ad montem Oliueti, uallis ſub ipſo media inter eū atq̄ urbē interiacebat, cui nomē Cedron: ubi conſtitutum exercitum, de muris aſpicientes (nam ſex ſtadiis aberat) ſeditionis ad tempus ſtudia depoſuere, & externis hoſtibus aduenientibus, domeſtico foedere ſequeſtrata ciuium belloꝝ certamina. Plerunq̄ enim etiam acerba odia metus comprimit. Deniq̄ cohortati ſe inuicem factionum uiri, ut in unum conſpirantibus ſtudiis patriam deſenſarent, ne eoz̄ diſcordia incruentam Romanis uictoriam daret, freti numero, hoſte ſubito adoriendum putarunt, & improuiſa eruptioe primos turbauere. Sed ubi ſe Romani ipſo uſu ueteri, & diuerſoz̄ generum prælii exercitati, confirmauere animis ordine ſuo nexi, cedere incurſantes cœperunt, ſcutis repellere, proturbare iactu telorum, haudquaſi tñ ſine communi exitio. Et propè iam incubuerant Iudæi, & nutabat acies Romana, niſi cognitis rebus adueniſſet Titus, & occurrens aduerſariis, confirmans ſuos reparafſet præliū, & erexiſſet animos militum, increpans Romanas acies, confuſa multitudini non ſine maxima ignauia probro uictoriam cedere. Repulſiſq̄ Iudæis, qui etiam in ualle diuiſos inſectabant, ad ſuos ſe uictor recepit, ſecurusq̄ ſuffragii, quod loci ſuperioris aduerſum inferiores ſi tentarent congregari, ſubſidia dabat, ad aliam partem ſe Romanus exercitus conuertit. Diſcedente Cæſare inſundunt ſe de muris Iudæi, & ingenti agmine ſuper hoſtem irruunt: ita ut innumeræ concurſu multitudinis milites fugerent, ac ſeſe ad montium conferrent ſuperiora, nudato latere, etiam cæteri qui prælium mallent fugere. Interea Cæſar in medio populi ſitus, orantibus pleriq̄, ne ſe piculis daret, atq̄ exercitu diſperſo ſummam periculi ſolus ſubiret: cum dñs eſſet orbis terrarū (nō enim ut antè uice militis pugnaret, ſed imperatoris, in cuius periculo pncipies eſſet uniuerſoz̄) nō acquieuit, ſed militiæ decus p̄ponēs ſaluti, apud quē glorioſa mors uictoræ opprobrio p̄ponderaret, aduerſum pectus hoſtibus refert, territiſq̄ quos aduerſum ierat, in alios ſeſe retorquet. Sola em̄ ſpe ſui, & nimis notæ atq̄ alacris fortitudinis gloria, perturbat hoſtē. Cedebant itaq̄ quos acceſſerat, ſed ex aliis partibus Iudæi magis magisq̄ infundebant: ac penè cōcluſerant Titū, niſi quia pleriq̄ militum uidētes in medio belli uerſari Cæſarē, cōclamauerunt cæteris ſignificantes, imperatoris filium periculis nō relinquendum. Sic uniuerſos reuocauit pudor, atq̄ armauit metus, ne deſerti Cæſaris ignominia inurerent. Conuerſiſq̄ in Iudæos, niſi om̄i ac uirtute, in cōditam multitudinem in ualle urgebant, nec difficile fuit aſcendētes relabi. Sic Titus fugientem numerum militarem, bis reuocauit à fuga, periculoq̄ pariter exiit & opprobrio, uirtute pari uſus, & ad poſtremū pudore. Qui dum ignauiam declinat, uirtutem inuexit. Primum ne Cæſar relinqueret: poſt etiam ut hoſtis repelleret.

Caput .V.

Poſt hæc ubi forenſe prælium paulisper quieuit, internum ſucceſſit. Nāq̄ paſchalis interuentu celebritatis, ſubornatis pleriq̄ Iohannes, quaſi obſeruatiōis gratia templum cum adirent, & tanq̄ ſociis data ingrediendi copia, dolum patrauit. Ingreſſi enim ſpecie ciuili, ſed interius armati, reiectis exuuiis gladios attollūt loricato pectore, & præliari accincti munimine. Quo terrore percuſſi, qui intra templū inermes celebritati uacabant exilierunt, templumq̄ uacuum dereliquerunt. Eos illiſ ſecuris, & quos potuerunt comprehendere iugulantibus, alios ultra templi circuitum perſequētibz, irrumpendi Iohanni ſociisq̄ eius occaſio data. Caſi illiſ multi mortales, ita ut etiam qui nō reſtiterant, aſſictis cauſis aliquibus iugularent; nec tranquillitas quietis proderat, nec filiſ

Cor regis in manu dei

Mōs oliueti Cedron uallē

Metus plerq̄ q̄ acerba cōprimat odia

Tit⁹ militiæ decus ſaluti præpoſuit.

Titus pene cōcluſerat

Forenſi ſilio ſuccedit internum.

Dolum Iohannis.

nec silentium tacitis, nec cedentibus patientia. Comprehensusq; interioribus templi, etiam Simonem inquietabat Iohannes in secundariū locum, Eleazarō ceterisq; principibus factionis tertiæ sibi subrogatis.

Caput .VI.

Tit^o tertio in hostē pgre-
ditur.

Tertio quoq; Titus progredit̄ in hostem, atq; exercitum pducit. Adueniensq; offendit stipatam Iudæorū ante urbem multitudinem, specie uolentium se Romanis tradere, sed quasi reformidantiū. Suspiciatus dolum, & maxime qm̄ proxime conspiratos inter se, & pertinaces uiderat: non arbitratus credibile subito mutato agmine muris appropinquandum; nec à tergo illi, qui urbem egressi fuerant, circumfunderent. Subito de ciuitate increpuit sonus, & quædam seditio dementer resultauit: aliorū egressionem uoluntariā simulantiū, aliorū etiam resistentium, q̄ illi aperiri sibi portas poscerent, hi clausas seruari iuberent: alii bellum, alii pacem optarent. Militū uulgius ad subueniendum his, qui subueniri sibi de muris postulauissent proripit sese, egrediunt̄ pleriq; p̄ruptim sine ordine, sine ullo mō, tanq̄ occursum adueniētibus, atq; auxiliū latūri, ut propiore remedio pluribus erumpendi confidentia tribueret, uel resistētibus metus, aut inter reluctantes erumpendi sibi copia. Quibus se à tergo circumfunderē cœperunt qui foris stabant, urgere circumuētos: illi quasi ad murū cōfugere, nihil suspectantes ab his, qui pacem prætenderēt. Inde quoq; saxa & tela iniici, & subito ficta pax in prælium uersa est. Vnde conciti in hostes recurrunt, qui & si circumuenire tentauerant progressus militum Romanorū, tamen metuebant & ipsi, ne ab omni exercitu circumuenirent. Itaq; dum uniuersos cauent; hos plurimis licet uulneribus impressis, & ipsi maiore ex parte sautii, pp̄ de manibus amiser, quos iam captos putabant. Secuti tamen usq; ad Helenæ sepulchrum, sicut moris est, insultantibus clypeis concrepabant, illudētes Romanis, q̄ eos iam secundo insidiis circumuenissent.

Caput .VII.

Insultantibus
clypeis concrepare.

Orō Titī ad
suos.

Cæsar commotior regredientes misceri ceteris uetat, & concionem aduocat, dicens: Magna cum sit uirtus Romana, præstans uniuersarū gentium populis: maxime tamen ea præcellit dispositionis ordine, & præceptorū obedientia: ea est enim disciplinæ militaris custodia: Nec mirū si Iudæi dolos intexant, fraudes struāt, qui se iudicant impares fortitudine. Sed ut inferiorū est niti insidiis, sic fortiorum cauerē ne uirtuti illudat dolus. Mirari itaq; se, quod illi in desperatione sibi congruant: Romanis non conueniat in meliorū processu, eorū fieri ut illis effectus fraudis in uado sit, nobis uirtutis conatus in ambiguo. Quod si ualidior esset fortitudo hostium q̄ fraus, superari minus flagitiosum. A paribus enim aut fortioribus uinci, opprobrio uacat. Cum uero nihil in nobis offendant, nisi sola pugnandi immoderatio, & pp̄ria quædam manuū intemperantia, quid nequius potest esse q̄ præsentē Cæsare disciplinam repudiari militiæ? Multum arbitror ipsas ingemiscere militiæ leges, tantæ dissolutionis flagitio: multū imperatorem, cū hæc compererit, qui semper audiri se à milite suo, quàm timeri ab hoste maluit. Obedientia enim militis effectum pperat, metus hostium differt uictoriā. Quid iudicaturū de filio patrem putatis, cuius tam uile imperiū sit apud exercitum? Pronuntiat̄ enim de duce, cuius præceptum dissoluisset, nec dubium quod sapius uindicatum sit in eos, qui contra imperium in hostem pugnauerint, quàm in eos qui secundum imperium pgressi, uirtuti cesserint. Nam legibus egredienti ordinem, p̄scripta mors est. Quid igit̄ futurū, ubi non unus sed passim exercitus relinquit ordinē suum, & statutū ducis negligit? Cognoscite uos milites esse Romani imperii, plebis, se natus, apud quos sine præcepti autoritate, & uicisse crimen est. Huiusmodi oratiōe perterruit non solum præpositos militū, sed etiam uniuersum exercitum. Nam cū ipsos principes ordinū acrius peteret, uidebat̄ in omnes uindicaturus. Circūfusi itaq; omnes rogabant, ut paucorū culpa, qui primi destiterant, uniuersis concederet. Et si non fuit p̄perus ad delicti gratiam Cæsar, fuit tamen exorabilis ad indulgentiam. Concessit cū summo pondere dicens, donare se omnibus, satisq; in uniuersos uindicatū inuentionis autoritate, eo quod animaduersio in singulos usq; ad factū p̄cedere debeat, in multitudinem uerbote

Obedientia
militis effectū
pperat.

uolentes illi
obis prælatos

P^ol hac
rupta p
berent
nos constituer
Iudæi exortes
ni in replend
cum Simon
partibus alt
ribus templ
lum accend
q̄ coire cœp
q̄bus & ante
pultus eorū q
ferebat. Paul
perges facti, ir
ere exteriorū
quia & ipsa si
inter utrunq

V^o se
F
las habuit d
ruit suos, q
culo, Solon
plū fundau
centia ortari
i quo erat de
textū & pu
rū latentū
tor element
rat, hyacin
inficit, ut d
tuor, indur
totū mund
ceps sacer
terius operi
caltimonia,
ora, unū inte
qd̄ secundū a
ne quē offere
qui uere solu
frit, quæ nos
coelestū & b
crucis suæ, q
cerna. Thyn
dotis oratio
uid dicit: Pa
apostoli sine
ponitur, ante

uerbotenus: illam usq; ad poenam, istam usq; ad correptionem, Saep̄ enim bonis exercitiis pralearēs lapsus, futuræ uirtutis causas dedisse.

Caput .VIII.

Post hæc Titus in hostem iram cōuertit, & considerans inter tot precipitia, tot prærupta periculosa obsidionem: cum repentinis eruptionibus præuenti, nō haberent milites quo referrent gradum, unde se in hostem proriperent: ubi machinas constituerent, iubet repleri ante urbem præcipitia: quæ cum fierent, nec sic quidem Iudæi exortes erant præsentium periculorū. Afflictabant domestico prælio, cum Romani in replendis præcipitiis occuparent, nec exigua manus partis utriusq; decem milia cum Simone erant, & quinquaginta eorū duces: Idumæi quoq; ad quinque milia Simonis partibus astipulabant, quibus præerat Iacobus & Simon iunior. Iohānes autem in interioribus templi (ea fraude qua supra diximus) occupatis, sed milibus armatorū stipatus, bellum accendebat. Adiuncta sunt ei etiam duo milia, cū aliis quadringentis uiris: postea q̄ coire cœpere, studiis concinentibus ad urbis defensionem, Eleazaro & Simone Arim, quibus & ante utebant, rectoribus. Quibus certantibus inter se, præda erat in medio populus eorū qui uicerant, & quasi præmiū certaminis, huc atq; illuc p̄ uentū uario transferēbat. Paulisper inter se cōuenerant more induciarū, & ad primū Romanorū impetū expergefacti, in ueterē morbum febris internæ agris uisceribus recidebant: ubi remissior erat exterior morborū accessio, foris erat plerūq; bellum, intus seditio, eo iam grauior, quia & ipsa seditio bello alebat, & bellum alebat. Duo de potentia certabant, populus inter utrunq; non de seruitute anxius erat, sed ne ad dñm deteriorem perueniret.

Caput .IX.

Vrbem Hierosolymam Chananaeorum quidam potens condidit, qui patrio sermone uocaretur rex iustus, quam primo Solymam nuncupauit: postea templum addidit, unde Hierosolyma dicta ciuitas est. Ea à principio suos incultas habuit de gēte Chananaeorū. Dauid primus uir Hebraeus Chananaeos expulit, cōstituit suos, q̄ in ea domū sibi regiam fecit. Voluit & templū deo cōdere, sed prohibitus oraculo, Solomonē haredē reliquit, qui templū, qd̄ ipse uoluerat, ædificaret. Solomō itaq; templū fundauit, reliqui quoq; reges, ad ornatū urbis addidere plurima. Inuidia ex magnificentia orta: inter omnia tñ opera, templū p̄cellēbat amplissimo ope, & fulgētī marmore: in quo erat deambulatoriū, peripetasma p̄tiosū & maximū, cocco & hyacintho byssoq; in textū & purpura. Non ociosa materia tantæ diuersitatis, sed cuius species, & materiā rerū latentū significaret, eo qd̄ eius esset templū, q̄ cœlo & aëri, terræ & mari, quasi creator elementorū dñaret, atq; oia solus regeret & gubernaret. Cocco em̄, igneū cœlū figurat, hyacintho aër: bysso, terra, qd̄ in ea nascit: purpura mare, quæ cōchylis maritimis inficit, ut duo ex colore, duo ex generatiōe colligas. Deniq; princeps sacerdotū, hæc quatuor, indumēto suo exprimere cōsueuerat, qm̄ maxima celebritas erat festorū dieꝝ, quasi totū mundū indueret, pro populo supplicaturus, in eius figurā qui uerturus erat princeps sacerdotū Iesus, qui tolleret peccatū mundi. Fœmora princeps sacerdotū linteointerius operimēto tegebat, eo qd̄ præ cæteris in sacerdote fides mētis quarit, et corporis castimonia, quæ succingere debeat carnis intēperantiam. Duo erant tabernacula sacra, unū interius, alterū exterius: in hoc semper introibant sacerdotes: in illud interius, qd̄ secundū appellabat, semel introibat tantūmodo princeps sacerdotū, non sine sanguine quē offeret pro se, & pro populi delicto. Hoc significante spū sancto, uenturū Iesum, qui uere solus intraret interiora diuinorū penetralia sacramētorū, & arcana substantiæ cœlestis, quæ nosset omnia. Solus quoq; patri sanguine suo totum mundū reconciliaret, ut et cœlestiū & terrestrium misereret. Deniq; posteaq̄ uenit, pacificauit omnia per sanguinē crucis suæ, quæ uel in cœlo uel in terra sunt. Intus thymiaterium, intus mensa, intus lucerna. Thymiaterium, quod ita ad deum patrem sicut incensum dirigat maximi sacerdotis oratio. Mensa, quod in ea passio Christi sit, & mysteria sacramētorū: unde & Dauid dicit: Parasti in conspectu meo mensam. Cuius uelut duodecim panes, duodecim apostoli sint testes passionis eius, ac resurrectionis eius. Lucerna, quæ super candelabrū ponitur, ante sub modio erat, id est, sub legis mensura, nunc est sub gratiæ plenitudine, hepta

Iohānes russum bellū ascendit.

Conditor urbis Hierosolymitanæ

Dauid oraculo phibuit deo templū cōdere. Solomō templū iudauit Mysteria

Rōnes tēpli ac ueluti.

Rōnes q̄ rēdam ceremoniarum

Ezechia
mortis dila-
tio.

heptamycho frequens lumen effundēs, eo quod spiritus sanctus septē maximarū gra-
tiarum uirtutibus dei templū illuminaret. Trinitatis igī cognitio in interioribus erat
templi, quæ dicebantur sancta sanctorū, ubi reposita quondā uirga Aaron floruit, quod
sacerdotalis gratia in Christo amplius esset operatura post mortem, qua mūdum rede-
mit. Ante templū erant. XIII. gradus, per quos Ezechia regis tempore umbra ascende-
rat, significans ei uitæ finem futurū: sed oraculo monitus orauit, & meruit mortis dila-
tionē hoc indicio: q̄ iisdem gradibus sol refunderetur, qui significaret tot numero an-
norum cōmeatum ei uitæ refusum.

Caput .X.

Antonia ca-
strum.

Nicanor.

CUm igī munita esset undiq; ciuitas plurimorū regum operibus, & maxime
Herodis, qui castrum (cui nomē Antonia) ad summi operis magnificētiam
cōmuniuit, & amplissimo ornauit decore, circūibat Cæsar requirens, qua ex
parte se posset facilius urbi infundere, inspectoq; per totū circuitum muri ambitu, asti-
mauit in finitimo tumuli, quo sepultus iacebat princeps sacerdotū Iohannes adoriēdā
obsidionem. Cui diligentius exploranti, adhaerens unus ex amicis Nicanor studiosus
intendens munerī, sagitta percussus cadit. Propius quippe accesserat, dum putat aliquē
profectum fore pacis futuræ, si sibi cōferendi sermonis daret copia, qui potens ac ualidus
ad tentandos audientis animos astimabatur. Cōmotus Cæsar, quod ei qui salu-
taria cōmoneret, improuiso uulnere mortem irrogauissent, in prælium cogit agmina:
bellumq; accenditur iactu telorū diuerso, missilibusq; maximis, admouentur arietes:
quis feruntur ualida murorum. Quo perturbati omnes, qui antē de dominationis in-
ter se studio certabant, in cōcordiam cōeunt, dataq; impunitate superiori, unū corpus
sefe fecere, & cōspirati cogente periculo, urbem tuētur. Progressi quoq; tumulos, ignē
super machinas iaculabantur, ut destruerent aggeres, exurerent uineas, arietes incende-
rent, ac penē omnia machinarū genera exusserant, nisi electi pleriq; militum & sociorū
maxime ex partibus Alexandriae urbis strenue repugnauissent. Quibus tamē ualide resi-
stentibus, addidit Cæsar adiuuētum equitum potentiorū. Ipse quoq; acriter pugnans
sternit. XII. aduersi agminis propugnatores. Ita uis multitudinis reliquæ, exitium decli-
nans in urbem reuertit, & ab incendio Romana opera defensa. Cecidit eo prælio Iohannes
dux Idumæorū, dum ante muros, cognito sibi Romano militi sermonē con-
ferit, ictus terga sagittæ uulnere, cōtinuo labitur. Arabem ferunt peritissimum, de iacu-
latoribus eius obitus autorem, grauiq; mœrore affectos Idumæos, q̄ uirū & manu prō-
ptum amiserant, & bonū consilio.

Iohannes du-
ctor Idumæ-
orū cecidit.

Caput .XI.

Tres tures
subito cor-
ruunt.

Sequenti nocte accidit ut tres tures, quas Titus attolli iusserat supra aggerē, quo
Iudæos uel ex æquo, uel ex superiore spiculis figeret, subito nulla ui hostium rue-
rent. Quo sonitu, Romanorū exercitus omnis turbabatur, ea opinione q̄ ab hoste
destructos aggeres, succisas tures arbitrarentur, quæ ruentes ingentē latē stragē dedis-
sent: ac penē admissum erat facinus miserabile, ut uictores incertis per noctem hostibus
fuga cederent, nisi quod tenebræ ruinaq; ipsa, excito puluere prospectum ademerant,
ut quō fugerent incertum haberēt, Quærebat unusquisq; de proximo quid accidisset,
nec cognoscere uerū poterat fidem, quia similiter ab omnibus eiusmodi casus ignoraba-
tur, donec Cæsar rebus cōpertis, insinuare præciperet id, quod acciderat casus repenti-
ni, nō ullius hostilis fuisse irruptionis. Sic sedatus pavor, expugnandæ urbis subsidiū
omne in uiribus locatum. Nam cum altissima murorum essent, & pleraq; ferro aut arcu
operta, atq; ipsa altitudine hostes à iaculis defenderentur, Romani admouere arietum
machinas, quorum ictu frequēti, muri ualida laxabantur: inniti leuioribus spiculis cœ-
pere & sagittis, ut propugnantes auerterēt. Impedimēta prohibentiū detorquerēt. Sic
paulatim quatientibus murus cedebat: unde maiore ipsum arietem excisorē urbium Iu-
dæi appellauerunt. Soluta itaq; murorū parte, dereliquere Iudæi muri ipsius ppugna-
cula, securi quod duos alios muros interiores haberent, & cōcessere ad murū secundum.
Illis fugientibus, Romani ingrediētes per caua muri, portas aperuere: sic intromissus
omnis exercitus, penē diruit murum exteriorē, ne bellantibus esset impedimento: aut si

Romani p̄
caua muri in-
grediuntur.

res aduersæ forent, claustrum refugientibus

Caput .XII.

Dluiserunt sibi loca Iohānes & Simon cōiurati circa murū secundum, Iohānes cū suis in castro, cui nomē Antonia, præliabatur: ei propinqua erat porticus templi, quæ uergebat ad partem septētrionis. Nam & ipse locus (in quo castrum postea Antonii uocabulo conditum) duas interiaces porticus septētrionalis, hoc est, Brios nūcupabatur. Simō uero ad Iohannis sepulchrū uicem tuēda: urbis susceperat: his pro salute, Romanis pro uictoria certamen erat. Quibus & si uirtus potentior ad cōgrediēdum, locus tamē inferior ad obsidionem: cū eos de muro grauaret præliū. Temeritas Iudæis insolētior, fortitudo Romanis acrior erat: iminebāt partibus duces, eōq; maior oriebatur cōtentio, dum quisq; suis ductoribus pericula sua gessit probare.

Iohannes & Simon cōiurati.

Locus Brios nūcupatus.

Simon suos urgebat terrore & formidine: Romanos Titus pudore sui q̄ maxie cōueniebat: q̄ morte grauius arbitrantur, non exhibere pericula sua Cæsari: cū ipse toties pro exercitu periculis offerre se nō dubitauisset. Armabat eos uincēdi cōsuetudo, & cecidendi ignorantia: præcipueq; præsens uniuscuiusq; uirtutis arbiter Titus, à quo nō remuneratio fortitudinis expectabatur, sed supra omnia fructus amplissimi erat præmii, illo spectate quicq; strenue gessisse, quod ei nō displiceret. Eo incētiuo Longinus equestris militiæ uir i me dios se irruit hostes.

Simon suos urgebat terrore & formidine: Romanos Titus pudore sui q̄ maxie cōueniebat: q̄ morte grauius arbitrantur, non exhibere pericula sua Cæsari: cū ipse toties pro exercitu periculis offerre se nō dubitauisset. Armabat eos uincēdi cōsuetudo, & cecidendi ignorantia: præcipueq; præsens uniuscuiusq; uirtutis arbiter Titus, à quo nō remuneratio fortitudinis expectabatur, sed supra omnia fructus amplissimi erat præmii, illo spectate quicq; strenue gessisse, quod ei nō displiceret. Eo incētiuo Longinus equestris militiæ uir i me dios se irruit hostes.

Longinus equestris militiæ uir i me dios se irruit hostes.

Titus festinabat conficere bellum, sed sine suorū dispendio, qui etiam ipsos hostes seruare si posset, q̄ perdere malebat. Nec aliud monebat militem, nisi cōsultō bel landum: eam solam esse ueram uirtutē, cui sit comes prouidētia: nam sine cōsilio fortitudinem temeritate uideri, nec usq; magis cauendū quàm in uictoria. Perire em̄ cū inferi ore superiorem, uicti triumphus est. Consulendū itaq; ne uideatur euētus fuisse, q̄ uicerit: ignauia q̄ consortiū periculi nō euaserit. Iubet itaq; arietē admoueri ad medium muri septētrionalis.

Caput .XIII.

ERat ibi Castor callidus, & ad fraudem paratus, qui fugatis cæteris p iacula sagittario, cum aliis nouæ fraudis fociis prædebat. Is ubi appulsu arietis turrim euer ti, murū labere, ac facile ruiturum, si tormētū ictus repeteretur, animaduertit, manus tendens rogabat Cæsarem uoce miserabili, ut periturae urbi iam parceret, nec supremo excidio labefactandam putaret. Cæsar æstimauit q̄ sedulo ueniam deprecare, manus daturus ut deditio procederet, iubet tormētum cessare, iaculatores tēperare à prælio. Castori dat loquendi copiā. Ille descensum simulare, dein quasi suadere suis: alii uel se, alii reniti, subitoq; uelut indignantes qui cogentur, supra loriam, se percutientes cecidere. Miraculum ingens cū fraus lateret, sic tempus duxere: Inter quæ, unus è militibus Romanis iaculo sagittæ narem Castoris percussit. Ille deplorare & cōqueri apud Cæsarem, poscere ut iuberet aliquē sibi dextram dare, ita se perfugio usurū. Cæsar Iosepho mandat negocium: uerum ille qui caueret Iudæorum insidias, nihil syncerum in eo intelligere se respondit. Aeneas tamē propius murū successit, & ut adueniētem susciperet occurrit. Cui Castor uociferans ut sinum aperiret, aurū exciperet, saxum dimisit. Ille oculis uigilantibus lapidē præuidit, celeriq; corporis saltu, lapsum euasit: alium tamē propē astantē saxi inuoluit Imanis ruina. Hoc Cæsar intuens, acrius incubuit ad murorum deiectionē, præcipiens maiore ui tormētū impelli. Contrā ad exurendas machinas ignes iaciebantur. Sed ubi murus solutus est, Castor cū suis quasi in ignem se deiecit, dolo prætexens animi magnitudinē in contemptu mortis: cū dolo turpi uitæ effugia captaret.

Castor callidus.

Caput .XIII.

VNus iā murus, hoc est tertius supererat, subuersis duobus: adhuc tamē Cæsar reseruabat patientiam, qui aduerteret iam sibi perire quicqd perisset. Dū parcit & prouocat ad deditiōnē, nō expectato agmine, cum paucis irruens

k supra

supra murum secundum, congregata manu Iudæi in angustiis plurimos fauciauerunt; plerique etiam utrinque mortui. Tunc Cæsar e minus sagittis figebat resistentes, inter confertos iacula nusquam eludebantur, nullus ictus sine uulnere. Sic remouere sese Iudæi ceperunt: & Titus suos recepit. Et fames iam urbem grauiter incesserat, Iudæi tamen pro uictoribus, quia se intra secundum murum receperant, quasi expulsis Romanis gloriabantur: sed neque lapsa reparare, nec lapsura defensare poterant. Restiterunt tamen aliquantulum. Pugnatum triduo ad murum secundum. Quarto die uirtutem Romanam non sustinentes, fugere intra tertium murum. Cæsar ab irruptione interim temperari iubet, subuerti tamen præcepit secundum murum. Et quia supererat maxima belli portio, statuit ut miles sibi conueheret alimenta, ne uictores inopia urgeret, afficeret indigentia. Quatuor diebus sibi conueheret meta conuexit: simulque idoneum uisum est tempus, quod Iudæi, si sibi consulerent, conuerterentur. Et populus quidem malebat, sed principes seditionis reputantes, quæ in plebem grauius flagitiis perpetraverunt; dum nullum ueniam locum sperarent, perire cum omnibus leuius arbitrabantur, quam si soli autores perirent. Quinto itaque die, quia nihil à Iudæis pacificum deferebatur, gemino agmine Cæsar moenia aggreditur: & duos aggeres attolli imperat, unum contra Antoniam, alterum contra murum, qui erat contra Iohannis sepulchrum. Eo enim superioris urbis excidia petebat; illo autem altero, si castrum expugnauisset, etiam templo facile potiretur. Quod nisi in sua potestate deduceret, etiam urbem tenere non poterat sine periculo. Diuiserat Titus exercitum in duos ordines. E diuerso quoque distribuerat sibi Iohannes & Simo officia defensionis: Antoniam defendebat Iohannes, Simo cum armatis suis, & populo Idumæorum ad sepulchrum Iohannis speculabatur, atque omnes obsidentium conatus de superioribus loco, quibus poterat generibus, eludebat. Et iam exercitiores erant, malis edocti occurrere machinis obsidionis, pluraque genera sibi tormentorum & ipsi ascuerant, quibus Romanorum opera destruerent, cepta impedirent. Quorum Cæsar aduertens precipitem pertinaciam, admiscere operibus sermonem uoluit, ne forte desperatione ueniam peruiacius obniterent, ac spe promissorum possent desistere. Suadere itaque cepit, ne se captæ urbis excidiis inuoluerent, permitterentque eam suæ potestati, quæ armis iam teneretur, & circumuallata obsidione premeret ad excidium supremum, cedentibus se ueniam daturum: si modo uel sibi uel patriæ consulerent, ne tota ciuitas dirueretur. Mandat quoque Iosepho, ut ipse patrio sermone ciues alloqueret, ut forte contribules suos, uel ipse inflecteret, ut furori proprio renuntiarent. Qui licet effusa Iudæorum in se odia nouisset, tamen quantum à iactu sagittæ longius poterat, remotus à muris, ita uero ut posset audiri, profutura ciuibus noto sibi alloquio prosequabatur.

Caput .XV.

FVerat Hebræi humani ingenii contendere pertinaciter, antequam res ad supremum ueniret: dum putatis uos loco & notæ regionis subsidiis fore superiores, licet conueniret Romanos bello insuperabiles, armis non puocari, à quibus sæpe uicti sunt, qui uos uicerant: sed tamen habet hunc lapsum improvida mens hominum in rebus secundis, simul quia plerumque belli dubius euentus; & ideo se unusquisque forti committit uirtute inferior. Postremo de muris speratis: Non putatis etiam usque ad templi progrediendum euerfionem. Parcite aris, parcite altaribus, parcite domicilio quondam cœlesti. Iam enim uos & deus ipse deseruit, quia uos pietatis cultum deseruistis. In medio templi bellum per tulimus, circumfusi ignes templum oberrant: sed non quales solebant, circumfistunt armati. Ad huc tamen puras à sacrilegio manus habentes, uolunt Romani parcere, nec sacros contaminare postes, nec ueteres abolere ritus, si uos sinatis: quid expectatur ulterius? duo muri euerfi, tertius superest, & ipse infirmior lapsis duobus. An præsidium speratur diuinum, atque auxilium de penetralibus? Sed qui nos defendebat ad hostem migravit: quoniam quem nos colebamus, Romani uenerantur: nos offendimus. Quis autem ignorat cum illis esse deum, qui sibi omnia subiecerunt? nisi quæ nimio æstu aut gelu inuia sunt. Et ideo extra Romanum imperium, quia eadem extra usum humanum. Diuersis populis deum per uices dedisse potentiam: Primo Aegyptiis, post Iudæis, Assyriis quoque & Persis auxiliatorum fuisse nullus negat: postea conuersum ad Romanos, cum his perseuerare. Denique cessisse illis uniuersa regna, omnem terram in possessionem datam, Quis uobis cum uictoribus

Hebræum
ingenium.

Belli dubius
euentus.

Diuersis po-
pulis deus per
uices potestatem
dedit.

Ius unice
canis inte
mithe. Sec
pta region
erumpis
myoparon
te. quam li
Hebræos
deduxit
clara illa
dedit. lb
os, quan
tus, conti
retur à N
plicebat,
solum tu
rebaris: se
geretis. Se
uistis Ma
tatis, quib
tiam, qui
to, quia u
toti iper
usque ad l
stra se re
Romani
cabulum
garet. N
quid non
maximū
tem recu
tis? Habel
stis serui
max. Ele
succellit
nus tami
rurus sci
transliant
tres ueltr
tuphis ele
Facti estis
bere, q̄ face
intolerabili
Tradidistis
em cōditiō
neltantur o
tatis, quia r
Augustum
esto. Situt
Vrgent Ro
sed quod p
Lex nempe
quisq̄ cedat

bus uniuersa terræ, quibus secreta oceani & extrema India parent? Quid attexam Britannias interfuso mari toto orbe diuisas, & à Romanis in orbem terrarum redactas? Treme mit hos Scotia, quæ terris nihil debet: tremit Saxonia inaccessa paludibus, & inuis septa regionibus. Quæ licet belli curâ uideat augere, & ipsa frequenter accessit Romanis triumphis captiua, ualidissimū genus hominum perhibetur, præstas cæteris: piraticis tamen myoparonibus non uiribus nititur, fugæ potius quam bello parata. Sed refertis, mori præstare, quam libertatem amittere: Quando uobis ista Iudæi successit sententia? aut quando apud Hebræos utilis sit seruitus, libertati inuisibili non prælata? Iacob ipse patriarcha in Aegyptum deduxit Hebræos ne perirent fame. Descenderunt patriarchæ, simul. XII. filii eius præclara illa generis nostri exordia. Ibi Iudas ille nobilis Iudæorum profapia, qui nomen populo dedit. Ibi Ioseph curru sublimis, & equis subicere se in potestatem maluit, ut aleret suos, quam ad originis propriæ libertatem redire. Ibi Beniamin pia fraude germani retentus, consensit dolo: quia non erat crimine seruire potentioribus. Ibi hæreditas eorum cum uocaretur à Mose, tamē hæerere desiderabat. Sic patribus uestris etiam dura seruitus non displicebat, ut periculis anteferretur. Seruistis ergo Aegyptiis, atque utinam semel. Sed non solum tunc seruistis, quando cælestis escæ pluuiis alimoniam seruitutis extremæ præferrebatis: sed etiam postea uicti atque captiui descendistis in Aegyptum, cum Assyrios refugeretis. Seruistis etiā Assyriis per multa annorum curricula, & dulcis illa seruitus erat. Seruistis Macedonibus, Persis, Seleucensibus, Palæstinis, solos Romanos uobis graues putatis, quibus & illi seruiunt quibus uos seruiuebatis? Vtrum igitur odium his debetis an gratiam, qui uos dominis uestris pares fecerunt? ultionem uestri hanc non contumeliam putato, quia uos de his uindicauerunt, quibus subiecti eratis. Seruitio premis Assyrius, quæ Asia toti imperabat. Arat Aegyptius Romanis, seruit de suo quod ille metat. Macedonia quæ usque ad Indos, deuicta Perside, imperium distuderat, agnoscit dominos quos ignorabat, & frustra se regibus suis Aeacidas nomen ipsosuisse reminiscitur. Certe non alias cessisse, nisi ad Romanorum triumphum, quibus & ipse Pyrrhus Achylleæ sobolis, & profapia & uocabulum præferens, uictus armis: ita se promerenda pacis studio subiecit, ut ueniam rogaret. Nam de Palæstinis quod loquar? quos unius præsidis potestas coercet? Ingrati nunquid non uestra nobilitas est cum Persis seruire? hoc est enim seruire uobiscum reges, regnumque maximū habere socium subiectionis: sed quæro quando fueritis liberi, qui nunc seruitutem recusatis? Quando ergo liberi fuistis? uel cum aliis dominaremini, qui sub rege eratis? Habebatis regem deum, repudiastis regnum ipsius, sub quo solo eratis liberi, uoluitis seruire hominibus. Cur patrum reuellitis testamenta? hæreditas & in patres contumax. Elegistis regem cui nomen Saul. Occiso illo, Palæstinus uobis populus imperitauit: successit post tempora Dauid in totius populi regnum, minor quidem domino, sed dominus tamē, priusquam requiesceret Dauid, genti tamē & ipse regem imposuit. A Solomone rursus scissum in duo regnum, & diuisa per longam seriem dominationis hæreditas. Ut transiliam captiuitates, Cyrus plerisque terris suis Iudæos, & sacris suis reddidit. Sed patres uestri cum Persarum præliis grauibus attererentur, quamuis nobiles Machabæorum triumphis elegerunt sibi Romanam societatem. Tenet scriptura diuina multa pacta legationum. Facti estis Romanorum amici, qui Persarum serui fuistis. Sed rursus maluistis regem habere, quam sacerdotum principem, cui populus obtemperaret, cum fauitia uestrorum regum esset intolerabilis: defuncto Herode, pulso Archelao, sub Cæsare esse Romano postulauistis. Tradidistis uos Cæsari, cui seruistis omnes ad mutandum in melius seruitium. In communi enim conditione uniuersorum seruire, quædam libertas est: quam dignitate dominatum honestantur obsequia seruatorum: Quanquam Romani seruitutem non exigant autores libertatis, quia non solum immitem regem necarunt, sed etiam superbum non passi sunt, & ideo Augustum apud eos nomen est imperii, quod augeat suos, non quod alienos opprimat. Sed esto. Sit utile uobis non obedire imperio Romano, uideamus si liberum, si non exitiale.

Urgent Romanæ acies, urgent patriæ ruinae, urget templi excidium: non quod utile sit, sed quod possibile perpendite. Non enim uotorum species, sed possibilitatis ratio persanda. Lex nempe naturæ eadem omnibus hominibus, uolatilibus, feris, bestiis infusa, ut unusquisque cedat potentiori: taurus, leoni; ceruus, urso; leo, pardo; caprea, lupo; aquila, accipiter

Saxones ualidissimū hominum genus.

Potentioribus seruire crimine non est.

Imperii nomen Augusti.

Lex naturæ oibus eadem infusa.

piter: accipitri, columba: ipsi tauro, iuueni inferiores: arietu ouiu, greges: hirco, caper: ne diuerſi generis eſſe uideatur aliqua diſtancia, uos potentioribus. Romani tamē nemi nem expellunt, uos expulſiſtis: imō illi augent, ne quis etiam uictus de terris ſuis exeat. Antiocho partem regni ſeruauerūt. Et nunc Cæſar quid aliud laborat, niſi ut terra ueſtra nō deſeratur, regio ueſtra non euacuetur, ciuitas nō euertatur, templum non cōcremetur? Non omnibus uictoria datur. Paucis præeſſe natura dedit, pluribus obtemperare. Tauri armētis eminet, arietes gregibus. Peues paucos eminetia, peues plurimos māſuetudo: Et uos induite māſuetudinem, ſuſcipitē ſubiectionē, quam etiā feræ induunt. Hæc cum diceret Iosephus, conuiciabantur de muro. Maledicebant utilia ſuadenti. Pleriq; etiam iaculabantur ſagittas, ſi poſſent cum morte affligere. At ille, qui oratione non ſteſtebat indomitos, ſcripturarum quoq; testimoniis conueniendos arbitrabatur: maxime quia dicebant deum templi ſui præſidio non deſuturum.

Caput .XVI.

Temerarii, nunc cene demum uobis diuinum auxilium affuturum ſperatis, quādo permiscuiſtis omnia bello, altaria uiolaſtiſtis, diruiſtiſtis totius urbis munita? Temerarii inquam, & ueſtrorum immemores auxiliorum, ſcuta & gladios paraſtiſtis, & hoc aduerſum Romanos. Non talibus armis uincere ſolebatiſtis. Quando enim in haſta & gladio fuit Hebræorum uictoria? Recordamini unde orti, & a quibus ſitiſtis profecti, quomodo patres ueſtri hoſtes ſuos uicerint. Temerarii, quem uobis adiutorem eripuſtiſtis, dum aliena ſubſidia depoſcitiſtis? Non in multitudine populi, ſed in timore dei pater Abraham penetrauit Aegyptum, & cum abductæ coniugis captiuam uideret pudicitiam, bello tanſen abſtinuit, aſſumpſit piæ orationis arma, defenſorem adhibuit, qui dormiente eo uinceret, & expugnato hoſte intaminatam ſibi coniugem repreſentaret. Rediit Sara ſine armis, referens uiro triumphalem uictoriam. Dormiebat Abraham, & torquebatur Pharao. Metuebat Sara, & Pharao crimen negabat. Eiſciebat alienam, & damnato crimine honorabat caſtimoniam, quam ſpoliare deſiderauerat. Additur aurum, & argentum ad Saræ pudorem, ut condemnaret uoluntatem facinoriſtis expertem. Rogabat patrem Abraham, ut pro ſua ad dominum familia deprecaretur. Erat enim infœcunda domus eiſtis. Remeat Sara ditior ſaluo pudore, reuertit Abraham ſanctior, qui coniugaliſtis pudicitia remunerationem ſterilitatiſtis remedio compenſauit. Quid de filio eiſtis Isaac loquar? Is quoque patrio fretus munimine, aduerſum finitimiſtis potentis inſolentiam, non armatas produxit acies: & certe habebat. CCCXVIII. uernaculorum ualidam manum, quæ reges quinque bello ſuperauerat, ſpoliis exuerat, captiuum Loth Abrahæ patruo reſtituerat: Non gladium uagina exiit, ſed ſolam aduerſum inuidentes patientiam induit, ſimplicitatem retulit. Venerunt rogantes, qui exterminandum denuntiarent, popoſcerant amicitia qui finitimum nō ferebāt. Contremiſco tanta patrum recēſere mirabilia: Iacob ſanctus, Eſau fratre paricidium minitante patriam reliquit, parentes deſeruit, ſolius ſecum orationis ferens uaticum, meritoq; in peregriniſtis locis cum fratris metueret inſidias, & hominum comitatu atq; auxilio egeret, inuenit angelorum conſilium perductus (ut ait) ad caſtra dei, colluctatus eſt domino: & ſicut dicit ſcriptura: præualuit deo qui imparem ſe hominibus arbitrabat. Quid aliud Moſes aduerſum regem Aegyptiorum exercituſtis, & dracones eiſtis niſi ſolam uirgam leuauit? potens uirga quæ cælum tenebris obduxerit, terram imbribus inundauerit, ſiccauerit mare fluctibus: cinxerant Hebræos Aegyptii, orabat Moſes & non dimicabat. Diuiſum eſt mare & populus intrauit, ſequebat Pharao. Moſes inret fluctus poſitus orabat, demerſus eſt cum ſuis Pharao, cātabat Moſes. Quis hæc & talia conſiderans non admiretur, & non intelligat in oratione nobis meliora eſſe arma q̄ in uirtute? Illa em̄ ſibi diuinum auxilium adhibet, hæc corporis. Didicit hæc arma, quæ non carnalia ſunt, ſed fortia deo Moſi diſcipulus, atq; idem ſucceſſor Ieſus Naue, qui imitator & ſuppar magiſtri Iordanis aquas conuertit retrorſum: idēq; cū in expugnabiles Hiericho urbiſtis muros uideret, ſacerdotes tuba canere iuſſit, iubilare populum, quo factō repente cecidere muri, atq; exuſta ciuitas eſt, & omnes necati ſunt. niſi quos

Paucis præeſſe natura dedit pluribus obtemperare.

Nō in multitudine populi uictoria.

ſi quos Raba
p̄ trecentos
in manu leu
gere illo, at
lucidoſis nō
cū Horæi,
nereigion
os popul
tur conuit
non uerb
duit: pro
dit angel
culſorem
orſos, pe
eorum ſit
gligens ci
gnouit El
xilium or
non crede
pit aqua p
aduerſari
uidere ſol
guine ter
alius aliu
ingentē:
tum dep
ea clauſu
abſtiner
taret pro
frumēti,
non uifu
hinntus
ditu me
meuiff
cōſilium
pias, in
mors in
quet igit
quoq; be
Deniq; u
Vicit &
natum cri
umphauit
riſ copul
bello ciuil
ſperatibus
cum deus
nem perſ
eſt, quia d
proceſſit
deret. Cl
eum ſicut
ntus erat,

si quos Rahab bonæ meretricis fides, à memoratæ urbis excidio defendit. Gedeō quoque trecentos uiros ad bellum elegit, eosdemque non arma præferre sed mysteria præcepit. In manu leua hydrias aquæ plenas tenere, in dextra faces: qua specie perculsi hostes fugere ilico, atque ad Hebræos uictoria peruenit. Intermiſſa erat sacræ cura religionis Heli sacerdotis negligentia, diuina imperia deserebantur, irrogatū ab Allophilis prælitū, uicti Hebræi, capta etiam arca dei est, & sine armis reddita illis: quo indicio claruit, quod & si ne religione arma non uicant, & religionē sine armis uicere. Ezechias rex, infuso Assyriorum populo gēti ludææ, uotis Rabfacis imperio Sennacherib regis, quæ in deū iacerentur conuitia, quæ populo quæ supra exitia denūtiarētur, satis cōperisset insinuantibus, non uerba uerbis, nec arma armis referenda credidit: sed exurgens cilicio se ut scuto induit: pro galea, cinere caput textit: pro iaculis orationē intorsit. Ascendit oratio, descendit angelus, cæsa per noctem Assyriorum. CLXXXV. milia, cadauera numerauimus, percussorem non uidimus. Præterierā de quinque regibus, quos incōsulto domino bellū adorsos, per desertū meantes, aquæ inopia uehemēter afflictae cœperat, ipsosque & equos eorum sitis uexare. Necessitas præmissum officiū reparari coegit. Erat enim rex Israel negligens circa dei cultum, admonitus tamē ab aliis, ut domini prophetam requireret: cognouit Eliseum ab iisdem, in quibus degerent locis, non longe abesse, miser oratum auxilium orationis, & remedia necessitati. Licet offensus erat regi Israel, quia perfidus non credebat, promisit tamen & hubertatem aquarū, & uictoriae celeritatem. Manare cepit aqua per desertū, & sponte se sine ullis imbribus infundere terris fluēta. Surgentes aduersarii, quos securos uictoriae somnus huberior laxata prefferat sollicitudine, subito uidere sole fuso rutilare aquas: fuerunt qui inter populos bellatum putarent, quoque sanguine terra maderet. Itaque in prædam festinantes passim sine ordine, sine modo currere, alius alium præuenire, sic præcipites in medium progressi hostium uallati, interfectique ingentē suis stragem dedere: ita oratus propheta à patribus nostris sitim pariter, & metum depulit, idemque aduersus famē auxilium tulit. Nam cū obsideretur Samaria, atque in ea clausus maneret rex Israel, grauis eos urgebat fames, ut ne à nefandis quidē alimētis abstineretur, cōuentus propheta tantæ miseræ deformitate, simulque regis nūtio, qui putaret propheta dissimulatione famē adoleuisse, respondit: Sequenti die, & hubertatem frumēti, & uilitatem uidebis. Non credenti nūtio dixit: ipsum quidē quia non crederet non uisurū, promissorū tamē fidem non defuturā: subitoque per noctem in castris Syriæ hinnitus equorum, curruū fragor, quadrigarū currētium fremitus, armorū sonitus, auditu metum incussere uictoribus, quod in auxilium Hebræis multæ ac ualidæ gentes commeauissent, ac sese imminenti, ut arbitrabantur, piculo fuga eximere properauerūt. Nox cōsiliū maturauit, terrorem auxit. Fugientibus itaque Assyriis, omnes quas inuaserat copias, in castris die sequenti reptæ. Abundantia uilitatem creauit, uilitas fidem impleuit, mors increduli ipsi quidē fructum eripuit, publicū tamē remediū non impediuit. Licet igitur plurimos patrum duces cū minime præliarentur, uictoriam adeptos: Alios quoque bello superiores fuisse, quibus consulētibus bellandi ius oraculo promissum foret. Denique uictus Amalech: sed cū Moses manus eleuaret, uicit Iesus Naue cū solē statueret. Vicit & Gedeon, cū in aqua dimicaturus probasset. Samson etiam cum adhuc intaminatum crinē seruaret: uicit & Samuel, sed cū adiutorem lapidē figere proposuisset. Triumphauit Dauid cū Bethsabeā (hoc est filiā Sabbari) suo cōiugio prophetis ministris copulauisset: uicit etiam bello ciuili quod refugiebat illatum non inferebat. Nil enim bello ciuili cædius, nisi solus quod potuit inferre: uicit & Asaph prælio: sed posteaque desperatibus suis, quod numero eēnt inferiores dixit: nihil interesse paucis an plures sint, cum deus paucos timētes se, pluribus faciat ualidiores. Bonus profecto fidei: si usque ad finem perseuerasset: uicit & mulser armis, quæ fidē deo reseruauit. At uero Saul uictus est, quia dei præceptū non custodiuit. Vulneratus Iosias, quia contra imperiū in hostem processit: Sanctus cæterum, & ideo raptus, ne captiuitatē nostris debitam peccatis uideret. Clamauit Nechao: non sum ad te missus ferens eius fidei testimoniū, sed iuoluit eum sicut antē Amasiam, consortiū degeneris societatis. Denique & ab homine dei monitus erat, ut illos quos ad belli societate centum argenti talētis cōduxerat, dimitteret,

si uellet uincere. Cui dubitanti quod tantum pretii amissurus foret, respondit propheta, quod haberet dominus plura, unde etiam argentum eidem restitueret: quo fretum conductis renuntiasse auxiliis, uicisse cum paucioribus, ne ipsum quidem deo tantæ uictoriæ mercedem soluisse: sed ilico ipsis simulacris, quæ uictor cœperat, detulisse sacrificia, quasi eorû beneficio uicerit, quæ in prædam captiuitatis redegerat. Sedechias ipse incumbentibus iam patriæ ruinis, per Hieremiam conuentus prophetam, cum hostili obfidione premeret, ut urbem egredi non metueret, uictorem futurû si cœlestibus imperiis obtemperaret: aut captiuum si defendendum putasset, infidelitate semetipsum & suos decepit. Abductus erat ab Assyriis populus ludæorû in Babyloniam, reliqui ad Aegyptios transferre se, qui resederant, deliberabant. Mandauit dominus per Hieremiam prophetam, & cæteros, ut unius gentis essent imperio contenti, ne geminata captiuitas ærumnam auget. Verû illi posthabentes oracula dei, facti sunt duarû captiui gentiû, qui unius gentis iugo exire impatienter desiderauerant. Itaq; in Aegypto exules per se uetauerunt. At uero illi qui in Assyrios ducti sunt, expleto tempore captiuitatis, quod pro peccatis populi dñs cõstituerat, postea Cyro imperante, remeandi facultatē adepti, reuerterunt cû gratia. Renouatum dei templum est, regum opibus Cyri & Darii cætorumq; Persarû muneribus: ipsi itaq; qui euerterant, reparandi sumptum dederunt, restituerunt etiã ius sacerdotum, cultumq; iuuerunt religionis. At uero nostri dum sacerdotium inter se competunt, & apud Parthos ambiunt conferri sibi memoratum honorem, de religione mercaturam fecerunt. Quid de Babyloniis querimus? Nostros expti sumus deteriores: Illi nobis reddiderunt omne ius religionis, illi sacerdotum creationē restituerunt, & nostri eam Persis refudere. Illi sacerdotales infulas permiserunt nostræ potestati, nostri eas Babyloniis uectigales fecerunt. Quid adiciam cruentatum sacrariû sanguine, maderè sacra limina, semiruta adhuc stare templi fastigiâ? Minor est circa nos ira dei, quàm nostra contentio: illa nos captiuos fecit, ista sacrilegos: illa disseminauit ludæos, hæc sustulit. Conferte si uideat, quid intersit inter captiuitatem nostram, & seditionem nostram. Captiuitas nostra, gentibus infudit nostræ religionis consortium. Seditio nostra, etiam ludæis ademit religionis gratiam. Quis autem Romanos in ludæam introduxit nisi Hyrcani & Aristobuli contentio? Quis Sosium, nisi Herodes? Quis Antonium, nisi Sosius? Quis Cæsarem implorauit sibi regem, nisi uos? Quis præter uos Antipatrum regno expulit, & libertatem in Antipatro? Et tñ non reprehendo, neq; ab uos Floz in uos scelestè consuluisse. Sed querela Romanis deferenda fuit, non arma inferenda. Spreuistis Neronem, sed Vespasianus successerat: qui benignus natura, benignior tamen etiam studio esse potuit, quia in ludæa imperium assumpserat: aut si non mouebat pietas, uirtus certe eius uos debuit adigere, ut uobis consuleretis. Sed quò uobis non parceret, qui pepercit Iosepho? Cui enim infestior quàm mihi eẽ debuit? Quis maiora aduersum Romanos munimenta extruxit? Quis studiosius pro patria decernendû putauit? Postquam uobis bellando complacita conditio est, belloq; quidẽ initia non præbabam, sed suscepta non deserebã: testant hoc Iotapatæ urbis, quæ bellantem adhuc me texerunt, fauillæ, bello non destituisse, me post eius ciuitatis ruinas delituisse quoad potui. In illo euersæ urbis sepulchro pertulisse famẽ, ne Romanis me traderẽ: quæsiisse ueniendû ad uos effugia: sed deprehensum, non sponte egressum, maluisse perire cû meis, sed pepercisse Cæsarem: optasse uobiscum potius periclitari, non quod probarẽ consiliû, sed quo eligerẽ periculû uobiscû consortium. Gratias tñ deo, quod tanti sceleris non incidi societate, ne seditionum incetor existimarer: aut quia his misceri nequibam, paricidium quod manu declinare poterã, uel morte implerẽ. Certe ne sanctissimã matrẽ p me dilacerari cernerẽ, meorûq; dispgi uiscera, quæ miserãda quidẽ, sed tñ tolerabilius eẽ ea pati, quæ fecisse. Quid igit adhuc expectatis? An signa maiorû? Non ea nobis merita, non ea circa dei cultû officia. Non ea Romanorû quæ Assyriorû infidelitas, qui accepto p̄tio discessio nis fidẽ fregere: nec recedendû, sed acrius ingruendû putarunt. Quinetiam ut ex accidētibus colligamus, diuinæ motû sniã, deum ludæis aduersari certû est. Deniq; Siloa quæ ante bellum sicca fuerat, & omnes extra urbem fontium uenæ, quæ diu fluere cessarunt, ut aqua nostro deesset usui, nisi pretio quæsita; nũc in usus redeunt suos, & Tito se aduenientj

mentu refan
ut non solū
is peccatib
admittentib
mus prodig
ut aqua luc
deis diuin
horroris r
agnouerit
tes: & du
tior: & si
qui Dath
uerant, se
xior, aut
roris, & g
stare, qui
qui in tan
scelere cer
timini alic
quod tẽplū,
euiscerant:
mouet: ru
acerbitatib
fluant. V
us quod r
stram s
aut ferro.
bertas eri
ne grauio
riculo sur
ra uxor, h
me suader
hanc solu

E A
m
ba
fluebant it
soliciti de
Simonem:
formidaban
t, sed etiam
erat egressi
& si quis dep
tis. Non arg
crimine sedi
rent, morti j

E Tia
frun
erat,
occulcauiffe
cubant, Opta

nienti refundunt. Scaturiunt huberes uenæ, atq; ita aquarū redundantium omnia replent, ut non solū exercitui large ad potum exhuberent, sed etiam equis bellatoribus ac iumentis pecoribusq; uniuersis, hortorū quoq; irriguis non desit aquarū abundantia, ut tanquā adnitentibus elementis uictoriæ Romanæ, largiores credas fundi meatus. Recognoscimus prodigia superiora, quæ etiam tunc nostræ urbis præuenerunt captiuitatem: cessa uit aqua ludæis, refundit se hostibus, ne siti obsidio impediret. Nec miræ est si recessit à ludæis diuina gratia, quos tanta flagitia circumuallarunt. At uero bonus uir plenum horrore refugit diuersorium, & domū suam deserit: si quid in ea commissum sceleris agnouerit, declinat in dignæ habitationis consortia, execratur conuersantium iniquitates: & dubitamus de summo & immaculato deo, quod abhorreat tantoꝝ contagia flagitiorū: & funestorū scelerum auerſe atrocitatem, nec demoret in paricidarū cōciliabulis, qui Dathan & Abirom, quia Mosē & Aaron præripiendo sacerdotiū munere laceſſiuerant, separari ab innoxiiis præcepit, ne pios aut macula contaminaret de consortio noxiōꝝ, aut pœna inuolueret: sed quid ego diutius sermonibus immoror, cum plena horrore, & gemitus omnia circūfundant, templiq; excidium pperet, qui istud oculi spectare, qui sensus perpeti, quis tolerare potest animus? O faxis duriores, ferro rigidiores, qui in tantis reꝝ humanarū pdigiis adhuc inter uos tanq̄ ad uirtutis amulationem de scelere certatis, & qd̄ ē grauius, uos ipsi patriā destruitis atq; eius augetis ruinas. Cōuertimini aliq̄n, respicite, iudicate, & uidete pulchritudinē pfiæ quā pdidistis, quæ urbs, qd̄ tēplū, quæ scōꝝ domicilia, sacrorūq; penetralia, quæ pphetarū opa uestris manibus euiscerant? In hæc quisq; flāmas ducit, & spargit ignes, & incēdia mīstrat, nec ullo affectu mouet: rupiū si sentiret rigor resolueret. Certē & insensibilia plerunq; in maximis reꝝ acerbitatibus sensus speciem metiunt, ut scōpuli tremant, & madentes sanguine guttæ fluant. Vos autem immobiles pſueratis, ut quid melius post hæc supersit, quid dignius quod referuetis. Postremo si ista non mouent, quia apud pios præstantiora sunt, uestrarum saltem miseremini necessitudinum, ponite ante oculos filiorū uestrorū neces, aut ferro, aut fame quæ sunt acerbiores, uxorū & filiarum seruitutem, quibus tuta libertas erit pacto deditiois, aut captiua seruitus urbis euerſione. Consulite dum licet, ne grauiora post mortem relinquatis, q̄ ante mortem fecistis. Nec ego liber ab hmōi periculo sum. Noui & ipse, quia cum uestris simul periclitat̄ sanctissima mihi mater, & chara uxor, haud ignobile genus, & quondam domus clara. Ac fortasse propter meos hæc me suadere arbitramini: occidite eos, & accipite meum sanguinem mercedem, libenter hanc soluam mercedem uestræ salutis, si post me sapere potestis.

Caput .XVII.

EA Iosephus cum lachrymis uociferatus, plerosq; de populo inflexit, ut ad Romanos confugerent, uenditis quæ possidebant. Quos Titus quō quisq; cupiebat, direxit: ut etiam cæteri prouocarentur Romanis se sine metu tradere. Confluebant itaq; reperta egrediendī copia, securi salutis, si ad Romanos conuenirent: nec solliciti de seruitute, quibus liberras referuaretur. Hi uero qui sequebant̄ Iohannem ac Simonem arbitros & incentores seditionis, magis scelerum pœnas, q̄ aduersa belli reſformidabant: ideoq; in tuta sibi refugia opinabant̄. Nec solum ipsi non audebant egredi, sed etiam insidias prætendebant, ne cui liceret è populo urbem exire. Maiorq; cura erat egressionem suorum, quàm Romanorum ingressus, cauere. Tenebant itaq; inuiti, & si quis deprehensus foret, graues pœnas dabat. Suspicio tenuis, grauiſſimæ causa mortis. Non argumentis ueritas, sed suppliciis quærebatur. Si qui pecuniosi erant, affictō crimine seditionis rapiebant̄ ad necem: si qui inopes, quia non habebant quo se redimerent, morti patebant.

Iohānes et
mō iētore
ſeditionis.

Caput .XVIII.

ETiā grauis fames sæuire, atq; amplius seditio grassari cœperat furore ac uesania: frumentū non reperiebat̄, nullus panis in publico usu. Sicubi esse compertū fuerat, ilico domus expugnabat̄. Iugulabat̄ ædiū dñs, aut frumēti conditor, quod occultauisset. Rursus nō reptis frugibus, quasi diligētius absconditæ foret, tormēta exercebant̄, Optabant pleriq; mortis compendii, cum eos aut fames afficeret, aut crudelitas

excruciet. Deniq; qui seniores erant occidere dedignabantur, inuidentes beneficiū mortis, quibus iam uehemētor carnifex fames, miserabili macie uisceribus exes nuda ossa tenuitate texerat. Spirabant semineces solo adhuc spū, atq; ægra trahebant cadauera. Si cubi purgamenta holez, uel casu lapsa, uel quasi arida piccta aspexerant, reliqua inualidi corpore ore lambebant iacentia humi. Aut sicubi internata parietibus uisa fuerat herba, rapientes succo infelici miseram solantur famem. Qui ditiores erant, mensuram tritici toto censu emebant. Quid em seruarent non profuturū? Qui pauperiores, uel ordei: ita ut nemo uendentem, uel ementem uideret. Hoc em̄ omni grauius scelere puniebatur. Neq; uero coquendi panis usus expectabat, ne mors præueniret, aut mora p̄ditorem arcesseret. In occultis abditi, incoctum mandebant triticum, quibus ulla uel exigua frumenti copia erat. Nulla mensa, nullum fedile, nulla lux: ne quis interueniret, atq; improuifos deprehēderet. Si sonus ullus, abscondebant cibi, suspectæ solitudines, frequentia paricidales: iter suos triste certamē. Oem em̄ affectū excludit fames & maxie uerecundiam. Esurientibus enim pudor dispendium uitæ, & detrimentum salutis est. Si quis uir cui mulier esset, aut filii aut nepotes aliquid escæ haberet, uix fatebatur: similiter & mulieres: At cui mitior animus, ubi apposisset alimoniam, de manibus eius extorquebat. Miserabilis erat cibus, esca lachrymabilis, rapiebatur parētibus filii, parētes filii, & de ipsius faucibus cibus proferebat. Pleriq; alioz uomitus esca fuit. Nec marcentia sumere ullus horror, aut uerecundia adimere suis uitæ ultimæ stillicidia. Et hæc tam infelicis species calamitatis metus erat, ne deprehenderetur. Clausis itaq; foribus exercebat, ne quis superueniret qui de ore alieno cibum quæteret, & canum more uomitus alienos lingua sua lamberet. Sed ne hoc quidem impune: nam ubicunq; fores obseratæ suspecta fraus alimenti absconditi. Prosiliebant ministri seditionum, clausa expugnabant, intolerabilia & nouæ crudelitatis exigebant supplicia. Nec ab ipsis quidem pudendis corporis abstinebat. Per ipsa quoq; pœna transibat, quod in his grauior sensus pœnæ sit. Multi cum iam percussores irrupentes uiderent, paratos rapiebant cibos, ne uel ipsi defraudarentur supremo uiatico, uel certe futuram mortem ulciscerent: & quo grauior uidebat crudelitas, non esuriebant ipsi qui rapiebant cibos esurientibus. Rapinis enim sibi aliorum opes coaceruarant, & alienis conditis pascebant: cum ipsi qui congesserant esurirent, se iniunctoq; contabescerent. Si qua materno affectu percita, miserans uagitus infantia, succum ciboꝝ ore proprio uellet infundere, pii operis pœnas luebat, suspensioq; ad ceruicem, uel hærente ad mamillas pignore simul transfigebant. Pleriq; etiam beneficiū putantes mori, egrediebant urbem, ut herbas uellerent, uel radices depascerent, aut cortices arborz detraherent, si quid in his uiriditas ad cibi solamina sumministraret, quos inuenientes Romani necabant. At qui hostem euaserat, in ipso portæ ruebat limine fame tabidus, & ore inualidus, quæ iam & ipsa mandendi officia destituisent. Regressos quoq; excipiebat feralior manus, quæ de gremiis miserorū summo quæsita periculo, p̄ acerbissimū extorqueret nefas, nec partem reseruaret pro mercede saltem periculi. Moriebant itaq; maiore suoꝝ q̄ hostiū imp̄stioe. Ea enim quæ hostis indulserat, cuius eripiebatur: nec rapuisse tñ istiusmodi cibum proderat, quippe non multo post uirenti corpore turgescentibus mediis, intimorū dolore uiscerz quatiebant: aut aluo soluti deficiebant exhaustis uiribus, ut uoti pœniteret, quod ad tempus solatio erat, post supplicio: dein lacertis uiridibus cæterisq; serpentum generibus coctis exuuiis, pestem addebant. Nam equorū cadauera si forte reperissent, iter se trahētes p̄llo graui decernebant: nec ab hoste quidem, quæ coacerbarent exitia, feriabant. Nam cum se de urbe plurimi, cum filiis ac mulieribus egredientes in eam partem, quæ præruptorum p̄fundo præcipitiorū sinua uerat, contulissent, Romani uelut captiua ducerent mancipia, minoris præsertim ætatis uelut ualidiorem ferirent, ne quis forte bellantibus obrepere auderet, speculabant, ut si quis, cibi quærendi licentia dum rimat radices agrestium, ad ulteriora spatia p̄diret, interciperet. Nec tñ circūfuso licet hoste, cohibere se poterant, quibus fames audaciam dabat: cum paruos liberos macie cōsumi, & aperta fame ora frustra extēdi, ferre nō posset affectus parentum, quos socios sibi ascuerant ad periculum, ne pro se quasi fugæ suæ obfides, à seditionis autoribus occiderent. Cogebat fames egredi, quibus bñficiū erat fer-

Oem affectū
excludit fa-
mes & maxie
uerecundiam.

Noua & in-
audita sup-
plicia Iudæi
p̄pelli sunt.

erat ferro pe-
abstrahant, u-
es quemcumq;
intolerantia reu-
tarum. Capie-
bem miserabi-
mani, non m-
uolentarios:
tione, quod
pœnæ spe-
lis deesset,
singulis pe-
quorū qui
p̄si fuerant
ruerant, qu-
re deprehe-
acerbitatis:
quā torm-
termittebat
dis aggerib
consulerent
crederent, a
transisse ad l-
erent. At u-
sibi human-
tam auferre
mortalitat-
egisse Titu-
se, qui pro-
nos uideret
quorū pater
ut eos salte-
eu Antioch-
nu pomp-
rē rarus, n-
tur Roma-
nis sese pre-
bar ad bella
Macedonu-
bus approp-
quos exten-
ores, à super-
cula, filius ta-
debat (ctus),
& ideo inte-
niam pudor
uulnerantur
si uellent uin-
di euentum
machinas in-
sentibus, qu-
sibi sine cor-
uictoria aut

erat ferro petire ieiunii comparatiōe. Contra Romani, quia contemptores mortis eo arbitrabant, urgebāt genera suppliciorū, uerberātes prius, affligētes quoq; patibulo crucis quemcunq; offenderant, quo uel ceterorū temeritas cruciatuum specie à laceffendi insolentia reuocaret. Miseranda itaq; passio Tito uidebat, tantarūq; acerbitas calamitatum. Capiebant innumeri, quingenti fermē ad diem cruciabantur, camposq; ante urbem miserabilis pompæ ordine prætexebant, ut de muris aspicerent. Miserabant Romani, non mouebantur Iudæi: compatiabantur hostes, focii non flecebant: facilius apud aduersarios pietas, quàm apud socios reperiebat. Tamen accendebant pleriq; indignatione, quod in tantis malis deteriores fiebant, diuersis modis afflictos cernebat, uariasq; pœnarū species, formas suppliciorū tam innumerabili multitudine, ut iam locus patibulis deesset, patibula corporibus. Furebat intus Sîmon, fremebat Iohannes, insidiabantur singulis per ministros suos: si quis fugere tentaret, tractus per humū discerpebat. Eorū quoq; qui abierant proximi cruciabant, aut cruci affixa plerorūq; cadauera suis qui clapsi fuerant ostentabant. E' diuerso etiam ipsi murum quadam patibulo segete prætexerant, quasi de aduersariis triumphantes: si quos de suis ad Romanos uelle confugere deprehendissent, ut ceteros transfrediendi metus incesferet. Nullus locus immunis acerbitalis: foris captiuitas, intus fames, formido utrobique; minus tamen timebant arma, quàm tormenta, leuiusq; erat confici tumultu potius hostico, quàm paricidio. Nec intermittebat tamen Cæsar inuitare factionū principes ad spem deditiōnis. Nanq; stratis aggeribus denuntiabat, non longe abfuturū operis effectū: imminere urbi excidia, consulerent sibi ut & salutem lucrarent, & templum incendiis eriperet. Id quo facilius crederent, amputatis pleriq; Iudæorum manibus dirigebant, ne uoluntario transfugio transisse ad Romanos æstimarent, & quasi perfidis non deferrent fidem Iudæis, ipsi necarent. At uero illi pro ammonitione sedula, grauiā retorquebant conuitia: funestiorē sibi humanitatem Cæsarīs, q̄ crudelitatem uideri, q̄ altera libertatem eriperet, altera uitam auferret: malle se liberos mori, q̄ seruos uiuere, deuouisse animam suam templo. Im mortalitatem futuram, si cum templo exustis aris, ac focis paternis immorerent. Nihil egisse Titum, eripuisse parua, dedisse plura, p̄ templo sibi paradysum succedere, illoq; se, qui pro templo dei pugnauerint transferendos, tm̄ ne oculis suis triumphos Romanos uiderent, & captiua iugo colla subicerent. Consecrari paruulos suos, non interfici, quorū parentes cœlestiū propugnatores fuerint sacramentorū. Quo commotior Titus, ut eos saltem eriperet, qui inuiti attinebant, admoueri iussit machinas. Erat in exercitu Antiochi Comageni filius, qui uenerat ad belli societate, impiger sanè iuuenis, & manu promptus, sed consilio parum prouidus, qui moderationē Romani exercitus lentiorē ratus, nec considerans muneris difficultatem, insinuauit Cæsari, mirari se q̄ cunctaretur Romani murū succidere. Risit Titus, & ait: Commune est opus. Eo sermone iuuenis sese proripuit cum his, quos armatos Macedonicum in morem promptiores habebat ad bellandum. Nanq; & aliis subnixus aduenerat. Cohors tamen quæ appellabatur Macedonum, & uiribus corporis, & proceritate ipsa præstare cæteris æstimabat. Quibus appropinquantibus, bellum adoleuit. Contra de muro promptius decernentibus, quos extrema urgebant pericula, & successus præsentis certaminis animabat: cum inferiores, à superioribus frequentius transfigerent, ad superiores non omnia peruenirent spicula, filius tamen regis iuuenta alacris, armis munitior, comitatu succinctior, alios eludebat ictus, repellebat alios, quos etiam ut caueret suggerentibus focis, instruebatur: & ideo integer à uulneribus perseuerauit: sed de Macedonum cohorte pleriq; (quoniam pudori putabant, etiam naturæ aut munimentis cedere) pertinacius præliantes, uulnerantur. Itaque conatu irrito cessere superioribus: docti etiam uiris Macedonibus si uellent uincere, & alacritatem Alexandri ad præliandum esse necessariam, & uincendi euentum. Nanque ille cum obsideret urbem morantibus cæteris, & circa solennes machinas immorante exercitu, appositis impiger scalis murum, ascendit: fugatisq; præsentibus, qui de muro repugnabant, solus se in urbem deiecit. Nec erat temporis, ut ipse sibi sine comite portas aperiret, cum urgerent pericula: sed immodicus animus, ac uictoriæ audis, in hostem profiliuit. Cessere agmina, sed quantos poterat solus proster-

Quingenti Iudæorū patibula affixi sūt

Tanta dissensio int̄ Iudæos ut facilius fuerit pietatē ap̄ aduersarios inuenire q̄ concius.

Iudæi manus amputatis in ciuitatē remittunt.

Antioch^o Comageni filius hortat Cæsarem ad urbem muros succedendum.

prostreretur? Deinde per diuersas urbis plateas circūfundebant hostes, si in unam partem Alexander incūberet, aliis post se circūuallandi copiam daret. Retorquebat itaq; uictor ingressum suum, ne à populo circūdaret. At illi conferti inter se, urgere cœperunt, inhorrescere super eum telorū uis maxima, resultabat galea tinnitu, clypeis fragore saxorū. Ac ni metuentes duci, irrupissent Macedones, uictor innumerabilium gentiū intra urbem exiguam fuerat opprēssus. Fuit igitur alacritatis quod murū insiliuit, hostem deiecit, in urbē solus triūphali saltu sese proripuit, impetu suo fugauit populos: fuit tamē etiam euentus, qui maxime duci necessarius est, quod tantis ingruentibus populis, tot sagittarū iaculis, tot ruētibus spiculis, nullus fuit letali uulneri locus. Periculū itaq; uirtus attulerat, mortem quoq; alacritas inuenerat, si euentus bellantem deseruisset: ingressi sunt Macedones prorupta porta, sic temeritas uictoriam inuenit, & euentus periculum in gloriam uertit. Noster quoq; cum pugnaret aduersum gigantes, inuectus in hostem, à tergo percussorem habebat, sed librantem ictus suos comes regis Abisai puenit. Verū Alexandrum euentus seruauit, prophetam gratia.

Caput .XX.

Cedente itaq; Antiochi regis Comageni filio, & cognoscente non quod formidinis, sed cautionis esset Romani exercitus perpena moderatio, ut aggeribus et uineis, arietibus quoq; & ceteris machinamentis murū adorirent, extruebant aggeres per numeros opere diuiso: præcipui quatuor insurrexerant, ex quibus unus est regione munitionis (cui nomen Antonia) per mediam ductus erat piscinam, quam Struthiam uocabant. Hic aggerē quintus numerus triginta cubitorū in altitudinē fecerat, iuxta Iohannis sepulchrum. Quibus est diuerso Iohannes princeps seditionum cuniculū suffodit, & Romanorū opera suspendit: ignorantibus his quid latenti cuniculo Iudæi machinati forent, quia futuris tabularū materia æque subiecta superiora cuniculorū suspenderat, fraus omnis latebat. Itaq; ubi opportunitas uisa, ignem apposuit, qui adultus sulphure & pice, quibus illita erat materies, quæ futuram cuniculo dabat, ligna omnia facile consumpsit, incendiū subiectorū ruina secuta est. Itaq; Romanorū opera subito lapsa, sonitū ingentē dedere. Puluere itaq; & fumo repleta omnia, plurimū tenebrarū obduxerāt, maiorēq; terrōre induxerat latēs cā. Deinde ubi consumptis alimētis ceteris, quibus primo optus erat liber, postea ignis erupit, dolū perdidit, & Romanis adpresens quidem formido periculi diminuta, sed euacuatī laboris graue successit tædium: simul quod insultabāt Iudæi non mediocri augebat pudor: in reliquū parandæ expugnationis spes refrixit. At in parte alia biduo post, cū iam murus ariete quateret, Teptheus de Galilæa, Magastalus, & Labenus, & Agiras direptis facibus in machinamēta muralia perfluerūt. Nihil his uiris audacius, nihil terribilius eo bello ex urbe in hostē processit. In mediū namq; hostiū praetres, non trepidauerunt, non retractauerunt, sed tanq̄ familiaritū suorū confortiis immorati, non ante remeandū putarunt, cū undiq; in eos pila, sagittæ, spicula iacerent, quæ subiectis ignibus, adolerent obsidialium instrumenta machinarū. Cōcursus ingens Romani exercitus, ut incendiū restingueret: Iudæorū quoq; clamor & studiū, quo subtexerant impedimēta, Romanis ne subueniret. Illi arietes properabant flammis subducere, isti adhuc spargebant incēdia. Vnde comprehensis omnibus, quæ uri poterant, Romanos flammæ circūuallauerant, nisi mature cōsulissent. Instabāt em̄ acriter Iudæi, atq; hoc ipso, quod in ea parte conatus irritos non habuerant, successus audaciā alebat. Deniq; non cōtenti iam munimētis muralibus, ultra progrediebant, atq; ipsas Romanorū incessabant custodias, & ad castellū, in quo pretendebāt Romani ultro euersum, perrexerāt. Et nisi Romani nois gloria, & militiæ uetus disciplina, quæ munia homini deferere grauioris pœnæ arceret formidine, furētibus repugnauisset: expugnatores urbiū ipsi, propriis cesserāt munitionibus. Versa itaq; spes belli, & usus obsidiōis catapultis, & uelocioris generis iaculis, sese defendebāt Romani, ut Iudæos repellerēt, quo ipsis ante genere resistebat. Inter quæ Titus aduenit, clamore excitus, & accersitus ad remediū. Romanis cōtinuo uires additæ presente Cæsare, & pudor aluit audaciā: Clamāte Tito, graue Romani nois opprobriū, si uersa uice suos amitteret, quibus iam hostiū murī, qui diruent, defecerāt, diffidentes Iudæos munitionibus, sola niti temeritate, staret tantummodo Romani, uictoriā non defuturā, itaq; horatando

David pugna cū gigantē, 2. reg. 21. sic antiquitū Iose. li. 7. ca. 12. describit.

Teptheus i alii s̄ p̄sertim ap̄d Iose. li. bel. lu. 6. ca. 12. item loco Labenus, Adiadenus, & Agiras Egiras.

ando parte
morte parat
diocretio p
inter que T
actor, quo c
pulis in hol
ralia opinat
renē, cōe ci
ceret fames
beros exc
cerent.
cūritū oēt
di uices no
curabat: se
erat solerti
manus mil
sbant mor
lum per or
fiscq; se infu
ribus deplo
uorū: & si p
quoq; quia
tate luridi,
sumpta iei
mulacra ce
uentē pro
Nechum
rituris. Et
impossibil
expleta sup
ctos, quos
rant, indig
ni omniū c
ris quidem
mutis iam
erant sup
rat animus
mulis, def
aliqui inter
sa licet, pia
terre gestie
operabat. S
includebat
cabat. Et ubi
derentur. Pl
um, atq; in h
esset. Silebat
latus in exe
stebat. Non
rum. Quid
functōrū ca
bus experit
uictos ad g

tando pariter ac præliando Titus statuit suos, auertit ludæos, qui non solum animis sed mortē parati, sed ipso nisu corporis ingruerant, ut Romanos gradu mouerent. Nec mediocriter fuit periculum Cæsaris inter confusa omnia, cum ab hoste socius non discerneret, inter quæ Titus in medio uersabat: audax iuuenta, & gloriæ cupiditate ad præliandum acrior, quo celerius uictoria consummaret, in secundis triūphi ponēs curā salutis. Depulsis tamen hostibus anceps consiliū: alii reformādos aggeres, reparanda machinamēta muralia opinabant: alii abstandū obsidionis periculis suggerebant, deesse reparandū materiē, cōe cum multis periculum, muro claudendam urbē cōsultius arbitrabant, ut conficeret fames defectis subsidiis alimentorū. Præponderauit huiusmodi sententia, ut clauderent, ne liberis excursus haberent, quo amplius & desperatione fugiēdi, & indigentia cibi conficerent. Diuisis itaque per numeros portionibus, prope murus surrexit, quo per circuitū oēm, inclusa est ciuitas. Distribuit officia suis Cæsar, ut noctibus quoque custodia diuices non omitterent. Prima uigilia ipse obeundi singulos custodiae ordines munia curabat: secundam uigiliam Alexandro deputauit: denique per ordinē tribunis (prout cuiusque erat solertia comperta) uices mandatæ. Castellis erat murus per interualla intextus, in his manus militū prædebat, uigiles ex æquo sibi somnos, & tempora uigiliæ sortiebant. Circueiebant momentis omnibus mure, per spatia quibusque præscripta suo muneri, de castello in castellum per ordinem, & mure uices, nox frequentabat. Præcisam undique spes ludæorū, clausis se infuderat fames, atque in ipsas populi medullas descēderat. Personabant omnia gemitibus deplorantiū miserabilis mortis supplicia. Repleta erant uniuersa seminecum cadauerū: & si paululū expectares, intra momentū deficiebant, quos uiuentes reperceras. Ipsū quoque qui adhuc spirabant, macie confecti imaginē mortis gerebant: Exhausti fame, & rabe luridi, nec oculos quidem faciles attollerere, quia nullum uigorē naturalis motus, consumpta ieiunio substantia, dabat. Figura sola hominis remanserat, usus intercederat. Si mulacra cerneres, officia desiderares. Arida cutis fassis hærebat ossibus. Si leuis motus uiuentē proderet, factor redarguebat: exiles artus & color ita niger, ut umbram putares. Nec humani miseris officia suppeditabant, exhaustis primo omnibus, & continuo morituris. Et si cui uires aliquas recentior cibus dabat, congestio cadauerū spem ademerat, impossibilitatē incusserat. Plerique etiam condendis suorū funeribus immoriebant, & in expleta summi muneris officia, suo quoque obitu derelinquebant. Ruebant super defunctos, quos susceperant muniendos, ut ipse quoque oneri accederet, cui leuando adueniant, indigens eius ministerio quod alii deferebat. Nec erat ullus dolori locus in cōmuni omnium calamitate, nisi quod autores tantæ miseris superuierent, nec tempus querelæ liberis quidem iam uocibus, si loqui possent. Quid enim sibi iam morientes timerent? sed tamen mutis iam sensibus aspicientes templū, quasi inde ultio tam diri exitus deposceret. Aruerant supremorū mure lachrymæ, quia omnem affectum uis mali clauserat. Obriguebat animus, omnis sensus hærebat, plusquam lachrymanda tolerantibus: deerat iam terra tumulis, defossis omnibus intra urbē locis, quæ potuerunt dare usum sepulchri. Tentabant aliqui inter duos muros nouū ostiū, ueterēque urbis præcedere nocturno silentio: periculo si licet, pia tamen furta persuaserant. Itaque pro uno plures insepulti iacebant, & quod unum de ferre gestierant, pro bonorū munere defraudabant: sed etiam ubi hostis deerat, fames operabat. Sepultor plerumque pueniebat sepeliendū, & tumulo eo, quem alii parauerat, includebat subito exanimis: & lapsus cum defodit, uelut quodam studio opis sui, ius uindictæ cabat. Et ubi terra deerat, tabulata innectebant, ut defunctorum cadauera oculis includerentur. Plerique eos sibi ipsi parabant manibus suis, ne deficeret huiusmodi ministerium, atque in his sese sæpe sponte condebant, suspecti ne mors præueniret, & sepultor deesset. Silebant omnia metu, inedia uocem ademerat, ciuitas plena mortis, & nullus euiuslatus in exequiis totius urbis: & cum sensus quidem doloris interierat, iniuria non defestebat. Non deerant etiam in tantis malis, deteriores omnibus, uiolatores etiam sepulchorum. Quid dicam, non horruisse cum illuderent mortuis, & gladio suorū aciem in defunctorū cadaueribus prætentarent? Nonnulli etiam uiuentium adhuc urgēdis corporibus experirent, si tela sibi acuta foret, & hic tamē usus plerisque rogantibus denegabat, ut miseris ad grauiora supplicia fames depasceretur, Nequaquam tamen ultio morituris deerat;

Ciuitas undique muro circumdata est a Cæsare, ne aliquid cui pateret effugium

derat: nam q̄ uiui non potuerant, uindicabant se mortui, ultorem sui factorem creantes, quo se de latronibus ulciscerent. Qui grauius saeuientes quærentesq̄ remediū, speciem quandam pietatis induerant: etiam ipsi qui latrocinabant, ut eos de publico arario sepeliri iuberent. Sed ubi nequitum occurrere, de muro defunctorū reliquias in profunda præcipitia deiciebant. Itaq̄ aspiciens Titus præruptos specus plenos cadaverū, sanis em de laceratis uisceribus innatantem, altè ingemuit, & manus ad cælum eleuans testabatur, haudquaquam illud sibi ascribendum, qui uoluisset ueniam dare, si deditio præcederet, expectasse se ut pacem rogarent: paratum se ut incolumes seruaret, si bellum deposuissent. Iubet itaq̄ aggeres rursus iacere, etiam non propinquantibus syluis, quia succifa erant omnia suburbana nemora syluarū. Vehementem materiem milites, spe uictoriæ solantes laborem. Nec tñ frangebant animis principes seditionū. Furebat Simon, nec tantorū mortibus exaturatus cedebat, & quia inimici deesse cœperant, in socios conuertebatur.

Caput .XXII.

Matthias, a quo in urbē receptus est Simon, occidit.

DEniq̄ nec Matthiam quidem, quo autore in urbem receptus est, excruciatum necauit, nullius apud se conuictum flagitii, sed insimulatum prodicionis, & suspectum consilii, quod in usum plebis sedulo, & sine ulla fraude, tãquam familiari crediderat insinuandum. Id altè impressum aliquãdiu tenuit, nec iam se ut amico credidit, sed aluit indignationem, in dicio dissimulato: ergo insimulatum apud se, quod cum Romanis studio congrueret, & conueniret, rapit cum filiis iubet. Accersit, nec defensionis ulla copia dat, ante examen adiudicat supplicio, nec eius soboles excipit, sed poenæ adiungit. Orabat non uitæ usuram, sed mortis celeritatem, naturæ ordinem, ut prior occideret, ne filiorū necis spectaret, nec superstes esset funeribus liberorū suorum, ipse continuo funus futurus: non impetrauit, quod ipsa pietas exigebat, etiam si nõ rogaret: Hoc rogabat sibi reddi pro munere, quod ei urbem aperuisset: reus quidem patriæ, sed conciliator Simonis. Debuerit ille hanc poenam ciuibus, debebat tamen ei Simon gratiam. Quo crudelior, qui nec amico pepercit, nec patrono receptionis suæ, poenam relaxauit. Ducit ad supplicium cum tribus liberis: nam quartus fuga se exemerat. Statuit in conspectu Romani exercitus insultationis specie, ut supplicium eius uiderent, ad quos egredi desiderasset. Liberent te itaq̄ si possunt amici tui. Deducunt & filii, nec suprema liberis oscula dare, nec ultimo cõplexu filios suscipere permissus: non fraudatus tamen uocis paternæ libertate, miserabili filios alloquio psequetur. Ego filii uobis hostem induxi, ego carnificis adhibui, quando Simonem ingredi in urbem rogaui. Ille dies nobis mortis huius, ille paricidalis causa spectaculi. Merui fateor, nec culpam excuso: dum unum reprimere gestio, accersui deteriorem. Ad auxilium Simon petitus, & ad paricidiū patriæ conuersus: sedula consilia in crimen deduxi. Rei fuimus patriæ, qui defensorem quaesiuimus. Et recte quidem soluimus poenam imprudentiæ, non tamen perfidiæ. Absoluit nos Simon ipse, dum perimit: qui pronuntiat non sibi à me donatum, sed patriæ contuitu petitum, ut contra Iohannis saeuitiam auxilio futurus, quamprimum adesset, & Idumæos induceret. Putabamus, duobus inter se conferentibus, liberam plebem futuram. Quis mihi crederet, non tibi id meo studio detulisse, sed de malis hoc tolerabilius aestimauisse, nisi tu occideres? Sed quid ego sic loquor, quasi crimen excusam? Nihil sanè mea sententia grauius facere potui, quàm quod te in ceruicibus nostris locaui. Sed in eo patriæ reus, non tibi fuerim. Debuerim ego ciuibus mortem, sed tu mihi gratiam. Debuerim patriæ poenam prodicionis, quod te induxerim. Tibi quando esse proditor cœpi? Si fugiendum putassem, consulueram mihi, nõ uiolaueram patriæ necessitudinem. Quis enim hostem non defugit, & hostem internum? At te ciuem putauimus, sed hostem inuenimus. Ad auxilium petitus, quid repēdisti? Quid ante pollicitus? & quo postea conuersus? ingressus eras ut hostem expelleres, non ut hostem exerceres: ut prohiberes ciuium neces, non ut ipse adiungeres: ut latrocinium repelleres, non ut latrocinareris: sed ut subuenires innocenti populo. Cur in ipsum tua arma uertisti? Antè latrocinio appetebantur, tu bellum intulisti. Antè pauciores ad mortem rapiabantur, tu stragem populorū fecisti. Quis proditor patriæ, quis Romana arma plus iuuat, nisi qui extinxit patriæ propugnatores? Nisi qui eripuit tan-

Matthias p̄hibitus oscula dare, mox moriturus filijs uerbis de osculatur

Expostulatio Matthiæ contra Simonem.

orum dicit
moros pace
pugnatione
pluribus
facorum d
his ille mu
ll ego tuū
pressi. Ag
negando
mus: ego
& hoc ip
betis esse
fistio. Mei
cipitem se
ego depr
Spectem
runt. Acc
obtruncet
la pignori
ber: Crud
rem tanta
manissimi
saltem aff
nobis eti
etiam de
tatem m
cesspate,
nem mee
tas, & mi
ne tu lepa
Sed satis i
te. Si potu
tes iuueni
turno ho
xii estis, e
Grauat m
go filii m
runt: sed i
& supra f
cessitudin
dem patie
Persica im
es ille tamē
sti patrem:
passi sunt r
pit. Profic
perpetuar
quodā dei
ger au i o
si populū
Populum
ut uestra h
tis: seruire.

orum ciuium defensionem? Nisi qui ab hoste in socios detorsit mucronē? Hostis extra muros pacem offerebat, tu intra muros præliabare: Ille obsidionē uolebat soluere, tu expugnationem approperebas: Ille prohibebat incendia nostræ urbis, tu flamas in ipsa tēpli iaciebas fastigia: Ille nostrorū contuitu sacramentorum inducias dabat, tu per ipsos sacrorum dies altaria dei sup̄mo urbis excidio, sacerdotum quoq̄ sanguine restinguebas: Ille muros, tu templū obsederas. Coacerbabo crimina mea. Ego patriæ manus intuli, ego tuū furorem armaui, ego hæc uniuersa deliramēto quodam senectutis exitia impressi. Agnosco demētis ætatis imprudentiam. Confessione leuemus pudorē, quoniā negando peccatum exuere nō possumus. Duo præ ceteris excidium patriæ accelerauimus: ego errore consilii, tu proposito paricidii. Pēdo igitur, patria tibi debitas pœnas: & hoc ipso Simoni gratias ago, q̄ cineribus tuis sup̄stes non ero. Atq̄ utinam non liberis essem superstes. Sed ad sceleris tui Simon acerbitatē, filiorum necis spectator adfisto. Merui fateor, quia Iohannē pictum uidere nō potui, & te armatum elegi. O præcipitem senectutem: imaginē timuimus, tyrannum expetiuius. Ego fideiussor tuus, ego deprecator tuus legationē pertuli. Ego te dominū rogauī, percussorem introduxi. Spectemus ergo quæ fecimus: Iohannis nos cera terruit, Simonis latrocinia delectauerunt. Acceleretur itaq̄ pompa funebris, ueniat carnifex, filios ante ora patris, patremq̄ obruncet super filiorum cadauera. Hauriam miserabilis senex ictum carnificis, sup̄ colla pignorum sæuam uibrantis securim. Quo spectaculo nihil funestius, nisi ille qui iubet: Crudelis, sceleste, facio quod præcipis: facio, sed inuitus. Habeo tamē consulatorem tantæ calamitatis. Patior quicquid miserrimū est, dum tu iusseris. Quicquid est immanissimū subeo libenter, tearbitro. Implesti, mensuram scelerū sæuissimorum, liceat saltem affari liberos, extremum pignoribus uale dicere. Sit ultimus locus osculis, quæ nobis etiam cū feris cōmunia sunt. Non prohibeatur miserabilis amplexus naturæ, quæ etiam defunctis potest casus donare. Quod igitur ad pœnam præcepisti, pficiet ad pietatem mihi. Cadam super funera mea, & insepulta adhuc, uelut quodam corporis mei cespite, tegam: ne discerpant uolucres, aut feræ deuorent. Lambā lingua patria sanguinem meorum pignorū: & meum diluam, ne lambant bestiæ. Et fortasse addet hoc pietas, & miseratio naturæ ipsius: ut arctissimo amplexu moriens, liberos meos stringam: ne tu separare possis, quū uelis. Certe si separabis corpora, animas tamē non separabis. Sed satis iam lachrymarū uaticum sumpsimus: Præite filii, & secuturo patri, uiam parate. Si potuero consequi, comitabor simul, & erit illic impedimēto senectus, quo uiuentes iuuenes minus cōsequar. Ad mansionē præcedite, ut fessum patrem suscipiatis diuturno hospitio. Volui quidē præcedere ipse: & rogauī, sed nō impetraui: tamē q̄ innoxii estis, eo meliora uobis hospitia deferentur, q̄ si ipse accersitor Simonis præuenirem. Grauat me illa legatio, licet à ciuibus mandata, petente populo suspecta. Præcedite ergo filii mundiores, supernum iter carpentes uestigio. Et Machabari matrem præuenesunt: sed illi ad præmiū, uos ad supplicium. Spectauit tamen pia mater moriētes filios, & supra suorū se uolutans sanguinem, uidit cōplectentes se inuicem fratres naturæ necessitudine: & suo letabatur triumpho, quæ de tyranno consequeretur. Diuersa quidē patientium merita, sed eadem sæuitia utriusq̄ præcipiētis. Inuenit hoc Antiochus Persica immanitate. Apud ipsos em̄ nouorū sunt cōmenta suppliciorū. Tu executus es, ille tamē seruauit ultimam matrē ad persuasionem regiæ uoluntatis: tu seruari iussisti patrem ad cruciatū paterni doloris. Cōsolamini uos filii charissimi, patimur nos qd̄ passi sunt martyres. Simon statuit, quod persequutor barbarus iuenit, tyrannus præcepit. Proficiscamur igit̄ uolentes. & fugiamus cōuentus latronum. Sanè cum in illam perpetuam domum discesserimus: si qui ad nos uenerint, qui requirant, qui agit ille quodā dei populus, quid illis respōdebimus? Maxime si uobis, utpote iunioribus, interger æui Ionathas, mihi Saul, utpote peccatori occurrerit. Quid (inquam) dicemus, nisi populum illum Iuda nouellum dilectū, quem mare fugit, cui sol stetit, cessit Iordanis: Populum (inquam) illum cui peruius fluctus fuit, aer fertilis, terra cœlestis: quæ non ut uestra hæc terra, speciem corruptionis induerit, sed resurrectionis gratiam assumpserit: seruire nūc Idumæis, & subiectū esse Simoni latronū principi, nec seruiturē ipsam

Alij, Sit ult̄
ultimis loc̄
oculis &c.

Iubet Mar.
liberos præ-
ire ad mortē
exēplo ma-
tris Macha-
bæorum.

habete securam, nec periculum cum libertate. Quid ad hæc responsuros putamus, qui elegerunt bello perire, quam libertati patriæ superuivere? Quid etiam Marathiam responsurum Machabæorum autorem, qui maluit obseruando legem sabbato feriatu mori, quam præliatus uiuere? Si audierit quomodo Simon, non solum sabbato cædes ciuicum innumeras agitauerit, sed ipsos sacerdotes domini, neomeniis & omnibus sanctis festæ celebritatis diebus iugulare coegerit? Quantum ingemiscet Iechonias cum audierit Simonem, qui seditionibus primo urbem euerterit, cæde ciuicum uiolauerit templi uetustam religionem, conuentum toties, ut sui deditioe urbem exueret, incendio male perire omnia, excidio urbem, templū exuri, plebem totam interfici, ne occupatæ inclinet dominationis fastigium? Quantum, inquam, dolebit Iechonias, licet tempore malorum urgentium minus felix imperio, melior tamē filio? Pater enim sibi minus felix esse quam patriæ, licet miserabiliter, pie tamē maluit. Itaque se cum sua profapia, egressus urbem, Babylonis obsidentibus in seruitium dedit, ne euersam patriam, ne populum dei captiuum uideret. Filius autem ærumna pari, sed affectu impari: dum sibi metu it, & se in exilium, & urbem in excidium deduxit. Hic itaque infelix patriæ, nec sibi felix: qui & liberos suos & oculos amisit: ille autem prudentior, qui captiuitatem ciuicum sua redemit captiuitate. Denique exitus docuit: iste in regno senior, ille iunior in seruitio fecit, quamuis ei postea thronum regium Babylonius rex iuxta se constituerit, & consiliū detulerit prærogatiuam, miseræ calamitatis solatia. Denique tolerabilior iam mea fors est, post liberam mortem mori, quam uiuere: ut scias quam crudelis sit, qui filios ante ora patris iugulet. Cuius etiam regalia munera deteriora sunt, quam pietatis uulnera. Aut enim tam impia inferre primo non debuit, aut tam honorata postea substituere, quasi quæuis dignitas redimi possit filiorum amissione, aut compensari cædes sobolis quouis usu honoris: nulla profecto, nulla dignitas tantum dolorem alleuat. Nullus honor curat hoc uulnus, nisi sola mors quæ sensum adimat, recordationem auferat. Festina ergo percussor, remorare tamē dum liberos uideo, dum priusquam moriantur aspicio, ne quis ætatis forsitan immaturitate turbatus, mortem timeat, cum seuiorem euadat tyrannum. Beneficium est filii mori, ne patriæ uideamus captiuitatem: tolerabiliora corporis quam mentis uulnera. Iam tolerabilius & uestras neces specto, quas refugiebam, ne spectem neces in comune omnium, ne uideam patriæ bustum, & totam urbem sepulchrum suorum. Beatior tamē qui mortuus fuerit, quam qui reseruatus. Summe deus, ne inter innoxiorum greges sternatur Simon cum liberis suis, spectet captiuus quæ intulit: imò minime, inquit, nā quæ potest cogitare, potest ferre: nec tamen ea imprecor. Consideret quam graue nefas sit, quod non potest uel uoto retorquere quod patitur, quam acerba ultio, quam saua commissi sceleris immanitas, quod optat patriæ captiuus supstes, quæ peiora sunt uitæ ludibria, quam mortis supplicia. Sed iam finis uerborum sit. Festina carnifex dum cruentum sanguine filiorum gladium geris, percute patrem, ut nullus refrigeret. Hoc solum morituro medicamentum est: hoc solo non sentit ictus mucronis, dolor uulneris. Percute sub conspectu Romani exercitus, sicut imperatum est, ut spectent uindicaturi. Misereatur hostis, quæ socius non miseretur: iudicet Romani, quæ Simon occidit sine iudicio: testes sunt ipsi me non proditorē patriæ, sed defensorē fuisse: qui pugnantē uiderunt, non deserentē. Liberis ego meis, si potuissem, hostem auertissem, non hostem accersissem: atque utinam nec Simonem accersissem, nec finis ullus adhibitus tantæ crudelitati. Iacebant adhuc cum patre insepulti liberi: adiungitur & sacrilegium spectaculo paricidalis. Cædit Ananias sacerdos, claro genere ortus, licet nemo clarior sit splendore generis, quam munere religionis. Illo enim affectatur nobilitas, hoc non desiderat. Habebat sibi uetus profapia diuersorum fasces honorem, habent & sacerdotia suos fasces: qui eleuantur non humeris, sed moribus: & attolluntur non uirgarum pericrate, sed laborum perseverantia, & fidei altitudine, pietatis fastigio. Percussus est etiam scriba Aristeus claræ & ipse originis: & cum ipsis alii de plebe quiddecim præeminentes cæteris: licet iniustam necem, non nobilitas faciat, sed innocetia. Præoccupant etiam uiri undecim, qui pariter conspirauerant, commoti scelerum eius atrocitate, & sibi quisque metuētes, quæ in alios exerceri uidebant, quæ infidelis etiam amicis foret, & spes ademptæ, populatæ uniuersos fame. Romanis iam iamque irrupturis: turbato Simone ad opem defensionis, bacchante ad officium

Quidā, male perire oīa excidio &c.

Crudelis est qui filios ante ora patris iugulat.

Ananias sacerdos occiditur.

nam crede
ceperat. Is
tam sero
dolum par
corpora qu

C
Etatis de
clypeis
sternata
plorare
toretur,
daret: im
ueret, ille
huc ora
tuisset fili
superstiti
re mihi n
quem me
in me rel
tui, salter
turam d
& oculo
lum ipsi
delitas,
sequedu

D
cum in c
plo, pro
ti uider
subtrax
Titus m
data alit
minister
stentia, p
nie, inte
obstructi
ulus, auic
miseri, &
gaudio d
tum imp
rent, quæ
tur, & q
adhuc ui
ingereb
uis & lo
longam
mirum si

nam crudelitatis, faciliq; illecebra proditionis, q; ludas unus ex ipsis turrim tuenda suscepit. Is igit cum Romanos uocaret, traditurū se pollicens turrim, fastidientibus aliis q; tam sero proditio procederet, aliis dubitantibus, quia frequēter promissa deditioe dolum parauerāt, præuenit Simon, & de uniuersis cōspirationis sociis, pœnam exegit: corpora quoq; eorum de muro præcipitata.

Caput .XXIII.

Clausus tenebatur Iosephi pater, nec ullus ad eum accessus patebat. Eo studiofus Iosephus ad deditioem inuitabat Iudæos, & incōsultius murū successerat, ut liberaret patriam cū patre. Quo loci caput percussus, concidit: ac penē iam stans desuper telis oppressus fuerat, ni præcepto Cæsaris missi forent, qui eū protectū clypeis eriperent neci. Comperto mater filii sui uulnere, & insultantiū latronum cōsternata uocibus, mortis eius formidinem simul & fidē induit: miserabiliter quoq; deplorare ocepit: ad hos fructus fœcūditatis se reseruata, ut nec officio uiuētis filii potiretur, nec sepeliret defunctum. Voti quidem sui fuisse, ut ipse potius matri sepulturā daret: inter eius manus sup̄mum exhalaret spiritum. Ille frigidus artus deficientis foueret, ille ultimos ore anhelitus legeret, ille oculos morientis clauderet, ille spirantia ad huc ora componeret. Sed quia uoto exciderat, solatium fuisse, si uel ipsa interesse potuisset filii morientis supremis. Miserabili quidem sorte, sed tolerabili ramen, ut quem superstitem optauerat, eius uel funus teneret. Veruntamē uel de muro, inquit, spectare mihi mea funera liceat: & si contingere nō licet, utinam quidem nemo arceret. Sed quem metuam tanto destituta filio? Quid pertimescā cui beneficium est mori? Utinā in me tela sua omnes contorqueant, omnes gladio me transfigant, quod uiuens nō potui, saltem filii mei corpus ueste mea protegā. Abundat unius uestimētum ad sepulturam duorum, & fortasse quisq; hostiū miserabitur: ut amictu filii matris oculos tegat, & oculos oculis, manus manibus, ori ora connectat. Propriens itaq; se ad muros, cœlum ipsum miserabili questu replebat. Insultabāt sui, stebant Romani: apud socios crudelitas, apud hostes misericordia. Figite, inquit, me, si qua est pietas, ego genui quē psequēdum putatis. Ego ifelicia hubera dedi, me extinguite, si de illis uindictā quæritis.

Caput .XXIII.

Dum illa deplorat, ecce ad uocem matris processit Iosephus, & deslere cœpit q; euaserit, cui dulce fuerat ante patriam mori, & pro patria dum salutaria sua det, procumbere. Sed iam nō pro parentū contēdere salute, qui depositi æuocum in carcere uitæ finē supremū exigant: liberāter, si moriantur: sed p̄ ara, pro tempore, pro semirutis adhuc urbis moenibus trepidare. Obrulisse se uulnere, ne patriā euertere uideret. Qua excitati querela, pleriq; ad Romanos transeundū rati: qua potuerūt uia, subtraxerunt sese insidiis latrociniātium, & custodiis prætententium. Quibus quidem Titus misericordiam promissam seruauit, sed alia grauior ærumna accidit. Namq; ubi data alimēti copia, cœpit oneri esse cibus, qui prius usui erat, desuetisq; edendi officiis, ministerium feriebatur. Nulla uis dentium ut cibū manderent, nulla arteriarum substantentia, panem arrodere nullo poterant modo. Si quid sanē sorbuissent mollioris alimonia, interclusis iam faucium meatibus, strāgulabātur. Obriguerant interiora uiscerum, obstructi erant ductus ciborum. Aruerunt iecoris uenæ, quæ cibos attrahunt. Perierat usus, auuiditas cumulabatur, uirtus defecerat, appetentia manebat. Ruebant supra cibos miseri, & inualidos morsus, more infantium meditabantur. Pleriq; uisus alimētis, ipso gaudio deficiebant, atq; inter exoptatos sibi cibos, moriebantur: solati miseriam q; uotum impleuerant. Sed erat pompa lachrymabilis, cū plures à cibo ad periculum surgerent, q̄ ad salutem, ut & uictus noceret. Inflabātur em̄ insolito cibo potius, q̄ reficiebantur, & quasi quodam hydropicis morbo, distenta cute pœnas dabant. Et si quibus ulla adhuc uirtus edendi, auuiditas modum nescia, quod ferre nō poterant, supra mensuram ingerebat, repentino cibo farti dirumpebantur. Quid em̄ graue nō erat, quibus erat grauis & solus affectus, ut obesset uidisse, quod desiderauerant: Incapaces em̄ affectuū per longam famē, oppressit etiam sensus naturæ: & ipse gaudii motus grauauit. Nihil em̄ mirum si exhaustis, periculo cibus est, Deniq; post biduanū ieiunium, si quod auuidius

Iosephus ad deditioem hortās Iudæos, graue uulnus accepit, q̄ cū mater eius rescuisset, miserabile exclamauit.

Multi Iudæorum uisus cibo deficiebant.

l u sumpse

sumpseris, statim crudescit. Vnde plerisque moris est, ut succi lactis infirmis uisceribus infundant, eoq; cum melle permixto temperent, humorum exasperatam ieiuniis intemperantiam, & defectionem corporis, uelut infantiam quandam, molliore cibo nutrant. Sic ergo nonnulli Iudæorum, qui ad Romanos confugerant, poterant euadere quadam arte pensantes moderamina cibi: donec desueta edendi caro, in suos rediret usus. Nec hoc tamē profuit miseris, sed causa maioris exitii fuit. Nam cū ex his plerique accepto cibo aluum purgarent, egresserant aliqui bimones aureos, quos absorbuerant, cum adornarent fugam: ne deprehensi, quia infidiatores omnia perscrutabantur, nō solum dispendio, sed etiam periculo forent: Scelus em̄ ducebatur, aurum quenq; præter latrones habere. Hoc itaq; postea Iudæi, specie miserabili inter inquinamēta alui aurum legebant. Comperit id quidam Assyrius, & ab uno in omnes opinio manauit. Quod genus hominum præceps ad auaritiam, & paratū ad uersutiam; nihil tam atrox sit quod refugiat, nihil tã turpe, quod erubescat studio pecuniæ. A Syris in Arabas diffusa fama est, quibus & nō minor auaritia, & feritas barbaricæ propior immanitati, eo qđ farti auro Iudæi forent: diripiunt quoscunq; offenderant aduenientes, contra fas, contra leges deditiois, contra promissum Cæsaris, qđ occidi nō licebat: incidunt adhuc uiuentes, cruentisque manibus uiscerant uentris secreta. Aluum scrutantur, & inter eius manātia purgamenta aurum requirunt, nō minus turpiter, quā illi quos adigebat fames: insuper etiam sæua crudelitate. Multa acerba eo commissa prælio: nihil hoc uno acerbius. Deniq; una nocte duomilia ferē uirorū discissa sunt tali flagitio. Diuisisque uisceribus, quæstus suos Syria numerabat: Arabia negotiationis recēsebat emolumēta, quæ sine transfretati maris periculis, nouo crudelitatis cōmento, in usum lucrj uerterant, & mercem putabant. Quod etiam nunc in huiusmodi hominū genere reperias, & nonnullis sæpe Aegyptiorum, ut curandis funeribus negociantur, & officia humanitatis uendant mercaturæ cōpendiis. Misera fames auri, nihil sequendū putat, nisi quod ad præsens lucrosū: nihil honestum, quod pecuniæ uacuum. Grauis iam dudū, grauis inoleuit humanis affectibus quærēdi cupidō, & mercatura facta est uita hominū: ueno & empto uiuitur. Serpsit itaq; uitū in innumeros, ut iam tolerabilior cōmutatio mercium sit, quā morū animorūq;. Infecit Syrorum auaritia etiam Romanū exercitū. Nihil em̄ facilius in alterū transit, quā amor pecuniæ, & desiderium habendi: præsertim finitimas opes, quibus uicinus abundauerat. Nec est ulla passio, quæ magis uirtutem animi effœminet, quā cupiditas diuitiarum. Deniq; uersutia laudī datur, paupertas probro habetur. Impediuit hoc uīdictæ seueritatem, quia innumeri reperti tanto furori obnoxii: ideoq; Titus, qui uallare circūfuso exercitu Syros & Arabes proposuerat, cōtemplatione multitudinis reuocauit sententiam: ut superioris delicti gratiam faceret, & ne postea cōmitteretur, pœnā denūtiaret, uerborumq; austeritate grauiori suos argueret, qđ auro succincti & argento, pretiosisq; telis nitentes, nec arma sua erubescerēt, ut tanto se dedecore dehonestarent. At uero Syros & Arabes increpare, qđ immemores Romani nominis, dictu quoq; horrida excogitassent: uenisse eos ad bellī societatem, nō ad exercitiū flagitiorum. In exercitu Romano non solū uirtutem corporis, sed etiam mentis requiri: nec tantū modo fortitudinem in hostem, sed etiā disciplinæ normā spectari: ne crudelis, ne impius, ne insolens miles sit: sed ne prædæ potius quā uictoriæ intētus. Ea grauiā uideri militiae flagitia, & uindicari atrociter. Inter arma quoq; leges ualere, fide melius bella geri, quæ seruetur etiā hostibus. Si ergo & armatis debetur, quanto magis precantibus? Proinde cauerent ab huiusmodi flagitiis, ne & uictoriæ exortes, & salutis fierent: Neq; se diutius passurum ut eorum scelestā flagitia Romanis ascriberētur, qui plus oneri, quā uisui forent. Itaq; repressit aliquantū non executi auaritiam Syrorum, ut arbitrum fugerent, nō ut præceptum fouerēt. Deniq; explorato prius, si forte Romani militis deesset præsentia, de miserorum uisceribus execrabile lucrū pferebatur, nec tamē in oibus sequebatur etiam prædæ cūctus, sed in paucis. Quo crudelior feritas: quia nō solum propter opes, sed etiam propter spem lucrī plurimi extinguebant: cū latrones ipsi, & seniores piratæ, latronibus à latrocinio temperent, ubi prædam nō senserint. Solius em̄ barbaricæ immanitatis est gratis nocere, Nam & ipsæ feræ ut interficiant, prædam sequuntur, Foris itaq; pœnæ acerbæ

Iudæi autē
absumptum
in famis an-
gustia, in ex-
cremētis re-
colligunt.

Arabes inci-
dūt uicētijs
uiscera ut ex
ijs corradāt
aurum.

Inter arma
leges ualere
plurimū de-
bet, ut etiam
hostib⁹ ser-
uanda fides
sit.

D
ad hunc ad
cepisset mu
præter eos
tur. Post i
tum fuisse
quæ pro
domibu
adhuc et
obsidio,
uero fam
um stero
ries in se
muros o
ctos disce
celle erat
nibus, qu
in circuit
ne illud p
maria, sul
muit: inc

R
sidio for
subsidia
sata mure
adeo fere
rent, obs
garunt, l
qui extr
prælio,
Sed ubi
dii circū
parte mi
si patrate
cererum
cia success
uum illar
firmum, &
ralia, alce
cernētibu
ata se cog

O
aspicitur
ubi ad po

Caput .XXV.

Dacerbæ, intus immanior Iohannes. Eniq; cum talia gereretur à Syris, etiam si aliqui reuocarentur, indicio cōper-
to, transfugere tamē alii nō desinebant. Inter quos Māneus Lazari, qui asserē-
bat per unam portam sibi creditam centū quīdecim milia mortuorum elata,
additis adhuc octingentis octoginta funeribus, ex quo ipse tuēdi uicem huiusmodi re-
cepisset muneris: idq; solo eorum numero collectū, qui mercede publica sepulti foret,
præter eos quos sepelierant sui. Quæ autē sepultura nisi ut de muro cadauera deiiceren-
tur. Post ipsum pleriq; nō ignobiles uiri, confugiētes ad Titum, sexcēta milia defuncto-
rum fuisse, qui per portas elata numerata sunt, cōmemorabant. Eorū uero cadauerum,
quæ propter infinitam pauperum multitudinem efferrī nequuerunt, atq; in maximis
domibus diuerforūmq; opeꝝ spatiis constipata sint, numerum fuisse inestimabilē. Et
adhuc erat processus malorum, quæ iam superiorū omniū finem uicerant. Adhuc sæua
obsidio, bellum graue: maioribus iam tamē Iudæorum animis, q̄ uiribus. Super omnia
uero fames tetrior, quæ insidiaretur iumentis aluū purgantibus, & uetusta rimarē bo-
um stercora: ut quod uisu erat horribile, hoc fieret esca esurientibus. Miserabilis conge-
ries insepultorum corporū, & circuitu longo terra ipsa tecta cadaueribus, repleta ante
muros omnia, terribilis species, horror grauis, odor pestilens: qui nec uictores, nec ui-
ctos discerneret. Vtriq; simul noxius, & maiore Romanoꝝ impedimēto, quibus ne-
cesse erat, iacētes reliquias cruētato proterere uestigio: terra ipsius inculta, succifis om-
nibus, quæ ad usum militis & machinarū necessario cōtulerentur. Per tredecim ferme
in circuitu urbis miliaria longe lateq; uastata humus, & nudum gignētium solum. Om-
ne illud pomerium, in quo antē nemora uiridātia, horti inhalantes floribus, diuersa pō-
maria, suburbana prædia gratam sui speciem dabant: si quis postea uidit hospes, inge-
muit: incola nō recognouit, & ad genitalem regressus locum, cū præsens adesset, patri-
am quærebat.

Caput .XXVI.

Reparatis itaq; aggeribus & uineis, cæterisq; machinis obsidionis, renouatus
est belli furor, & quasi ad extremā operis manum utrinq; studiis conspiratū:
Totius em̄ periculo certaminis decernebatur: quia & Romanis soluenda ob-
sidio foret, si aggeres & arietes incenderentur, quibus per inopiam syluarū reparationis
subsidiā nō suppetebāt: & Iudæis excidium patriæ incūberet, si manu cederent, cū quas
sata murorū repetitis arietum ictibus resolverentur. Processere itaq; Iudæi cum facibus
adeo feroces, ut tanquam cessuro sibi Romano exercitu, incendia in machinas sparge-
rent, obsidionē soluerent. Sed exhaustæ iam uires fame, & res fractæ priores successus ne-
garunt, substantia defecerat, audacia manebat. Contra Romanis maior pudor, si ab his
qui extremū fame spiritum traherent, uictoria de manibus diriperetur. Conserto itaq;
prælio, repulsi principes seditionis, ad murorum subsidia bello impares recurrerunt.
Sed ubi dubia murorū cæsura repetitis ictibus Iohannes haud incuriosus extremi subsi-
dii circūspexit, interiorē murū, quasi in .C. literā, duxit. Postero itaq; die conuulsa
parte murali, fragor labentis ædificii, & clamor Romani exercitus simul increpuit, qua
si patrato excidio muri prolapsione. Sed ubi conclamatae urbis insultauit sonus, uersa ui-
ce rerum noui muri species, improuisa Romanorū gaudia restrinxit, Iudæorum auda-
cia successit, quia periculū differebatur. Tunc Cæsar exercitum adhortari cœpit, ut no-
uum illum murū sine ulla cunctatione adoriēdum putarent, quē constructio recens in
firmum, & facile solubilem proderet: auderent modo animis procedere fragmēta mu-
ralia, ascendendi facilitatē datura, ut præliantes Romani Iudæis, de superiori loco de-
cernētibus adæquarēt. Et quia cūctantes uidebat rei difficultate, ualidissimos quosq; iu-
xta se cōgregans, in bellum accendebat tali oratione.

Caput .XXVII.

Omnium rerū exitus plus negocii, quàm principia habere nulli incognitū est
fortissimi cōmilitones, quia cōsummatio suscepti muneris maiorē quærit la-
borem: siquidē toto libera mari currit nauis, & si nō semper à puppe uentorū
aspirēt flamina, gubernator tñ obliquat uelorū sinus, & sine refragio scindit fretū. Sed
ubi ad portū uenitur, opportuna autarū temperies necessaria est, & angusto ingressus

l iiii nauis

Quidā uiri
nobiles detu-
lerūt ad Ti-
tum sexcēta
milia mortu-
orū p unam
portā elata.

Oratio Cæ-
saris qua ni-
titur anima-
re suos ad
muros ag-
grediendos;

nauium coercetur limite. Maior itaq; periculi cura, ubi spes propinqua: ædificantibus quoq; plana exordia fundamētorum, sed ardua celsorum opera fastigiorum. Et plerūq; in ipso operis claudendi fine, mercedis suæ munere defraudatur miserā dus faber, aut culminis lapsu obrutus, aut instabili deceptus uestigio, ut ad inferiora decidat. De agricola quid dicam, cui prociñctus laboriosior messis, quàm segetis: uindemiæ, quàm putationis: & adultis fructibus grauiora semper metuenda pericula? Nihil ergo nouū, si adhuc nos in ipso portu cōsummandi cursus periculū manet: igitur p angustiora uis arum scandendum est ad Antoniam: quo deiectis inde aduersariis, superiorem occupātes locum, ac supra uerticem locati hostium, ipsos quodammodo anhelitus eorum intercludamus. Sed difficile hoc nobis uidetur cōmilitones, quasi uero ad ludum, non ad bellum cōuenimus: in quo aut uincendum, aut moriendum sit uiris. Tunc ergo debueratis excusare, quando ad prælium ueniebatis, ut uindicaretis cladē Romani exercitus, & maculatæ militiæ probum dilueretis. Si Neronis tempore ulciscendam iniuriā Romani nominis æstimabatis, quid uos decet uelle Vespasiano imperatore? Lauemus superioris imperii notam, ne nostro adhæreat, quam Nero quidem remoturus per Vespasianū æstimabatur. Vespasianus per Titum in se transfuderit, nisi uicerimus: Exequēda nobis tantummodo supplementa uictoriæ pater reliquit, quo fuis in cassum tantis laboribus, dedecores inultiq; referemus gradum, uictoriam derelinquētes: quasi nō leuius crimē sit de militia decedere, quàm uictoriam deferere: Illud em̄ formidinis, hoc prodicionis est. Sed periculosum putatis in hostem descendere, & murum armis circūsonare: quasi uero muliebria de nobis, & nō uirilīa opera ipsa natura expetat, quæ nobis ideo uitalē infudit spiritū, ut eū p gloria libēter refundamus. Ad quæ igit, nisi ad maxima quæq; a duce suo bellator adhortādus est? Nam usitati operis adhortatio, nō solū conuētis, sed etiam cōuenientibus affert pudorem, ut exigas qd̄ spōte debetur: id em̄ de se militē præstare oportet. Et tamē quid immoderatum a uobis exigor? Nōne præstat mori per uirtutem, q̄ uiuere ad ignominiam? In medias Romanorum acies frequēter ludæus excurrit, ac sese hostilibus cuneis impaudus ifundit, non ad spem uictoriæ, sed ad iudiciū fortitudinis, & ostentationem gloria: Vos quibus terra & mari nemo impune adhuc resistit, quibus non est nouum uincere, & crimen non uicisse, cum tanta de cælo habeatis uincendi suffragia, nec semel quidem proripuisse in hostem gradum nō pudet? sed armatos ociū tenere, & in pcinctu positos, feriatīs aīs expectare ut fames pro nobis dimicet, atq; inedia potius sua, q̄ nostris fusi gladiis, in opprobrium nobis erubescendos uertant triumphos? Non pudet, inquam, strenuū commilitones uniuersarum uictores gentium, nihil de armis sperare, nihil de uiribus, sed de sola obsidione, & opperiri quādo hostis morbo consenscat, atq; in suo moriatur lectulo? Et quæ potest esse sine bello uictoria? omnia sunt repleta cadaueribus, & deformes exuuiæ faciēt exangues reliquæ defunctorū, nisi quos ipsi inter se suis manibus trucidauerūt. Quid timemus eos quos iam fames, ignis, latrocinium, seditio extinxit? Quid destituimus diuina beneficia? Cursus enim nisi dei nutu in sua collisi arma sunt? Destituti quoque subsidiis alimētorum, nec ullus domestici finis furoris. Vereor ne iam, & religionū uideamur rebelles, qui & nostris, & suis religionibus infidos tandiu reseruamus? Verum esto, sit atrox bellū, & formidulosum. Quid em̄ uos belli demulceo facilitate? Sit uictoria incerta, certū periculum. Nōne apud eos mihi sermo est, qui humana prudentia nouerūt, in periculis promptiorem esse omnium animantium fortitudinem, quàm in remissioribus contentionibus? Feræ ipsæ cum se circumuallatas armis uiderint, maiore in eos impetu ruunt, ut uī sibi aperiant iter. Et atrociora serpens latibulis excussus, infundit uenena. Sūt etiam quæ natura innoxia, in periculis tamen suis ad nocendum fortiora sunt. Habent cerui sua arma, si quis se obuium ferat, & mortem cornibus repellunt. Habent & læsæ apiculæ suos morsus. Quid autem de uiris bellatoribus apud Romanos loquat? cum Leonides ille Lacedæmone genitus, præliaturus aduersus innumerabilem Persarum exercitum, dixerit: prandeamus in terris, apud inferos cenaturi. Tantum ualuit apud Græcos hic sermo, ut nō solū de trecētis illis Lacedæmoniis uiris (quibus ipse præerat) se nemo subtraxit, præter unum tantum, quem superstitem postea nullus recepit: sed etiam de

Aferis com
 paratio sum
 pra.

iam de cetero
 bello repudi
 uertor faci
 de quo se re
 tiam Be
 Lacedæmon
 De Roman
 fieri estis:
 nuatis. Qu
 uiuendi
 mutare g
 agritudi
 qui langu
 habet, ani
 simoq; uir
 uinculis o
 mentum l
 dam super
 ut & lang
 simors co
 stem perga
 lidioris, qu
 quis uirtu
 us, uel plu
 maior rer
 mis, & ui
 se confer
 quærimu

V
 sibi accide
 chypeum
 surrexit
 cabilem p
 ris minan
 manu. Sc
 dum. Rep
 nerat telu
 torum agg
 periculum.
 dit, lapsus in
 missilibus u
 fendit, nec
 ferus uuln
 excussus est
 men exitio

N
 c
 o memorat

iam de cæteris, qui simul ad bellandum pcefferant, nisi quos Leonides tanto degeneres bello repudiavit. Quid de Romanorū integris legionibus loquar? quos Cato Romanæ assertor faciendæ, & ueritatis syncerus interpret, asseruit cū exultatiōe ad bellū pcessisse: de quo se redituros non arbitrarent, uniuersosq; libenter pcubuisse, ne mutarent sententiam. Beati, quorū nemo suis hostiū fuga uictoriam annuntiauit. De trecentis tamen Lacedæmoniis, uir unus subterfugit, & illi in angustis præliabant, ne circumuenirent. De Romanis legionibus nullus uitæ elegit, sed omnes mortis hereditatem, quæ uos posteris estis: sed contemptu periculorū, quasi gloriosa in dolis uirtutis, pspiciam non abnuatis. Quis enim fortium uirore esse se mortalem non nouerit, omnibusq; positum finē uiuendi? Quanto igitur melius patriæ impendere, qd̄ patriæ debeas, & necessitatem commutare gloria? Nec anhelæ senectutis suspiriis obnoxiam uitam deicere, nec feruentis ægritudinis casus reformidare, cum depositis æuo quotidiana fastidia sint. Illos autem qui languore marcescunt, deficientibus uiribus pariter ac sensibus, ut multorum opinio habet, animæ simul cum corpore sepulchro adiudicentur. At uero bellatores, & strenuissimos uiros, qui se pro patria, pro liberis, pro religione morti deuouerint, animas de uinculis corporis huius ferro absolutas: nulli dubium, quin purum illud æthereum elementum stellarum lumine refulgens, in cælestibus fuscipiatis habitaculis, hospitio quodam supernæ quietis: in terris quoq; remanere insigne aliquod, uel gratiæ uel iniuriæ, ut & languore cōmaceratos obliuio abscondat: & aduersum pectus in hostem ferentes, si mors conuenerit, sequatur gloria. Ad hæc uos inuito præmia cōmilitones, ut in hostem pergamus, quem clausum tenemus; & ascendamus in murum per ruinam muri ualidioris, quæ nobis uelut quendam aggerem præstat, & æquatur muro inferiori. Quisquis uirtutis uexillum præferens, primus in murum ascenderit, uel secundus, uel tertius, uel pluribus comes, haudquaquam mihi non donatus opimo abibit munere, & si nulla maior remuneratio, q̄ fortitudinis gloria, quæ plerumq; est tutior. Nam ubi primū animis, & uiribus confidentissimus quis ascendit, fugient qui resistebant: aut ad inferiora se conferent, aut latibulis abscondent: ita q̄ maximo nunc periculo sit, in inferioribus quærimus, sine labore magno sequet, ut deiectis hostibus bellum conficiat.

Caput .XXVIII.

Vix sermonem Titus clausuræ, & Sabinus se obtulit ex Syria uiris egregius bellator, ante Cæsarem consistens, ait: obedire se imperiis, ascensionem paratum, si euentus sibi adesset, ut Cæsari placeret: si destrueret secundis, nihil præter spem sibi accidere, qui iudicio proprio delegisset pro Cæsare mori. His dictis leuam extendens, clypeum supra caput extulit, & dextera uibrans gladium, immane, quantum in arma insurrexerit: ut quiuis eum non recognosceret, quem paulo ante exilis corporis specie despiciabilem putauerat, subito cum uideret pergere in aduersum, & hostibus pariter & muris minantem sese extendere, quasi iam celsior in subiectos præliaret, & muræ quateret manu. Sequebantur eum undecim uiri studiosi ad imitandum, sed impares ad consequendum. Repugnabant de muro ludæi spiculis, saxis, sagittis: & quod cuiusq; manus inuenerat telum, in Sabinum deiciebatur. At ille interritus, cursu concito insiliit fragmentorum aggerem, & in summo locatus hostem auertit, dum proximus quisq; formidat periculum. Sed dum se librat in murum attollens, & securus uictoriæ in hostem intendit, lapsus in faciem cum maximo sonitu ruit. Quo reuocati ludæi, cœperunt iacentem missilibus urgere: ille genu nixus, & se protegens scuto, quamdiu potuit à uulnere defendit, nec immunem reliquit quem proximum reperit. Ad postremum tamen * confectus uulneribus, spiritum prius quam bellum deposuit, nec deiectus gradu, nec muro excussus est, nisi mortuus: tribus quoque aliis necatis, octo semineces, licet à cæteris tamen exitio subtracti.

Caput .XXIX.

Nec tantum non terrori reliquis mors Sabini, sed incentiuo fuit. Nam Romani uiri, qui prætenderent uigiliarum munia compensare cupientes operis effectum, q̄ Sabini studio puenti forent, uiginti numero ineunt consilium magnū & memorabile: ut aduocato quinti ordinis signifero, & duobus equestribus militiæ uiris,

l iiii quos

Sabinus prius
mū offert se
Cæsaris mo
nitiōi, uir ex
iguo admo-
dū corpe, ar
anio magno

Sabinus teloriff
ictu obrutus
cadit, quē uo
lentes ceteri uir
dicare forti-
ter ad pugnam
aggrediunt.

*
Alij, confectus
uulneribus.

quos promptiores arbitrabant, atq; uno tubicine, quinta hora noctis silentio, per aggeres sese fragmentorū muraliū in superiora attollerent, caesisq; custodibus, Antonia murum occuparent. Quo pacto, terribilior solito sonitus increpuit tubæ, et fessi labore ludæi, & somno soluti de improviso perturbarent, quia omnia repleta hostibus crederent. An itaq; fugere cœperit, q̄ veri fides pateret. Neq; em̄ piculi fors, tenebrosaq; noctis caligo patiebant, ut quanti essent cognoscere. Et Cæsar audito fragore tubæ, armari exercitum iubet: ipse cum electis primus in murū ascendit, suis auxilio, hostibus impedimento. Illuxit dies, & iam Cæsar conspicuus è muro suos adhortabat; alii manibus suorū in murum eleuabant, alii per cuniculum, quem Iohannes ad subuertendos Romanorū aggeres defoderat, in urbem se deferebant. Versa in perniciem perfidis subsidia sua, exclusi undiq; in templum se conferunt. Eo quoq; uolentes Romani irruere, cohibent angustiis, armisq; repellunt. Fit in uestibulo graue p̄lium, nec iam spiculis aut sagittis, sed gladiis res cominus gerit, manus ad uulnera, gladius super gladium, ictus super ictum, percussor cæsoꝝ sanguine perfundebat, ut ipse potius percussus æstimaret. In ipso templo furor bellicus dominabatur. Natabant pauimenta sanguine, morientium gemitus, uincientium clamores sine ordine, & modo personabant; Romanos perficiendi certaminis spes accenderat, ludæis suprema patriæ excidia ademerant mortis formidinem. Hi sumptu gloriæ uirtutem alebant, illi desperatione salutis, om̄e effundebant uirtutis uaticii, nec referuabant.

Caput .XXX.

Romani uolentes irruere in templū phibent a ludæis atrocicommissio p̄lio

Iulianus ceterationis fortitudo.

Ominaria in quibusdam legitur.

Mors Iulianus.

PUcherrimū quoq; facinus adorsus est Iulianus centurio, uir armis maximus ex Bithynia profectus puinoia, sed Romanis assuefactus disciplinis bellisq; exercitatus, & honoratæ militiæ clarus stipendiis. Qui cum Cæsarem ppter astaret, ubi aduersos uidit Romanos, quia ludæi erant numero pstantiores, & adhuc Romani pauiores aderant, subito de Antonia se præripuit, & insequentes auertit; nec sunt ausi resistere, ipsa specie præcellentissimi uiri, & superba quadam ultra humanam formam uirtutis autoritate, ita ut ipse Cæsar miraret. *O uaria atq; incerta, uelut quædā belloꝝ alea quæ sicut iactu quodam, ita casu quodam potius, quàm uirtute, plerūq; inopinatis ludit euentibus, sufficiens nouos exitus. Nāq; & hic iactus sunt, non tesserarum quidem, sed sagittarū, telorumq; plurimū, lapidum quoq; quibus sæpe uictor sternit alieno uulnere. Et cum aliena spolia rapit, ipse dispoliat; uelut hic Iulianus, qui tergo imminabat hostium, dum alios perimit, & claustro coërcet, ipsa alacritate incautior, confixum clauis calciamentum gerens, usu militariū uiroꝝ: non considerauit polito lapide solum stratū, qd̄ cauendum foret, sed quasi in campo præliaret securus, labit; & ingentē strage sua sonitum dedit. Nec potuit assurgere lubrico soli fusus, genu tamē se sustinēs regressum hostem repellebat, ut appropinquantes cæderet, iaculantes quantum posset, caueret. Sed ipsa fatigatus atq; oppressus multitudine, solus licet; quia nullus tanto se inferere periculo auderet, non despicibilis tñ, neq; inultus impigre occubuit. Haud equidem, ut arbitror, tali dignus exitu fuit, ut tanta uirtus uiri sic deciperet. Sed plurimū in bello prudentia ualet, quæ cauta semper & perspicax incertoꝝ prouidet casus. Solus se de Antonia pripuit, solus in hostilia arma ruit, solus se armis miscuit, solus in templum ludæos redire cōpulit. Vereor ne istud obfuerit magis, quia de templo fuerit exterminandi deo infideles, ideo lapsus nō inuenit remediū: Spectabat Titus uincētē cum gaudio, periclitantem cum ingenti dolore, uolebat subuenire, sed longe aberat. Reuocabat à suis, quia in milite unius fors est, in imperatore uniuersoꝝ piculum: docebat exemplum quid cauendum potius, q̄ sequendum Cæsari foret. Deniq; sic consternati fuerit socii, sic elati aduersarii, ut & corpus Iuliani in potestate ueniret hostiū, quasi adhuc & defunctum timerent, si Romanis restitueret. Ceteri Iuliano cæso, facili negotio cessere. Non dum em̄ ascenderant numerosi, & ludæis occasio necis eius, uirtutem auxerat: promptissimis eo prælio, ad repellendos Romanos, Alexa & Gitteo Iohannis coniuuratis, qui factionis eius ppugnatores forent: ex Simonis quoq; parte Malchio & Iacobo Idumæorum duce egregiis bellatoribus: Arsimone quoq; & Iuda tertiæ factionis uiris pariter adnitentibus, qui coniuncta manu, pulsos Romanos intra Antoniam clausere.

Caput XXXI,

Contra

On
tub
cur.
precepto
ratio Iohanni
pagane locu
sacrificia feli
nis æstimat
cederet, con
tionem: cu
quo temp
ctos se cre
ciperet, sec
ficationibu
babat, sed I
stabilis de
sacratos: &
excidium p
urbem, & li
cordores: T
sacrificioꝝ
stro suæ he
putas deur
li uestray
gnates pr
re. Neq; e
orbis Ro
sui, rebelle
ubi salutis
perituroꝝ
tis Roman
est Antioch
suis proxi
moria, sic
tis uig: qu
deo impu
ius & exer
dedimus,
tis: non pu
uolo parci
seruare ser
potentis gr
ad urbis eu
ueras usq; a
perituroꝝ
nantia su
ud clamat
bat: quæ el
nisi ista qu
ratum est,
ciuium m
fortasse, qu
gei incend

CONTRÀ Titus non munimento sibi, sed impedimento angustias Antoniaë ratus, iubet dirui munionem eius funditus, ut congressuris iter in hostem arripere tur. Compertoq; quod solennitas Iudæis festorum dierum appropinquasset, præcepit interpretari Iosephum Hebræo sermone, quæ ipse alloqueretur. Quæ, malum, ratio Iohanni suaderet ut Romanos lacefferet. Si uirtutis fidutiam gereret, eligeret alii pugnaë locum, eò progredederetur, dum modo urbi parceret, templum non cõtaminaret, sacrificia festoꝝ dierum non impediret. Relinqueret quos idoneos sacrificioꝝ ministeriis aestimauisset, fortitudinis suæ documentum ubi uellet, præter urbem & templum, ederet, congressioni milites Cæsaris non defuturos; inuitum se cogi ad totius urbis euerfionem: cuius reliquias seruare uellet, si pateretur Iohãnes; imminere templo faces, non quo templum Romani festinarent exurere, sed è templo educere belli incitatores. Si uictos se crederent, manus darent: at si uictores futuros sperarent, non intra claustra se reciperet, sed in cãpis defenderet, quo tẽplũ labẽtibus iam incẽdiis eriperet, uacaret purificationibus. Ea interpretante Iudæis Iosepho, cum silentio audita, tacitum uulgu probabat, sed metuebat sententiam suam pandere: quibus respondet Iohannes, nullum præstabilius deo esse sacrificium, q̃ pro aris, pro focus, p̃ templo ponere animam, uiros deo sacratos; & ideo si necesse sit, libenter procumbere pro libertate, tamen sperare se, quod excidium perpeti non possit ciuitas dei. Titus ad hæc: Merito igitur puram deo seruatis urbem, & sanctum immaculatum, necando ciues, interficiendo innoxios, perimendo sacerdotēs? Talibus flagitiis non placant diuina, sed offendunt. Abdicatis deum uestrum sacrificioꝝ suoꝝ cultibus. Si tibi aliquis negaret cibum, Iohannes quæres eum: deo uestro suæ hostiæ non immolant, non reddunt sua munera, iugulant homines, & adhuc putas deum auxiliari? Reuera sic gesta edocent, sic testificant caesoꝝ congeries, & cumuli uestroꝝ calamitatum. Quis hæc uidens non ingemiscat? Nec reprehenderem q̃ pugnares pro patria, si nollem parcere, si nollem patriam uestram aut templum reseruare. Neq; em̃ digna Carthago, aut metuendus Hebræus Annibal, qui partem mediam orbis Romani subegerat, & tamen ipsa quoq; reparata Carthago, quæ usq; ad excidium sui, rebelles ciuium animos tulit fide mea salua. Hæc omnia tibi futura spondeo, ueniam tibi salutis polliceor, non p̃ mercede sceleris, sed pro redemptione urbis, ut à te redimã perituroꝝ culminum statum. Desinas moneo latrociniis tuis conturbare ppositũ pietatis Romanæ. Non formidabit Hierosolyma, ut diruat; quãdo potior uiribus reseruata est Antiochia. Certe Iechonias uester & Persis credidit, & urbem egressus, cõmisit se cõ suis proximis barbarico furori, ne ppter se ciuitas euerteret. Celebrat à uobis eius memoria, sicut uestri asserunt: adest Iosephus assertor eius, celebritatisq; testis, qua honoratis uisq; qui p̃ patria se captiuitati obtulit. Seruauit eũ & barbarus Persa, & ego tibi spondeo impunitatem. Certe & Iosephus arma Romanis aduersa intulit, crede pmissio, cuius & exemplum præmisimus. Vadem tibi sponfionis nostræ Iosephum damus, imò iam dedimus, quem reseruauimus. Loquatur uobis sermone patrio, obliget se ritu quo solentis: non pudet nec uadem quærare, nec fidei uisorem dare; ne euerfionem exhibeam qui uolo parcere. Flere ad hæc Iosephus, rogare Iohannem, deplorare patriæ statum, obferuare sermone flebili, appellare ut ciuem, sed cæteris pertinaciorem; testare dei omnia potentis gratiam, saluum fore cum suis, tãmodo desisteret excitare militem Romanum ad urbis euerfionem. Quem ubi flectere nequiuit, non mirum, inquit, Iohannes, si p̃se ueras usq; ad excidium patriæ, cum iam reliquerint eam præsidia diuina. Sed mirum quod perituram non credis, cum legeris propheticos libros, quibus excidia patriæ nobis annuntiata sunt; & reparata culmina, rursus à Romano diruenda exercitu. Quid enim aliud clamat Daniel? Non enim quod iam factum erat, sed quod post futurum propheta bat: quæ est abominatio desolationis, quam uociferatus est uenientibus Romanis fore, nisi ista quæ nunc imminet? quod est illud oraculum, quod à nostris sæpe commemoratum est, à summo denuntiatum deo? Tunc scilicet perituram urbem funditus, cum ciuium manibus contribulis suis fuerit extinctus, nisi quod nunc impleri uidemus? & fortasse, quia iam defendi templum non placet, interdico, maculatum sanguine purgari incendio placet,

Caput .XXXII.

Compleuit sermonem Iosephus, sed nullis Iohannes mouet fletibus, nec promissis flectit. Vrgebat deus iamdudum perfidas mentes, ex quo ipso se paricidio commacularunt, Christum Iesum crucifigentes. Hic est ille, cuius mors Iudæorum excidium est; Natus ex Maria, qui ad suos uenit, & sui cum non receperit. Quando enim suos non occiderunt Iudæi? Nonne filium Saul sui occiderunt? Naboth propheta à suis utique lapidatus est. Iudæa fuit Gezabel, quæ iussit Iudæis, senioresque præceptum executi sunt. Iudæus Achab, qui causa mortis eius factus est. Quanti alii à ciuibus ciues perempti, & tamē diu integra ciuitas mansit, & si diruta à Babyloniis post annos innumerabiles, sed reparata postea. Hoc est supremū excidium, post quod irreparabile templū, quia auerterunt sceleribus suis psulem templi, reparationis arbitrum.

Naboth propheta a suis lapidatur

Caput .XXXIII.

Tali affatu Cæsaris, & repetita oratione inflexa est aliquorum sententia, qui se subtrahere potuerunt ut ad Romanos conueniret. Ceteros reuocauit periculi metus, qui à latronibus intendebatur (Et forte quædam inclinatio mentium erat, ne plures eriperent futuræ uersioni) quos Cæsar confugientes ad se, quia erant inter eos & uiri sacerdotales cum filiis, & aliis splendidioris familiæ uiris, suscepit bona gratia, pollicens securitatē salutis, ius possessionū suarum, atque ad urbem, cui nomē Gofna, dixit: ne quid offensionis oriretur ritu dispari & cultus diuersitate. Quod ab his, qui in urbe positi repugnabant (seu quia huiusmodi suspicio inceserat, siue ullus composuerat dolo, ne plures dilaberent) in argumentum est deriuatum necis, ut extincti obiterent. Eo comperto, reuocatos Titus iussit cum Iosepho propius muros obire, ut à suis agnoscerent. Illi cum lachrymis gemituque magno, non sua desistere, sed patriæ templique excidia rogare ciues, ut sequerentur Cæsaris fidem, eriperent templum parato incendio, nihil sibi aduersus legem præceptum, nihil de libertate imminutum. Acquiescerent, & ipsi expirarent Romanoꝝ clemētiam, quorum insuperabilem uirtutem experti sunt.

Caput .XXXIII.

Cum talia miserabiliter deplorarent, proturbanē à suis, bellumque accenditur, insiliunt Iudæi, atque in ipsa irrumpunt temeritate penetralia. Omnes recessus, omnia secreta occupant, quæ inaccessa uiris erant sacrorum exortibus. Romani quoque se prælio parant: temerant interdicta patrum belli necessitate, maiore tamen Romanorum, quam suorum reuerentia. Gentiles enim cum formidine templum spectabant, Iudæi cum furore ac temeritate adibant, & madidas manus humano gerentes sanguine, ipsa tractabant altaria. Titus adhuc in proposito manens, alloquebat Iohannem, & inultum se deduci ad excidium urbis, & templi contestabat, dicens ad eum: Quid sibi uolunt Iohannes impressi illi ante fores templi apices elementorum? Nonne significant neminem, nisi sacratum debere templo appropinquare? Quid illa septa pro templo? Nonne ut conspectus arceant uniuersorum liberos, solisque mysticis pateat secretoꝝ cognitio; atque his sit liber aspectus, quibus est legitimus ingressus? Prospektus excluditis peregrinorum, & accessus cogitis. Scribitis, ut nullus ingrediat aduena, nullus peregrinus introeat, & peregrinum sanguinem intra templum funditis, aduenarumque simul & ciuium cruore uestra altaria cumulatis. Testificor ego non impressionis nostræ esse, sed uestre præuaricationis, quod uiolatis quæ uestra sunt. Ego alienus non exigo, imò obtestor, si uelitis discedere, incolume templum futurum; neminem Romanoꝝ hostiles irrogaturum manus, nihil de uestris temerandum esse sacrificiis. Seruabo templum uobis & profelytis: cultus enim sacrorum diuersus, sed operis communis usus: Quod cultus fuit, à uobis recessit: quod operis est, uictoribus remansit.

Caput .XXXV.

Vbi ne his quidem per Iosephum insinuatibus reuocari Cæsar aduertit (factionis enim principes putabant diffidentia potius, quam pietatis esse) tam frequentem desistendi conuentionem, ad prælium necessitate, inuitus reuertit, iubet adesse Romanos. Sed quia tantæ multitudinī angustia impedimento erat. XXX. electis uiris, singula deputat bellatorum milia, Non enim totum exercitum reciperent tam densa ædificio

Vbi ne Iosephus quidem poterat suos mouere ad deditionem Cæsar cum electa manu in uadit urbem

ad hoc totum e
sto notans
currere, perio
quo unquam
ro. Quia en
tante desup
um, ut præ
que hortatu
rum, cum
Cerealis p
conferitur
cubias obi
Iudæi dum
ut frequen
runt trans
an hosti oc
tolerabilio
hostis time
stis, uel in q
periculi à si
nis Titus ue
nue rebella

Di militib
ribus, qua
giorum se
urgerent
pabulo lax
bus eis dif
probrum
peruicaci
bus alime
um Tiru
rumque lib
rar, nec er
tem Oliu
fico de cæ
tem. Cont
perio ac ne
muros res
extendit, &
fati ferens,
licam ante
& honora

IAm
intus
etæ p
uocabant
quor iuxta

ædificiorum obstacula. Ipse quoque simul descendere uolens, reuocabat à suis, ne in angu-
sto nocturnis etiam plerumque temporibus, quibus necesse erat insidiantium fraudi occu-
currere, periculi aliquid in se excitaret: cum amplius proficeret, si spectator belli adesset,
quo unusquisque promptius sibi decernendum arbitraretur, sub oculis Cæsaris præliatu-
ro. Omnia enim quæ circa templum gererentur, uelut in theatro quodam, ex loco An-
toniæ desuper uisabantur. Inflexus ad eam sententiam Cæsar, Cereali mandat negoci-
um, ut prætendentibus circa templum Iudæis, hora noctis nona superueniret, cæteros
que hortatur studiose ingruere certamini, se quoque dimicantium meritis non defutu-
rum, cum desuper aut ignauitatis cuiusque testis, aut uirtutis arbiter pugnam examinaret.
Cerealis præscripto tempore impigre adest, sed custodes uigilantes reperit, prælium
conferitur. Siquidem & intra templum siti non dormiebant, & congrementibus qui ex
cubias obibant, facile se cæteri ad bellum parant. Cōferto agmine, instabat Romanis:
Iudæi dum claustris atque angustiis nituntur, ne circumuenirentur percursabant diuersas
ut frequentius sibi à suis esset periculum, dum in tenebris non cognoscerentur, & ple-
rumque transfigerentur à sociis, dum hostes putantur. Quis enim nocte discerneret socio
an hosti occurreret? cum interrogare seruum esset, cauere utile, consultum præuenire: &
tolerabilior culpæ exitus errare in alieno uulnere, quàm proprium eligere periculum, ubi
hostis timeat. Ancipiti itaque per noctem periculo laborabant Iudæi, uel quod inferret hos-
tis, uel in quo socius erraret. Nec minore per diem pernicie afflictabant, nocte plus erat
periculi à suis: per diem Romanus uehementior aderat, quem totius spectator certami-
nis Titus uel tacitus urgebat. In horam quintam pugnam est acriter, Iudæis quoque stre-
nue rebellantibus, ut neutra pars loco cederet.

Caput .XXXVI.

DVM hæc inter se prælia gerunt, septem dierum spatio depositis omnibus us-
que ad fundamenta terræ, quæ castro, cui Antoniæ nomen, Herodes immu-
niuerat, latior facta est uia, quæ ad templum ducebat: ut non solum percurfan-
di militibus esset facultas, sed etiam in munimentis constituendis & coaceruandis agge-
ribus, quantum esset necessarium locorum, pateret, quo pulsarentur etiam templi fasti-
giorum summa: per quæ Romanis intentius immorantibus, cum intolerabilibus fame
urgerentur, Iudæi coeperunt insidiari Romanorum iumentis: si quis bellatorum equum
pabulo laxauerat, aut mulum leuando oneri necessarium, rapto auertebant, nec solum ci-
bus eis dispendio Romanorum, sed etiam militiæ flagitio petiebatur. Cuius incuriæ
probrum, in exordio statim præscripto necis supplicio Cæsar remouit, fraudem tamen
peruicacium non compefcuit. Exclusi enim ab huiusmodi rapinæ necessario esurienti-
bus alimento, herbarum subsidia captantes, destruendum murum quem circa pomeri-
um Titus duxerat, excogitauerunt, ut uagandi & quærendi radices arborum, pabulo-
rumque liberior fieret excursus, quos ad cuiusdam carceris uicem circuitus muri clause-
rat, nec erat iam quo famem leuarent. Obrepunt itaque, & excursu repentino ad mon-
tem Oliueti ingruunt prætendentibus, nec illi commissio defuere muneri, & tubæ clas-
sico de cæteris castrorum aut turrium munimentis, alios accerserunt ad prælii societa-
tem. Conferitur pugna, acrior in principio: dum pudor hos, illos fames urget sæuo im-
perio ac necessario: sed confluentibus Romanis repelluntur Iudæi, atque ad urbis suæ
muros reflectuntur. Tunc unus è turba, Pedanius nomen, concito equo dextram
extendit, & se paululum inclinans, unum de Iudæis fugientem suspendit, captiuum Cæ-
sari ferens, gloriosæque uictoriæ uictor rapinæ: uelut lepuleculum, aqua, aut accipiter fu-
licam ante pedes Cæsaris uiuentem deiecit. Quo delectatus admodum Titus laudatum
& honoratum eum dimisit.

Caput .XXXVII.

IAM circumfusæ templi ardebant porticus, ubique luctus, ubique mors: foris bellum,
intus supra bellum & incendium. Nec frangebantur animis Iudæi: putabant uindi-
ctæ perire, quicquid sine fraude gererent uel insolentia. Quoniam aliter iam nequebant, per-
uocabant Romanos ad excidii celeritatem. Ionathes quidem exiguus corpore, despectu di-
gnior iuxta Iohannis sepulchrum laceffebat Romanos, ut secum, quæ uellet, manu decerneret.

Cerealis sibi
cui exercitus.

Pariebatur

Pedanius for-
titudo & au-
dacia.Ionathes pe-
uocat & Ro-
manum sibi in
monomagia

Aliis

Aliis despicientibus pusillitatem hominis, aliis fastidientibus cum eo decertare, quem continuo captiuū alii habituri forent, aliis cōsiderantibus periculoso certamine rem geri cum uiris, qui in extremis salutis nou aliqua fortitudine, sed sola temeritate uindictam quærerent: nihil laudis futurum, si uinceretur excidio finitimus; & plurimū de decoris, si quis lapsu aliquo communem uictoriam turparer. Iactabat se insolentissimus, & metum obiiciebat uictoribus; conuitia ferens quod non suis uiribus, sed alienis auxiliis Romani inniterent; nec Iudæos bello hostium, sed domesticis afflictos seditionibus. Erat in numero militum Romanorū Pudens nomine, qui præstrictus inanibus contumeliis, dum inconsulte pudori consulit, salutem neglexit, atq; ipsa indignatione incautior uulneri patuit, fususq; in terram incussit sociis uerecundiam: insultatiōis quoq; causam Ionathæ simul & mortis reliquit. Nanq; is successu lætus certaminis, & pompam attollens triumphi: dum tripudiat atq; exultat, concussoq; clypeo simul & gladio proludit, excitauit in sua uulnera centurionem Priscum, qui superba & tumida iactantem non tulit, atq; incautum uictoria penetravit ictu sagittæ. Quo stratus Ionathes, docuit in prælio neminem irrationabiliter insultare oportere: ubi uictoris & uicti conditio incerta, donec bellum claudatur.

Caput XXXVIII.

AT in urbe interiore, cum hostem intra muros cernerent altissimis eminentem aggeribus, uniuersiq; imminētē mœnibus, & tanquam uulnus in corpore, ita periculum introrsum pergere reformidarent, intercidunt porticum septentrionalem ex ea parte, qua adhaerebat Antonia, ne per ipsam hostis in templi superiora ascenderet, uel in inferioribus sitos superior urgeret: & proxima quaq; demetunt, ne populantibus incendiis templo finitima, etiam templum ipsum ignis depasceret, atque intercisa igni exurunt: ita quod ab hoste metuebāt, priores cœperunt. Solomonis quoq; porticum ad fraudem pararunt, ut culminum interiora replerent pice ac bitumine, qua infra fornicem summi laterent fastigii, simulatoq; quod eam uellent defendere. & frequentes hostes incesserent: sollicitant Romanos, atq; in sese excitant. Illi admotis scallis summa porticus petunt, Iudæi loco paulatim cedere, quo plures Romani ascenderent. Hi certatim irrepere, tamē prudentiores suspecti dolum cauere: sed uulguis intentum uictoriae præfestinare, ubi res fraude carere uisa plurimis, quasi inter retia locatis, admouetur ignis fornicibus interioribus, atq; additis pice & bitumine, atq; cæteris incendiū nutrimentis, in totam diffunditur porticum. Circumualabant flammæ uictores Romanos, ut nec resistendī facultas suppeteret, nec fugiendī copia: quod facerent, non reperiebant. Spectabat Titus suos periclitantes, indignans quidem quod iniussi ascēderant: sed miserans quod uictores perirent. Pleriq; se præcipitio dabant: sed ubi incendium euaserant, fractis cruribus, collisi corpore moriebant: miserius erat, si debiles superuuerent. Volebat subuenire Cæsar nec poterat, hortabatur tamē proximos, clamabat ut auxilio suis essent. Has uoces, hunc dolorem Cæsaris pro supremo illi habebant solatio. Hoc erat morituris uaticum, hoc se uelut sublimi solantes sepulchro, ad mortem festinabant, q; in uisceribus Cæsaris recondere: nec uita eorū periret, quorū uiuere gloria, qui morerentur p Cæsare, relinquentes sui hæreditatem triumphū. Itaq; alii circūueniebant ignibus, alii pueniebant: nec longe hostis, qui flammam fugientē feriret.

Caput XXXIX.

LOnginus tñ egregia uirtutis uir, cum prouocaretur à Iudæis ut sese his cōmitteret, pmissa salutis securitate maluit trāsfigere gladio, q̄ maculare probro Romanæ indolis fortitudinem. Artorius autē satis astute uoce magna clamauit Lucium, dicens: Hæres mihi eris, si me decidentem exceperis. At ille miserandus occurrit ruenti, atq; in se morituri necem transfudit. Vere bellicum testamentum, non atramentum scriptum, sed sanguine: nec in charta, sed in mucrone. Quod hæredem promisit, magnum planē ingenium, ut inueiret uoluntarium mortis uicarium. Incensa est itaque porticus usq; ad turrem, quam Iohannes cum bellum aduersus Simonem gereret, adificauerat super portas regiae domus, quam Ezechias sibi rex ad habitandum condidit, reliquam eius partem ipsi diruerant Iudæi. Sequenti quoq; die à Romanis quoque ex-

ulta est

Pudens incautior in certamine succubuit.

Priscus Ionathæ interimit

Lōginus als
Lōginus ma-
luit, pprio pe-
rire gladio q̄
cōtra minare
fortitudinē
Ro. indolis.
Artorius qui
& Argorius
decidēs, exci-
pit, seruatur
a Lucio, qui
oppressus pon-
dere cōtinuo
moritur.

ulta est omni
cerca adifici-
ua hominū f-
cio, ubi bellu-
bantur defu-
mabantur, r-
ur uitæ fu-
nes, puratū
quasi ebriū
tarentur. I-
qua præ-
cipere or-
ocri studi-

Qu-
certatim in-
agitabatur
lebant infu-
ret præda-
rum dura-
mentē ex-
paruulū
ti affectu
sumpsit.
bi faciam
trones, ru-
adoleuisti
te pretios-
lum substi-
chro: ne
dulcis m-
ra tua, a-
di fili in-
lus defur-
amoris h-
sis morsu
mitatibus
amus quo
rabilis est
deuorare. I-
posuit, par-
nir ad prin-
minantes r-
perisset. A-
te indigna-
te ocyus, r-
iueneritis
redoperui-
hoc est pra-
ce pueri m-

usta est omnis porticus septentrionalis, usque ad orientalem. Nam cum suis ipsi manus iniiceret aedificiis, docuerunt Romanos illis non parcere. Nuda erat iam templi facies, & fæua hominum fames; insidiabantur sibi inuicem, quis cui raperet cibum; & ubi alimēti suspicio, ibi bellum, inter domesticos pugnabatur pro cibo. Necabantur charissimi, discutiebantur defuncti, ne quis intra amictus eorum cibus lateret. Simulare aliqui mortuos æstimabantur, ne uiuentes aliquid habere alimēti suspicarentur. Sed ne uiuentes quidem, aut uitæ fungi munere, aut mortem simulare poterant. Verum aperto ore, sicut rabidi canes, auratum captantes spiramina, huc atque illuc circumferebantur inopia duce. Sæpe etiam quasi ebrii in eadem domicilia regrediebantur, ut iterum quæ uacua reliquerant, perscrutarentur. Et cum alia famis solatia non reperiret, detrahebant coria scutis, ut cibo essent sibi, quæ præsidio non essent. Mandebant calciametum; nec pudor erat solutum pedibus suscipere ore, & lingua lambere. Vetustæ quoque paleæ quæ olim proiectæ fuerat, non mediocri studio requirebantur; & si quis repererat, grande pretio mutuabat.

Coria scutorum atque ipsa calciameta Iudæis locis cibi erant.

Caput .XL.

Quid adoriar dicere factum Mariæ, quod cuiusuis barbari atque impij mens perhorrescat? Ea erat de locupletibus scæminis regionis Perææ, quæ trans Iordanem iacet, belli horrore oborto, cum ceteris se in Hierosolymitanam urbem contulerat, quæ esset tutior: eò quoque suas deuexerat opes, quas principes factionum certatim inuasere. Alimētoque etiã si quid pretio quæsuerat, de manibus eruebatur. Exagitabatur à perfidis, dira imprecabatur, uolebat mori sed percussorẽ non inueniebat. Malebant insultare diutius, affigere grauius, quam cito perdere. Putabant quamdiu uiuere prædam fore. Defecerant iam omnia; & deliciis asueta, asperiora palearum, uel coriorum dura non emolliebat. Sæua fames intimis se infudit medullis, exasperauit humeros, mentem exagitauit. Habebat mulier infantulum quæ genuerat. Vagitu eius excita, cum se paruulum commacerari uideret, tantis uicta immanitatibus, atque impar tam atroci calamitati affectum amiserit; & pietatis genitilis usu oblitterato, dolorem obsorbuit, furorẽ assumpsit. Conuersa itaque ad paruulum iam matrem oblita, & furens animi sic ait: Quid tibi faciam paruule, quid faciã tibi? Sæua te circumstant omnia, bellum, fames, incendia, latrones, ruina, cui te moritura credam, aut uitæ tantillum relinquam? Speraueram quæ si adoleuisses me pasceres matrem, aut sepelires defunctam. Certe si puenires obitu, quæ ego te pretioso tumulo meis manibus includerẽ. Quid agam miseram uiuẽdĩ tibi ac mihi nullum subsidium uideo. Omnia erepta nobis, cui te reseruabo? aut certe quo condam sepulchro? ne canibus alitibusue, uel feris præda sis? Omnia, inquam, erepta nobis. Potes tamen dulcis meus, & sic matrem pascere, idoneæ ad cibum manus tuæ. O suauia mihi uiscera tua, artus iucundi, priusquam uos penitus consumat fames reddite matri quæ accepistis: reddi fili in illud naturale secretum, in quo domicilio sumpstisti spiritum, in eo tibi tumulus defuncto paratur. Ipsa complectar quæ genui, ipsa exosculabor: & quod impatientia amoris habet, habeat uis necessitatis, ut ipsa deuore meos artus, non simulatis sed impresis morsibus. Ergo esto cibus mihi, furor latronibus, & uitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus nostris: Quid faceres fili, si & tu filium haberes? fecimus quod pietatis fuit, faciamus quod fames suadet. Tua tamẽ causa melior, & quædam pietatis species, quia tolerabilius est, quæ matri dederis cibum uisceribus tuis, quam quæ te mater, aut occidete potest aut deuorare. Hæc dicens, auerso uultu gladium demersit, & in frustra filium secans igni imposuit, partem comedit, partem operuit, ne quis superueniret; sed nidor incensi peruenit ad principes seditionis: continuoque odorem sequuti, introierunt mulieris hospitium, minantes necẽ quæ ausa esset ieiunantibus ipsis edere, atque exortes eos facere cibi, quæ reperisset. At illa partem, inquit, uestram uobis seruaui, non fui auara nec inhumana: nolite indignari, habetis quod & uos edatis, de meis uobis uisceribus cibum parauit. Confedite ocyus, mensam apponam, mirari habetis, & ministerium meum indicare, quæ talẽ nullius iueneritis mulieris affectum, quæ uos nec dulcis filium fraudaret gratia. Hæc dicens, simul redoperuit ambrusta membra, & epulanda obtulit cum adhortatione huiusmodi sermonis: hoc est prandium meum, hæc uestra portio, uidete diligentius, ne uos fraudauerim. Ecce pueri manus una, ecce pes eius unus, ecce dimidium reliqui corporis, & ne alienum

Mariã quæ dicitur matrona locupletissima propriam filium coxite, & sibi unã alterã seditionis seruauit partem,

putetis filius est meus, ne alterius opus arbitremi ego feci, ego diligēter diuisi mihi quā manducarem, uobis quod reseruarem. Nunquam mihi fuisti dulcior fili, tibi debeo quod adhuc uiuo. Tua suauitas animam tenuit meam, & produxit matri miserā diem mortis. Subuenisti in fame, tu munus supremum senectæ, percussorē repressor. Venerunt necaturi, conuiuæ facti sunt: habebunt ipsi quod tibi debeant, cum epulas meas sumpserint. Sed quid refertis gradum, quid horrescitis animo, cur non epulamini quod mater fecit? Possunt & uos delectare, quæ matrem exaturarunt. Non esurio iam, postquam me filius meus paup̄, abunde exatiata sum, famem nescio: Gustate & uidete, quia suauis filius meus. Nolite fieri molliores matre, infirmiores muliere. Aut si uos in meo uulnere misericordes, & non suscipitis hostiam meam, atque auerfamini holocaustum meum, ego consummabo sacrificium meum, manducabo quod reliquum est. Videte ne uobis opprobrio sit, quod fortior uobis mulier reperta sit, quæ absumeret epulas uirorum. Ego quidem tales parauī epulas, sed uos sic epulari matrem fecistis; & me tenebat passio, sed uicit necessitas.

Caput .XLI.

Cæsar audiens immanitatem Mariæ in filiū in uerba hæc prupit execranda.

Repleurit continuo totam urbem tanti sceleris nefas, & unusquisque tanquam ante oculos positum, paricidalis conuiuī ministerium perhorrescebat. Cœperunt & ipsi incentores seditionis examinare post hæc, quos raperent cibos, ne similes escas inuenirent, & uelut imprudentes sumerent. Cœperunt uniuersi timere, ne diu uiuerēt & mori uellent. Peruenit etiam ad Romanos huius facti immanitas. Nam plerique hoc horrore perterriti, ad hostem fugerunt. Quo comperto Cæsar execratus in felicitis terræ contagium, manus ad cælum eleuans, talia protestabatur: Ad bellum quidem uenimus, sed non cum hominibus dimicamus, aduersus omnem rabiem beluarum ac ferarū, quid sensibiliū loquor? aduersus omnem immanitatem decernimus. Diligunt feræ foetus suos, quos etiam in fame nutriunt, & quæ alienis corporibus paescuntur, à consimiliū ferarū abstinent cadaueribus. Hoc ultra omnem acerbiteriam est, ut membra quæ genuit mater uoraret. Mundus ego ab hoc contagio, tibi me absoluo quæcumque in cælo pat̄s es: Scis scis p̄fecto, quæ intimo affectu pacem frequenter obtuli, & quæ non pudeat dicere uictor rogauī: quæ p̄cere etiā ipsis tantarū flagitiorū prodigiorūque autoribus uolui, parcere populo, urbem seruare: sed quod facerē repugnantibus, sed quod facerem aduersus suos furentibus? positis plerumque armis, quæ illi à suorū cædibus non desinebant: in bellū reuertī, ut liberarem obsessos, non perderem: ipsi nos de muris hortati sæpe sunt dimicare, ne grauius à suis perirent. Quales sunt ciues quibus hostis remedio est? Audieram equidem intolerabilē huius esse populī ferocitatē, quæ incredibilibus se opinionibus in omnē excitat insolentiam. De cælo se genus ducere, ibi primū induisse corporis formam, cæli se fuisse incolas, descēdisse ad cultus terrarū, de terris ad cælū redire, transisse per maria sic co pede, fugisse ante se fluctus maris, conuersa Iordanis fluenta, in suum fontem recurrisse, stetitisse solem ut hi hostes suos uincerent, ne nox impediret: raptos in cælum igneis curribus suos, præliatos pro se cæli potestates, & absentibus his uniuersas hostium suas copias, dormientibus partam uictoriam. Hæc compereram, sed putabam quod diuina circa se iactarent beneficia, non usquequaque audaciam extenderent, ut se nec à Romanis uinci posse arbitrarētur. Agnosco itaque cum his nobis esse prælium, quod se insuperabiles credant, cum se iactitent diluuii superstitēs, hæredes fluminum, terrarum hospites, uiatores æquoreos, ascensores æthereos, quibus unda murus est, aer uia, cælum habitatio, cedunt flammæ, nec uinacula tenent. Sitientibus petra soluit, ac sese fundit in potus. Esurientibus cælum aperitur, cibus mittitur, carne uolatilium castra implent, & panem angelorum manducat homo. Stringuntur liquentia, amara dulcescunt, sol statuit, tenebræ illuminant. Postremo quid amplius potest esse, quando hic audacia deesse potest? Qui ut aiunt, mortui uiuunt, & sepulti resuscitant. Aduersus diuina quoque conspirasse homines opinio frequens, & pœna indicio est. Ardent hodie quoque terræ propter incolarū impietatem: plerosque etiam ex istis hiatus soli absorbit. Quamdiu igitur in his locis morabimur? ubi & terrarū ruina est, uidimus & mare mortuū, uidimus etiam mortua terrarū nascentia, humū aridam, uirentiū fructuū umbras inanes, foris gratiam, intus fauillam.

Quis

Quis dicitur
tur ipse
peris de
fos filios
seuerat ne
gnocit fu
erecabil
paricidi
patrem
nec fili
offere
quæ sui
imolar
taque ali
crificiu
hoc po
se istum
quos di
Operari
larum g
ignis. T
ciorem
us ueri
libus u
Equid
qui ha
gruar

Here, se
intent
pariet
nio ta
to arg
terior
bus co
cum in
rent, si
templi
bellioni
consilii
conserti
cursu in
rens fac
lorum
succed
se hosti
mento
stingu
teriem
tur, quæ a

Quis dubitare potest, quin apud inferos uersetur, apud quos etiam elementa moriuntur? Ipsa quinetiam quae post mortem uiuere solet, apud quos naturae pietas mortua, & superstes defunctis religio? Quis enim parentes non etiam mortuos diligit? Quis etiam amissos filios non amet, & loco pignorum teneat? Manet affectus, & si pignus obierit, perseuerat nomen naturae, gratia non intercidit. Apud hos uero nec uiuentem mater recognoscit filium, nec appellentem audit, nec uagientis miseretur: & propter unius horum execrabilem cibum, paricidales iniecit pignori manus. Sed quid quasi nouum arguo, cum paricidio fraterno generis sui numerent exordia? cum ipsius Abrahae, quem appellant patrem, & disciplinae autorem, ac sui principem cultus: in eo maxime fidem praedicet, quod nec filio parcendum putauerit, eumque sicut hostiam aris admouerit, atque holocaustum offerre non dubitauerit. Non condemno deuotionem, sed quae pietatem: Alium quod est suis uouisse, aiunt, uictorem, ut quicquid sibi primum occurrisset domum reuertenti, immolaret deo suo: & cum rediret occurrisset filiam, atque illum iniecit filiae manus, multaque alia huiusmodi exempla. Qualis ista gens, quae religioni tribuat hominis necem, & sacrificium putet esse paricidium? Quis deus possit hoc exigere, aut qualis sacerdos qui hoc possit deferre? Denique ueterem illum quasi prudentiorem non fecisse aiunt, sed uoluisse istum quasi consultiorem perseuerasse. Habeant suos ritus duritatum homines, apud quos disciplina est filios occidere. Infelix ciuitas in qua talis officina, tale mysterium est. Operiant eam ruinae suae, atque abscondant inuidi ipsi contagione, ne sol uideat, ne stellarum globus spectet, ne maculentur aurarum spiramina, purgatorius quoque ille exuret ignis. Thyestesas dapes fabulam putabamus, flagitium uidemus, ueritatem cernimus atrocitatem tragœdiis. Ibi enim firmior sexus & parrus alienus, hic mulier cui partus proprius fuerit cibus, ibi aliena fraus, hic propria uoluntas. Ille doluit, haec insultauit digna talibus uiris esca, qui pertinaciter bellando mulieres suas ad tale perduxerunt conuiuium. Equidem eos tantis malorum afflictos acerbitatibus iam furere arbitror, amantesque factos qui haec non sentiant. Quare maturius bellum conficiamus, quia emendari non queunt: inuigruamus instantius ut fugiamus regionum istarum morientes aquas, terras ruentes.

Caput . XLII.

His dictis admoueri templo arietes iubet, sed nihil ualidi ictus proficiebant. Pleurique tamen territi de ipsis seditionum principibus confugere ad Caesarem, quos Titus tanquam necessitate compulsos, non quasi promissum secutos dubitauit suscipere, sed fides tempauit iracundiam. Non eo loci tamen habuit, quo perfugas superiores, intentiusque urgere suos coepit, ut uniuersi hostium discederent perculsi metu: Sed ubi parietes inoffensos ab ictu arietum mole sua uiderunt manere, aluerunt audaciam: ingenio tamen Caesar praeueniens, ianuas argento operatas succendi iussit, quibus igne admocto argentum defluere coepit: deinde paulatim etiam lignum ardere: Sic in porticum interiore aditus patescere. Sed miseratus Caesar, ne finitimis interioris uestibuli porticibus comprehensis templum exureretur, ad consilium uocauit duces exercitus, dicens: non cum insensibilibus sibi certamen esse, nec bellum cum aedificiis, quae uictoribus proficerent, si inexulta reseruentur: duces tamen asserebant ualitudinem parietum & munitionem templi, Iudaeis in reliquum quoque incendiis futura, quibus esset grata insolentia radices rebellionis eruendas funditus, ne iterum temeritas recrudesceret. Distulit tamen Caesar consilium tractatum in posterum diem, uerum Iudaei se infundebat putarunt: sed Romani consertis clypeis quibus pauciores, primum impetum sustinere. Nutabat tamen acies concursu innumerabilis multitudinis. Unde Caesar cum equitibus properè affuit, protegens facile quos reperisset, atque hostile agmen reflexit eo fretus, quia iam pateret uestibulorum portio. Maiore suorum manu sequente die disposuit in hostem irrupere, templum succedere. Quod factum eripuisset urbem incendio, nisi leua mens populi flammis in se hostium prouocasset. Iubet enim Caesar restinguere ignium globos, ne irrupturis impedimento forent. Quod uidentes Iudaei dum insidiantur uolentibus incendia templi restinguere, caesis aliquibus hostem accederant: unus de Romanis semiustam nactus materiam quae de fastigio deciderat, adulto igne portae admouit, quae aurea nuncupabatur, quae auro uestitas haberet fores, Liquefactus ilico flammis, auri rigor lignum nudauit,

Ianuas templi auro incrustatas incendendi iubet Caesar.

m ii quod

quod uelut in teſto latere patuit incēdio. Exuſtis itaq; ualuis, in interiora ſe tēpli penetra-
lia inferuit ignis. lamq; portæ eius ueſtibula lucebant. Turbati omnes q; ſe templi muni-
mine deſenſabant, trepidare ilico, & quædam iam inclinatio mētium erat, illū diem eſſe
templo excidiale, quia ipſo die quōdam Babylonis ingruētibus fuerat incēſum, quæ
erat decimus dies. Ioma mēſis, quem iam dudum inter funeſtos annumerabant. In ſup-
ora quoq; ſe aurarum ſpiramine ignis attollens, uictoribus lætitiā, uictis tanta labe do-
lorem dignum infudit. Clamor quoq; uniuerſorum exortus, nec multo poſt nūtiū ho-
ſtilis excidium Cæſari manifeſtum reddidit: qui ſe proripiens quanta poterat uoce, re-
ſtingui ignes iubebat. Sed neq; per tumultum audiendi facultas erat, neq; parcendi uo-
luntas, cum Romani milites uindictæ ſtudio feruerent, notaq; pietas Cæſaris, inobedi-
tiæ metum ſuis demeret, nulli fraudi ſuis futurum, cum etiam hoſtibus ignoſcereſ. Nu-
tu tamen & manu Titus reuocabat quos poterat, mandabat aliquibus inhiberent im-
petus militum. Sed ira duce adolebat incendiū, hoſtem urgebant deſperatione ſalu-
tis, iam ſui prodigum, & totū ſe expendētem periculis. Vulgus maxime ignobile ferie-
batur ubicunq; occurrerat, quia nullis munitum armis, nec repellendo uulneri, nec re-
torquendo idoneum erat, • Caput . XL III.

Decimo die
mēſis Augu-
ſti, q; erat lu-
dæis fatalitē
plū ſuccēſus
eſt.

Fatigatus itaq; clamoribus Cæſar gradum retulit, cū flamma adhuc conclauia tē-
pli depaſcebatur. Quibus deſtis in ipſam ædem ſe furens intulit. Qua ſpecie
pleriq; exanimati: alii ſe in ipſos miſere ignes, quorum oculi ferre nō poterant,
ut ſuperſtites templo reſeruarentur. Rurſus cucurrit Titus, cupiens cuiuſmodi
ædes eſſet cūſpectare. Cuius gratia motus, præcellentiorem omniū templorum fuiſ-
ſe operibus fatebatur. Mirabatur ſaxorum, magnitudinem, metalli nitorem, uenustatem
operis, gratiā pulchritudinis. Nec immerito tantā fuiſſe loci celebritatem pronuntia-
bat, ut eo ex locis omnibus cōueniretur, quia tantum non niſi ſummi dei crederetur eſ-
ſe domicilium. Adiungebat honos fidem religionis, quo etiam barbarorū gentes tem-
plum illud uenerabantur: & inferebāt munera prædones religionis, quæ tamē tunc di-
ripiebant ſui, & diſperdebant latrones, irruentes in omnia quæ depoſita uiduarum fue-
rant, uel pupillorum, tanq̄ de uictoribus uindicarentur, ſi quid ex præda Romanis mi-
nueretur. Templum quoq; ardere cōſpicientes, ipſi incendebant cætera, ne quod exci-
dio templi ſuperſtes eſſet ædificium: religioni deputantes, ſi omnia cū templo perirēt.
Nec adhuc tamē ludæi perfidiā deponebant, quæ cauſa maioris excidii fuit. Nam cum
animi multorum inſlecterentur, ut ſe, fracto agmine, Romanis traderent, pseudo-
pheta quidam iactare cœpit in exceſſu mentis ſuæ, templo diuina præſidia non deſutu-
ra, uocare populum ad ſe uelut quodam oraculo, adhuc ſe in templo ſuo manere: ilico
repulſurum hoſtium cuneos, flammarū incendia. Sic miſeri dum infeliciter falſis circū-
uentionibus credunt, dedecores atq; inulti ſicut pecora trucidabant. Qui ſi uoluiffent
credere, euidentia imminentis ſigna excidii habebant: quibus ueluti clāris uocibus ad-
monebantur, finem ſibi affore. • Caput . XL IIII.

Cæſar oibus
locis tēpli cir-
cūſpectatis,
laudauit mi-
rū in modū
ſtructuram.

Nam per annū fermē ſupra templum ipſum cometes, paſſim ignis gladii quan-
dam præferens ſimilitudinē, denuntiabat quoq; ferro & igni gentis & re-
gni urbisq; ipſius ualſitatē futuram. Quid em̄ ſimilitudo gladii, niſi bellumē
Quid ignis niſi incendiū denūtiaret? Viſus eſt autē priuſq; populus à Romanis ſeſe diſ-
ſociaret, ipſis autē paſcæ diebus Xaticis mēſis, viii. die, & per ſingulas noctes hora circiter
nona, tēplū & ara ejus ita lumine refulgebat, quaſi dies eſſet, p̄ dimidiū fermē horæ quo-
tidie manēs: qd̄ uulgo interpretabat, cumulādæ gētis indicium uideri, eoq; impulſi ſunt
tanq̄ tempus afforet libertatis recipiēdæ. Prudētiores cōtrā opinabant, q; id genus ſtel-
læ bellū ſoleat denūtiare, nec quiſq; arbitret aliena nos à cultu noſtro, & diſciplina locu-
tos. Primū, quia nō qd̄ nobis uideat̄ aſtruimus, ſed qd̄ accididerit, quæ uē opinioniones tunc
tp̄is fuerint, qd̄ prudētes ſenſerint, qd̄ imprudētes. Neq; cū de ſecta ludæorū aliqd̄ dictū
eſt: ita ſcriptū uideat̄ à nobis, quaſi in ueritate cultus eorū, nō quaſi in umbra, & figura
p̄miſſos cōtēxeremus, ut ſequerētur p̄fectiora. Nā de ſignis ſtellarū etiā i euāgelio do-
cemur, quæ erūt ſigna in ſole & luna & ſtellis. Vitulæ quoq; partu aſſeruerūt: cū imolan-
da aſtaret altaribus, in medio templi agnū editū, in ipſis ſacrorum (quæ ſup̄a memora-
uimus)

Cometes añ
euerſionē ur-
bis fere uiſus
Rannū fuit.

Vitula imo-
landa añ a-
ras edidit a-
gnum,

uimus cō-
leret ad u-
aliquor ne-
bantur ple-
tiores aut
ſtibus dir-
ſrueretur
ctio doc-
nis, qua
ſum ſul-
urbes i
templi
dam ſe-
rum: T
quā b
nopheg
ab orier
templū,
uocifera
perhor-
neret ter-
uoribu
ueranti
turiæ n
tis, ut e
corum
ulcera
qua ſec
rogauit
Veh H
ſum rec-
tur. De-
ceret n
reliqu
ac noc
bum i
ſponſi
eadem
cœpit,
fuerant
iens mu-
didit: V
ipſam ex
factum
cupate
quod in
dum ill
terraru
gnum;
minur
per uni
capere

uimus celebritatibus. Orientalem quoque portam interiorem solido aere grauem, quae so-
leret ad uesperam uiginti uirorum multo claudi labore, obseratam uectibus ferreis per
aliquot noctes sponte referatam, & uix postea a custodibus clausam. Id quoque arbitra-
bantur plerique futurorum signum bonorum, quibus ingressuris porta aperiretur. Consul-
tiores autem, aiebant custodiam templi resolutam uideri, ut quaecumque intus forent, ab ho-
stibus diriperentur: exiret cultus, introiret uastitas, & uacuaretur celebritas, sacrificium de-
strueretur. Quod etiam antequam crucifixissent Christum Iesum liquido significatum le-
ctio docet. Post multos quoque dies, figura quaedam apparuit inestimabilis magnitudi-
nis, quam plurimi circumspexere, sicut libri Iudaeorum manifestarunt: & ante solis occa-
sum subito uisi in nubibus currus, & acies armatae, quibus totius Iudaeae regionisque eius
urbes incurfarent. In ipsa autem pentecostes solennitate, quae ingredienties sacerdotes in
templi interiora nocturno tempore, ut sacrificia assueta celebrarent, primo motum quen-
dam sensisse se prodiderunt, & sonum editum, postea etiam audisse repentina uoce clama-
tum: Transcramus hinc. Iesus quoque Ananiae filius ruricula uir, ante annos quatuor,
quam bellum Iudaeorum populus adoriret, in summa pace urbis & abundantia, cum sce-
nophegia sacrificiis solennibus celebrarentur, templum ascendens coepit clamare: Vox
ab oriente, uox ab occidente, uox a quatuor uentis, uox super Hierosolymam, & super
templum, uox super sponfos & sponsas, uox super omnem populum: hoc noctibus & diebus
uociferabatur. Quo moti primores loci, corripuerunt eum, terribile uocis eius indicium
perhorrescentes, & plurimis eum suppliciis affecere, quo saltem afflicto dolore, desi-
neret terribilia & plena prodigiis denuntiare. At ille ne metu ullo, nec uerberibus aut gra-
uioribus interminationibus territus, usum aut uocem mutauit, eadem denuntiationis & perse-
uerantia contextione sermonum, nulla obsecrationis interpolatione in iisdem manebat, in-
iuria negligens, affectu immobilis. Quod nequaquam perfunctorium rati, sed in excessu me-
tis, ut erat, exprimi: detulerunt ad locis iudicem, qui tunc temporis a Romanis per id lo-
corum, publica agitabat negocia. Is rimanda ueritatis gratia, saeuissimis eum poenis ex-
ulcerauit: quo magis perseueraret, eo uehementius corripitur flagellis hominem iubens, ut si
qua secretiora, futuri tumultus comperisset, indicia manifestaret. At ille neque fleuit neque
rogauit, sed ad singula uerba non suum, sed patriae excidium stebiliter plorabat dicens:
Veh Hierosolymis. Neque interrogatus quis esset, uel unde, uel cur eadem diceret, respon-
sum reddidit: sed tantummodo lamentationem illam patriae, questu miserabili prosequen-
tur. Defessus itaque Albinus, hoc eum nomen uiro, dimisit eum, tanquam dementi furore, quid di-
ceret non sentientem. At ille neque sermonem ullum cum quoquam habebat, nec aliud loqui pro-
reliquit tempus auditus est: sed hoc tanquam lugubre atque funereum canticum canens, diebus
ac noctibus iugiter refultabat: Vae Hierosolymis. Neque uerberanti conuiciabatur, neque ci-
bum impertienti gratias agebat. Vna erat ad omnes, eademque plena funebris ululatus re-
sponsio, & maxime sacrificiorum celebritatibus. Per septem itaque annos, & quinque menses,
eadem uerborum series, idem uocis sonus mansit. Itaque indefessus tanto tempore, ubi obsidio
coepit, eadem illa uociferari destitit, quasi cessare oporteret denuntiarum, cum adessent quae
fuerant denuntiata. Sed ubi flamma coepit pariter urbem & templum inuoluere, circum-
iens murum, clamare iterum coepit: Vae ciuitati, populo, & templo. Et ad postremum ad-
didit: Vae etiam mihi: & fundibulo ictus in eadem uoce amisit spiritum. Urbem quoque
ipsam cum templo, uetustis literis scriptum erat, tunc perituram, cum tetragonum templum
factum fuisset. Itaque siue obliti, siue obtupefacti ingruentium malorum necessitate: ubi oc-
cupata est Antonia tetragonum circuitum templi fecerunt. Inter quae illud praecellensimum
quod in literis aequae uetustis, quas sacras uocabant, manebat impressum, quod secun-
dum illud tempus futurus esset uir, qui de regione eorum imperium assumeret in orbem
terrarum. Quae res eos in tanto furore posuit, ut sibi non solum libertatem, sed etiam re-
gnum pollicerentur. Id alii ad Vespasianum referendum putarunt, prudentiores ad do-
minum Iesum, qui eorum in terris secundum carnem genitus ex Maria regnum suum
per uniuersa terrarum spatia diffudit. Tantis itaque rebus aduenientibus, non potuerunt
capere quod diuinitus decernebatur.

Porta aenea
urbis per alii
quot noctes
sponte, pprsa
referata.

Currus & a-
cies armatae
in nubibus
uise.
Voces audi-
tae a sacerdo-
tibus in tem-
plo: Transcra-
mus hinc.
Cuiusdam
agricolae con-
tinuus cla-
mor.

Iudaei occa-
sati praesagi-
a deletionis
non intellexe-
runt.

Romani scē
so tēplo fuga
tisq; seditio-
nis impatorē
Titū sumis
uocibus de-
clarant

De reuerētia
pueri erga sa-
cerdotes, q̄s
Cæsar occi-
di iussit.

Fugientibus itaq; autoribus seditionum, cum templum exureretur, Romani posuerunt signa intra circuitum templi ipsius, & contra portam orientalem sacrificauerunt, imperatorem Titum summis prædicantes uocibus. Interea puer quidam eò loci, ubi etiam sacerdotes erant, quos & inopia aquæ, & æstus finitimi incendii cōmacerabat siti, rogauit unum de custodibus Romanis dexteram sibi dare, potum offerre. Porrexit ilico, ætatem pariter, miseratus ac necessitatem, bibit puerulus; & quia sedulo innoxia creditum fuerat ætati, rapuit aquæ uas, & cursu sese proripuit, ut etiam sacerdotibus bibendi copiam ministraret. Voluit sequi miles, sed non potuit comprehendere. Ille periculo suo sacerdotum sitim leuauit. Bona fraus quæ neminem læderet, subueniret necessitati. Deniq; miles ipse miratus est magis affectum pueri, quam dolum de testatus, quod in illa ætate atq; excidio totius urbis, & communi periculo quid deberet reuerentiæ sacerdotibus, quod potuit ministerium non inexpressum reliquit. Nec multo post sacerdotes confecti fame & siti, uitam rogarunt. Quos Titus iussit occidi, degenis animi esse respondēs, ut templo & muneri cuperent superuiuere.

Caput .XLVI.

Sermo Titi
ad seditionos
q̄ multis mo-
dis totū pene
orbem subie-
ctū Roma-
no imperio,
ostendit.

Iohanni autem & Simonī, & cæteris principibus seditionum rogantibus, ut paulisper cessare iacula telorum, & strepitum iuberet, dicendiq; sibi potestatem daret, ab indulgentia non abhorgeret. Facto silentio ita responsum edidit: Serum nequissimi tempus ad misericordiam, cum iam quid referretur, nihil relictum sit. Offerrebam uobis, & despexistis; & diffidentiam putastis, non indulgentiam. At ego innoxia ædificia uestro scelere perire ingemiscebam, uulgus ignobile cogi ad mortem dolebam: parcere uolebam, uos non sinebatis: suspendebam prælia, uos irrueratis: pacem offerebam, uos non recepistis. Alloquebar frequenter, crebro conueniebam. Non pudet dicere, insolentiores uos feci rogando. Quid putabatis, quod Romanæ acies uobis cederent, & multitudinem circūueniretis uictorem, uictorē oīm exercituum? Quota portio urbis pugnauit, quia uniuersum, nec regio uestra sustinere poterat, nec sinebat necessitas. Maior enim cura tuendi nobis orbis, quam propugnandi. Quocunq; eamus nihil est nouum, nihil est alienum, quibus omnis terra possessio est. Latrocinium hoc, quasi neuum in corpore diu dissimulandum putauimus, aliquando commoti auferendum credidimus, ne fulgorem imperii Romani uestra inobedientia & quædam interpolaret caligo: Sensistis Romanam uirtutem non bellando, sed moriendo. Neq; enim in campo uestra uidimus agmina, sed in muro, cum uobis nec claustra prodesse ad tutamētum salutis. Quis enim murus resisteret, quibus oceanus non restitit? Aut quæ ciuitas nostræ obsidioni inexpugnabilis foret septa præsidio muroq;: cū Britannias quoq; Romana arma penetrauerint, muro fremētis circūuallatas elementi? Substratus est nobis ille præruptus aquæ mons. Patres uestros, ut Iudaicæ fabulæ ferunt, rubri maris unda muri specie transeuntes, circumuallauerit: Romana fortitudo murum oceani perfregit. Non inuideo uobis aliena beneficia. Vidit uos mare & fugerit, ut clausi ab hoste fugeritis, quia perumpere hostem non poteratis, nec sustinere. Nobis fuga oceani damno fuisset, si fugisset. Gessimus ante bellum cum fluctibus, insanum mare ante superauimus, q̄ ad hostem perueniremus. Excepit nos Britannia, iam uictores elementorū. Quibus illi fidebant, nos subegimus, ut ad triumphum cum uictis ipse oceanus accederet. Sed forte de uirtute corporis præsumebatis. Nunquid uos Germanis fortiores, quos septos Alpium muro, fortitudo Romana in seruitutem deduxit? Nec illa similia Tauri montis accliuis collibus, aut Canopeis agminibus Aegyptiorum, cum quibus uobis bellandi usus est. Supra nubes ascendimus, & de nube descendentes populos uicimus, aëriū cunctis aperuimus iter, æquorem uobis non inuidemus: dummodo illud triumphantium fuerit, hoc fugientium. Romanæ itaq; uirtuti concenterunt montes, amnes exaruerunt, amisso cursu quem natura direxerat, & inflexo quō uictores iubebāt. Conuersus sit Iordanis uester, ut dicitis, atq; in fontem reuerterit, ut uobis iter panderet, non eo Cloelia Romana uirgo eguit, quæ ruptis uinculis hostem euasit, & fluuiū decurrens Romanis se intulit castris. Nec incendia uestra miramur, de quibus Hebræos pueros euasisse, maximos edere cantus solentis.

Cloelia Ro-
mana uirgo.

letis. Mutius nos nullo cogente manum admouit ignibus, nec remouit donec uictor incendii, miraculum hostibus suæ infunderet fortitudinis, quæ flammam non senserit. Denique pacem rogarunt, qui triumphum sperabant. An uero cœlestia illa uos extulere pabula, & esca pluuiarum aduersus uirtutem Romanam? Sed considerare decuit altricem ipsam orbis terrarum Africam, esse subiectam Romanæ fortitudini. Nobis seruit quæ omnes alit: in nostra potestate est fames omnium, & uictus uniuersorum. Quod natura omnibus dedit, uirtus Romana ipsi suum fecit. Ipsum Annibalem perculit, in exiliumque coegit, quem non capiebat orbis terrarum. Angustior ciuibus Africa fuit. Non idoneæ ad demorandum uisæ Hispaniæ, arcta uianti Gallia, indigna Italia amicitia foredere, & societatis cōsortio. lactetis liceat, quod flumina militauerint uobis, cœlestes potestates pugauerint: Nos Annibalem inequitatem fluminibus uicimus, atque intonantem undis. Ipsius tempestatibus quatiebatur mundus. Et ille muros nostros armis pulsabat. Neque uero necessarium fuit, ut hostes nostri, sicut Assyrii uestri dormientes extinguerentur, sed præliantes. Non enim in somnis uictoria quaeritur, sed in prælio: non uirtutis adorea est, ubi fortuita gratia. Hostes nostri non aquarum rutilo decepti, renitentium ad solis exortum in manus nostras inconsultius inciderunt, dum fusi sanguinis specie nos extinctos putauerunt: sed scientes & ad bellum parati, campos terrarum corporibus suis texere, ac proprio sanguine repleuerunt. Quæ uos fortitudo in tanta posuit insolentia? Non uidebatis eos seruire nobis, qui uobis imperitarunt? Aegyptus quæ uos affligere solebat, nobis annum pendet tributum, & uiam præbet usque ad Indicos tractus, extra orbem terrarum egredi, atque alterum orbem quaerere: maris secreta, solis oceanique ultima, & alterius orbis incolas nostro imperio adiungere. Quid Antiochi regnum, qui uos grauius supplicis affecit? Ius quoque ipsum ereptum religionis, nos ipsi uobis refundimus gloriosius arbitantes imperare regibus, quam regnum tollere. Ipsa auferre Antiochia sedes dominorum uestrorum, non studiose suos repudiavit, & nos dominos elegit. Vos ipsi nonne ad nos confugistis, ut illos dominos fugeretis? Nonne ipsi uos suscepimus, & aduersum illos defendimus? Seruiuimus uobis ut uestris legibus uiueretis: dedimus potestatem uestris inseruire cultibus. Sacra uestra scire noluimus, sed honorauimus. Postea rebellandum putastis. Pompeius templum cepit, sed non diruit: urbem occupauit, sed integra omnia reseruauit donaria. Pro quibus o grati socii hanc uicem nobis rependistis, ut tertio rebellaretis. Fuerit Nero despiciendus, sed non in uno Romana uirtus expendebatur: sed habebat militem Vespasianum, qui iam ad pacem reuocauerat Gallias: tam fortis in prælio, ut per illum & Nero uinceret, per illum Nero esset hostibus formidabilis: tam fidelis domino principi, ut solus imperium non quaereret, quod solus merebatur. Sed Cestius læserat: querelam deferrit, non arma irrogari. Missus pater Vespasianus, qui improuissus potuit in imparatos se effundere: Galilæam circumibat, longinqua exurebat, ut uos deponeretis insolentiam, ueniam postularetis. Ostendit uirtutem, & cum uniuersos clausos teneret, Aegyptum petiit, ut inducias respiscendi daret. Insolentiores uos nostra absentia fecit, quia nos occupatos putastis. Sed nunquam ita occupati sumus, ut absentes simus orbi terrarum. Nam & absentes assumus, & longe positus propius assistimus. Namque ut anima in corpore omnia membra uiuificat sua, sic Romana prouidentia omnibus imperii sui partibus adest, & totum orbem Romanum, tanquam præsens gubernat. Nam si singulis animis illa uis diuina regendi corporis uirtutem dedit, quanto magis Romano uigore, quo quasi unum totius imperii nostri corpus animat, tuendi eius uitalē quandam substantiam subministravit? Suffensum itaque bellum uos reparastis. Profecturus itaque pater ad urbem Romam, a tyrannide recipendam, me a sua diuisit societate, ne uobis suæ pietatis executor deesset. Veni ad bellum specie terrentis, affectu rogantis. Quoties a moenibus uestris uocauit exercitum? Quoties postea a penetralibus templi retraxit? Quoties restinxit incendia? Quoties monuit? Sed nunquam audistis. Nunc me demum rogatis, quasi iam quicquam supersit quale consumptum est, et tamen a cæde, incendio, direptione exempti militem. Quid desideratis? quod adhuc statis armati? quasi daturi leges, non accepturi? Si ditionem petitis, deponite arma: iam non metuentem da uictoribus, sed superba uictis, & plena insolentia: ut armati rogetis quasi de fide nostra

Mutij romani animus.

Pompeius templum cepit. Ingrati quidam.

Peruicax se-
ditioꝝ rñ-
sio, qua Tit⁹
commotior
reddit⁹ seue-
re obiurgat.

dubitandum uobis sit, aut adhuc uirtutem laceffitis bellum minantes? Populus extin-
ctus est, templum ardet, urbem tenemus. Quid reliqui speratis, nisi ut uita uobis donec?
Proinde ponite arma quasi uicti, uiuere uobis donabo, & si non meremini, quia nolui-
stis quæ uestra sunt, uobis conseruare. Tunc illi petere cœperunt, ut sibi obstrictis sacra-
mento, ne unq̄ se Romanis traderent, egrediendi per muꝝ potestatem daret, quo cum
suis familiis in desertum pergerent, urbem Romanis cedentes. Eo commotior Titus,
etiam ne, inquit, conditiones nobis imperatis? Quin potius defensate patriam, adestote
templo, omni uirtute insurgite, seruate sacramentum mortis, quando uitæ repudiastis.
Et simul iubet insurgere Romanos in necem hostium. Plurimi cœpere grauiore uictorū
indignatione labefactari: tradiderunt se tamen Zaræ regis filii, & fratres eius, & pluri-
mi cum ipsis de plebe. Nec Titus, q̄ uis excitatus ad iracundiam, propositum suum sol-
uit contuitu regalis fastigii, sed recepit confugientes: solius tamen pietatis (quod maxi-
mū est) lucrum fecit. Nam prædam omnem domus regis, seditionis autores diripue-
re, ut nihil ex ea ad Romanos perueniret.

Caput .XLVII.

Oēs uitæ ple-
næ cadaueri-
bus

Simul autē, ut factio impetu, in aulam irruere; duos de Romanis militibus inuaden-
tes, unum pedestris militiæ uis; trucidauerunt: eques uero poposcit se ad Simo-
nem duci, allegans se habere, quæ memorato insinuaret principi seditionum. Sed
perductus ad eum, cum uana quædam attexeret, perimi iussus: dum percussor morat,
clausis iam fasciola oculis, sese pripuit ad Romanos. Qui cōminus præliantes susceperunt
fugientem, perductumq̄ ad sese Titus quasi indignū uideri morte, qui ab hoste uiuus
potuerit capi, exutum armis iussit dimittere, referuans ei quod per hostis ignauiam nō ami-
ferat, & auferens militiæ sacramentū, quod captus pdidit, fugitiuus dehonestauit: Id illi
maiori supplicio fuit, apud uiros enim grauiora militiæ pbra, q̄ mortis uulnera sunt.
Repulsi tamen ilico ludæi, ad superiora urbis se contulere, relicta templi, & urbis defen-
sione. Strages magna in eos qui resederunt exercebat, seminecibus aut cadaueribus re-
pletæ uia. Iussit Caesar etiam ad superiora admoueri machinas: quod uidentes Idumæi
elegerunt uiros quos ad Titum mitterent, qui deditionem rogarent. Eo cognito, Simon
præuenit, & electos quidem petendæ deditionis uiros interceptit. Sed Idumæi non mul-
to post, q̄ uis destituti adiumento principum, cum sustinere diutius uim nequirent, tra-
diderunt se exercitui Romano. Ita primum fames, & ad postremū desperatio resistens
di deditionem patrauit. Nec Romani multa cæde iam fessi abnuebant uitæ indulgenti-
am, & studio captiua mancipia uendendi promptiores erant ad referuandam salutem.
Plurimi uenales, sed pauci emptores; quia Romani habere in seruitutem ludæos dedi-
gnabantur, nec ludæi supererant, qui redimerent suos, cum se euasisse unusquisque uel
inopem gratularetur. Passim itaque se tradebant remoto metu, quoniam latrones ab-
erant, Romani ignoscebant.

Plurimi Iu-
dæoꝝ uena-
les, pauci em-
ptores

Iesus offert
Titouasa mi-
nisteriorum

Phinees cu-
stos gazo-
philaciū cōp-
hendit

Caput .XLVIII.

Deniq; & Iesus unus ex sacerdotibus, Thebuti filius se dedidit, & uasa sacro-
talium ministerioꝝ, lucernas duas, mensas, cratheras, phialas, & omnia uasa au-
rea: sed & peripetasmata, & indumenta principū sacerdotii, cum lapidibus,
accepta fide salutis, uolens tradidit. Cōprehensus etiam Phinees custos gazophilaci de
monstrauit sacerdotum purpuram multam, & coccum, & alia complura, quæ ad usum
referuabant. Cum quibus cinnamomū & casiam & aromata plurima, & thymiamata,
uasa quoq; sacramentoꝝ multa: etiam ipse tradidit & uestem sacratam, sed coactus metu,
unde & ueniabile apud suos flagitiū fuit: tñ & si uoluntas defuit, deesse uirtus non de-
buit: Licet plerunq; seuerius iudicemus, q̄ precauere possimus, si ipsi in tali uersemur
necessitate: refugere tñ debemus furti ministerium, & indicium proditionis.

Caput .XLIX.

Iamq; insurrexerant aggeres, & ferire cœperant arietes muꝝ superiorē septima die
mensis, quæ Gorpiesē, nūcupant: uentum ad supremū. Conturbati & perterriti ipsi
factionū principes, qui in extremis insultabant periculis, genibus singuloꝝ aduol-
uebant, opem orantes, Cernere erat, q̄ miserabilis illa mutatio foret ex illo terribili ac su-
perbo

perbo fat-
rem. Nec
perisse pra-
perioribus
figurant
bus suis in-
stris super
retatos si-
didit se C-
mortem
rim euas-
re conde-
aut igni-
ille quam
cibus def-
candida,
bus. Qu-
rent. Erat
rat. Quo-
de transi-
rat in ciue-
die Gorp-
milia, dec-
um, sed n-
pachalis
perempt-
risq; sup-
bellionu

Pru-
m
hibebatu
quodam
incurfar
ra non r-
præerat,
bi copiar
cibus eq-
silitent,
risq; mul-
circumuer
regio pop-
oni. Siqui
regno con-
tis postea
malo aut
auerteret.
rat, ni pra-
dam pro-
nus decer-
os iacere;

perbo fastigio, in hanc humilem & plebeiam deiectionem: in lachrymas, fletus, pauperem. Necdum cesserat murus urbis superioris, iam illi percurfabant singulos, nihil superesse praesidii ingemiscientes, hostem ingressum arbitrabantur. Plerique tanquam iam de superioribus pugnantes, Romanos uidere sibi uidebant: quod metuebant animo, oculis praefigurabant, & mentis pavor fiebat imago uisus. Denique pro certo iam hostem ceruicibus suis incumbere credentes, quibus adhuc tres turres Mariamne, & Phaselus, & Equestris supererant, caeteris ualidiores: deseruerunt superiora confugientes ad hypogea, uel reclusos specus. Iohannes tamen non multo post fame tabidus, & confectus ieiunio, tradidit se Caesari: qui reseruatus ad triumphum, sed perpetuis uinculis innodatus, usque ad mortem trahens, magis spiritum uitae, quam ullam uoluptatem uiuendi expertus, securum euasit. Simon autem latuit etiam intra exusta urbis ruinas in hypogeis, se cum paucis recondens fidelioribus. Iam Caesar discesserat cremata urbe, aestimans etiam Simonem aut igni exustum, aut ruina oppressum, aut a quocumque homine interemptum. Verum ille quamdiu cibus suppeditauit, indefossis specubus defodiebat introrsum. Sed ubi & cibus defecit, & nullus euadendi exitus patuit, subito ad superiora erepsit, indutus ueste candida, & purpureo desuper uestimento, ut terrorem quendam incuteret aspicientibus. Qui primo stupentibus militibus Romanis mandat, ut ad ducem suum deducerent. Erat in eo loco Rufus Terentius, quem Titus loco praefectum militiae dereliquerat. Quo adueniente interrogatus quis esset: primo alia, post Simonem confessus est. In de transmissus ad Caesarem, & ipse ad triumphum reseruatus. Sed quia crudelia exercuerat in ciues, nec se Caesari tradiderat, post triumphum pompam neci adiudicatus. Octaua die Gorpiei mensis concremata est ciuitas: Caesa per omne tempus obsidionis innumera milia, decies centena milia: CX. myriades ut plerique asserunt. Iudaeorum tamen omnium, sed non eiusdem regionis omnium & loci: quia eo undique conuenerunt tempore paschalis festiuitatis. Captiui abducti ad nonaginta septem milia, latrones prope omnes perempti statim: qui ualidiores erant, per triumphum ducti, postea bestiis obiecti, caeterisque supplicis dati per singulas ferme urbes, quae iter agebat Titus, ut per uniuersos rebellium supplicio metum spargeret.

Caput .L.

PER idem tempus Alani, gens fera & diu ignota nostris, quod interiorum locorum difficultate & clastro portae ferreae, quam magnus Alexander praerupti montis imposuit iugo, cum caeteris feris, & indomitis introrsum gentibus, cohibebatur: Incolebant Scythicum, Tanaim finitimaque eius & Maotidos paludes, uelut quodam clausi carcere memorati ingenio regis, ut suas terras exercerent, alienas non incurfarent. Sed siue ob sterilitatem locorum, quod auari uotis agricolae, sperata culturae non responderet fecunditas, siue praedandi cupiditati regem Hyrcanorum, qui locis praerant, sollicitarunt, pretio ne an diffensione incertum, ut reserata porta eruptionis sibi copiam daret: quo impetrato infudere se genti Medorum, & impetratis breui uelocibus equis, & alis pariter ad dexteram nexis, in quos per uices cum foret libitum, defilirent, totam prope regionem percursauere: ut primo perturbarent omnia, maiorisque multitudinis speciem darent, aduersus quam nullus fugae locus uacaret. Deinde circumuentis omnibus, quantam uellent, strage edita, praedam abducerent. Erat enim regio populis frequens, & pecoris abundans, quae nullo resistente facile patuit direptioni. Siquidem ipse Pacorus Medorum rex, in abstrusa loca se contulit saluti potius, quam regno consulens, ita ut uxor eius ac liberum ac concubinae captae ab Alanis, centum talentis postea redimerentur. Nec Tyridates Armeniae rex, immunis fuit periculi, sed alieno malo cautior, pestem prauidit: & uiriliter uoluit occurrere, ut a finibus suis hostem auerteret. Dum praeratur tamen iaculo incertus, in potestatem hostium uiuus concesserat, ni praecuto gladio, nodum informem uelociter intercidisset. Nam insolentia quadam propriae fortitudinis, & in caeteros despectu superbo, simul ut familiarem sibi eminus decernendi consuetudinem, refugiendi que facultatem fraude tali pratexerent, laqueos iacere, atque hostem innectere, ars Alanis bellandi que mos est,

Caput .LI.

Fugit ita

Tres turres
urbis Hiero,Decies centena
milia Iuda-
eorum (ut ple-
rique centum &
decem myria-
des) occisaAlanorum gens
fera ScythiaePacorus Me-
dorum rex

Titus ad Antiochiam cōtēdit triūphās singulis in ciuitatibus.

FVgit itaq; Tyridates, cui euasisse satis fuit. Regnū autem suum depopulandum reliquit. Nam quasi accepta iniuria, quod congregari ausus foret uehementius Armeniam, q̄ Mediā regnum deualtauerunt. Opimis itaq; utriusq; regnis spoliis, ad ppria recursum fecere. Quorū comperta incurfione, Titus Antiochiam contēdit: sensim tamen, ut triumphatorem decebat, causamq; dissimulans, per singulas urbes pompam celebrat uictoriae. Peribebant in arena Iudaei quacunq; pergebant, ac dilacerati à bestiis pendebant merita rebellionis. Antiochia quoq; eos uetustis odiis gentilis populus infectabat: eo quod reges Persarū, quae de Hierosolymitana urbe donaria iure uictoriae uindicauerant, synagogis contulerant. Antiochenis de suo quoq; alia largiti. Itaq; cōgestae opes, inuidiā facile mouere. Nā ut illa nūc omittamus, quae aduersum Machabaeos gesserint sacerdotii cōpetitores, & quantae cladi ciuiū fuerit ambitio, sicut supra memorauimus. Antiochus postea ignobili genere ortus, sed moribus perditus afflicto crimine, quod Iudaei urbem Antiochiam incendio exurere conspirauissent, patrem proprium qui esset de Iudaeorū primoribus, & plerosq; alios insimulatos gentilis impetu multitudinis, ad mortē cōegit. Nec eo paricidio multorūq; caede exaturatus quieuit: sed postea quoq; nactus facultatem, qd̄ fortuito incendio acciderat eiusdem urbis porticus, & tetragonum plateam, maximamq; partem aedificiorum cremari, fraude praedictae coniurationis: iterum Iudaeos urgere cōepit, atq; incessere, ac propē uniuersorū stragem fecisset, nisi aduenienti Titō referuata cognitio foret metu, ne Caesar usurpato plurimorū supplicio commoueret. Ea res Iudaeis saluti fuit.

• Caput .LII.

Massada, in qua multi Iudaeorū ppter corporis salutē cōfugerant, Syllae Titus expugnada committit

Massadae quoq; plurimi se Iudaeorū freti loci munimine congregauerunt, cuius expugnandi negocium Titus indignū arbitratus qd̄ imperatorē teneret, Syllae mādauit, cui summā in iisdē locis militiae Romanae, cauēdiq; ne quid itez rebellionis oriret, cōmiserat. Ipse Alexandria contēdit, & inde nauigio Romā trāsmisit. Sylla gnauiter insistēs iniūcto sibi muneri, Massadae murū ariete dissoluit. Illi interiorē ligno cōposuere, eo qd̄ ad hmōi ictus machinamentorū, muralis materies facile nō cederet. Sed Romani mutato bellandi genere, ignē iecerunt, qui & facile ligno inhāsit, & sine ulla adoleuit mora. Magnus itaq; adultus incendio flammā ferebat fragor, qui primū Boreae spiramine à munitionis partibus repellebat, & Romanorū magis uineas exurebat. Deinde exorto Noti spiramine, in castellū sese retorfit, ita ut cōflagraret omnis ille ligneus muralis obiectus materiae cōsumpta. Romani, qm̄ nox interuenerat securi uictoriae in castra sese receperant, ut sequenti die nudatos iam atq; omni exutos praesidio delarēt. Sed ne quis elaberet, in textis castellū custodiis circumuallauerunt.

Caput .LIII.

Sermo principis scartorū Eleazari ad populum

Desperatis itaq; rebus Eleazarus autor turbatarum, uidens nil praesidii superesse, hunc exorsus est sermonem, quem nos quasi epilogum quendam claudendo operi deplorabilem, more rhetorico non praetermissimus. Quid agimus Abrahamitae uiri, genus regale, sacerdotalis gratiae, uirtute insuperabiles? Non enim ex eventu uictoriae, quae frequenter incerta est, sed ex proposito constantia, uirtus expectat. Unde coniiicere liquet quia hostem subiicere sortis est, non mutare mentem uirtutis esse. Iure igitur insuperabiles uos dixerim, si nullus adhuc uos mortis uicerit metus. Sed non ita uos pater instituit Abraham: sed qui in filio unico docuit, non mortem eius, sed immortalitatem futuram, si pro religione immolare. Quid Iosiam praedicem, quo nemo fuit melior interpretis religionis, contemptor mortis, assertor libertatis? Namq; is in illo suggestu regali locatus, cui liceret differre mortem, tamē quia uidebat ppter peccata grauiā captiuitatē plebis Israel futurae, bello se alieno miscuit, uitā refugit. Clamabat Nechao: Non aduersus te missus sum, sed aduersus regem Israel: ille tamē non prius recessit, q̄ letale sagittae ictū subiret. Quo fusus uulnere, indicio nobis est, utrū in bello meritū, an casus pponderet. Victus est Iosias priorē instaurator sacrorū, uicit Nechao oim̄ sceleratissimus: sed ille uictus, nūc cū angelis est, hic uictor in suppliciis. Quis em̄ nescit, nō in hac uita repositā esse mercedē hominibus, sed post huius absolutionem certaminis? Hic enim currimus, ut illic ad palmam pueniamus; hic certamen, illic praemium est. Non ergo illa

hic longē

hic longē
re: fuit, &
feret, mo
ditur, & c
nerit, acc
ra, concre
corpus u
singulis:
tatem, u
imagini
oculis c
diuini n
tem oper
tat: quicq
refurgit
ris operat
redundet
cum isto
anime lit
qdem ser
ri istius c
cum, atq;
nullam i
rit, alpit
nobis ef
re, & q
uerfami
om̄s qu
fectis ro
simur. I
de non m
quod ill
animas:
quoq; si
neq; ull
& altan
quod d
rioraq; f
ris gent
instituti
uendum
bus uolue
niti, dom
ne pericu
perio ser
armis ten
bitatē mi
scat, qd̄ p
flammae:
lus uenia
ur nos he
bis exerce
tudibus

hic longæuæ ætatis gratia est. Deniq; Abel cito occidit, Cain superuixit: ita mors innocē-
 tia fuit, & uitæ ærumna. Ex illo in eandem sortem successimus, ut uiuere miserrimū
 fieret, mori beatum. Quid est enim uita, nisi carcer animæ, q̄ infra hoc ergastulum clau-
 ditur, & carnali adhæret consortio? Cuius infirmitatibus quatit, labore affigit, ira con-
 teritur, accenditur cupiditatibus, uexatur furore, nec se facile attollere potest humi ne-
 xa, concreta puluere, stricta uinculo, neruis irretita. Non mediocris tamen potestas ut
 corpus uiuificet, atq; infundat insensibili materiæ sensus uigorem, & in hoc inuisibiliter
 singulis anima sua conferat, totumq; hominem regat, atq; ultra mortalem puehat fragili-
 tatem, ut cognitionem capiat cœlestium secretorū, ut mentem intendat futuris. Itaq; ad
 imaginē similitudinēq; sui principis non uidef, cū sit in corpe sita, sed nec corporalibus
 oculis cernit: nec ingressus eius, aut exitus eius ullo aspectu deprehendit: instar quoddā
 diuini muneris representans: Cum ingredit, uitam infundit: cum excedit corpore, mor-
 tem operat. Vbi anima, ibi uita: ubi ea defuerit, ibi mors est. Quicquid inuiserit, exusci-
 rat: quicquid reliquerit, statim soluit, & continuo marcescit: infusione animæ, mortuus
 resurgit: discessiōe, uiuus exanimat. Quis ergo dubitet, q̄ ei inesse uideat immortalita-
 tis operatio, cui * uirtus sit mortem auertere? Ea tamen sibi oneri est, q̄ uis aliis ad usum
 redundet. Et q̄ corpori donat, sibi detrahit. Grauat enim & quasi in terram inclinatur
 cum isto mortali corpore. Itaq; uita corporis, mors est animæ: & rursus corporis mors,
 animæ libertas uidef: dum em̄ fumus in isto corpore, seruit anima nostra. Ah miseram
 q̄dem seruitutem, quæ de paradiso exulat, & à suo principe peregrinat. Vbi autem fue-
 rit istius carnis absoluta uinculis, in illum purg, & splendidum superioremq; reuolat lo-
 cum, atq; adest dño deo suo, sanctorūq; habitaculis fruit, & beatorū gaudet consortiis: q̄
 nullam iam habeat cum mortuo societatem, & contubernium cadaueribus derelique-
 rit, aspiret ei cœlestis gratia, nec ulla eam curæ humanarum sollicitet exagitatio. Indicio
 nobis est quies, quantam anima per obitū corporis resumat gratiam: sopito em̄ corpo-
 re, & quasi mortuis eius cupiditatibus, atq; uniuersis motibus cum sanctis sæpius con-
 uersamur: recipimus, quos amisimus: ut nobis & absentes adsint, & mortui uiuant, &
 om̄is quiescat dolor. Appropinquemus & confabulemur deo, cognoscamus futura. Af-
 fectis requies, seruis libertas sit. Quod igit dormientes somniamus, hoc defuncti adipi-
 scimur. Et quod in somno imago, in morte ueritatis passio est, & libertatis gratia. Vn-
 de nonnullis gentibus mos est, ut ortus hominum fletibus, occasus gaudiis psequant:
 quod illos ad ærumnam generatos doleant, hos ad beatitudinē rediisse gratulent:
 animas ad seruitutē uenisse ingemiscant, istorū ad libertatem remissas gaudeant. Indorū
 quoq; sapiētes ferunt, cū moriēdi affectum induerint, protestari quod discedere uelint,
 neq; ullū obstrepere. Deinde ubi apparatus mortis processit, insilire latos ardentē pyram,
 & astantibus uale dicere: dolere mulieres, quasi subsidio destitutas, uel liberos paruolos
 quod derelinquant: bñdicere alios, nec inuidere qd̄ ad meliores ad splēdidiora loca, pu-
 rioraq; festinent consortia. Quid igit de uobis aliud opinari possum, cum etiam barba-
 ris gentibus libertatem sequendū mos sit? lam dudū itaq; uos optime mihi cognitos, &
 institutis patris respondere paratos, qd̄ neq; Romanis, neq; cuiq; genti, nisi soli deo ser-
 uendum putetis: q̄ solus iustus, & uerus omniū dñs sit. Dies aduenit, q̄ probare operi-
 bus uoluntatem exigat, nec dehonestare ueteris indolis claritudinem, ut in libertate ge-
 niti, dominationi uos hominum subiiciatis: præsertim cū licuerit uobis ante seruire si-
 ne periculo, nunc aut̄ necesse sit dura supplcia suscipere cum seruitute: si Romanorū im-
 perio seruituros nos offeramus, quos primi omniū bello lacefliuimus, & ultimi adhuc
 armis tenemus, imperatori non dedimus manus pacem offerenti, Syllæ dabimus acer-
 bitatē minanti? O miseri ad quam spem istius uitæ nos reseruauimus? Esto hostis igno-
 scat, qd̄ pderit cū offensa dei clara sit: ignes ab hoste in nos uersi, mutata uetorū flamma,
 flammæ retortæ, ut nostra subsidia deurerent. Quis poterit aduersante deo uiuere? nul-
 lus ueniæ locus, sed manifestū imperiū mortis uoluntariæ. Quid em̄ nox interuenit, nisi
 ut nos hostis non pueniret, aut deusto murali subsidio continuo irrumperet: sed ut nos
 bis exercendæ mutæ necis tempus reseruaret: liceretq; cum liberis nostris, & neces-
 situdinibus mori: ne uideremus anhelos senes, anusq; à Romanis pertrahi, charissimas
 coniu

Vita p̄sens
 carcer animæ.

Vfus.

Mos quorū
 dā hoim est,
 ut hoim na-
 tū fletibus,
 mortuū gau-
 diis, psequant̄

Indi quid in
 agone

conjuges ad uictoris libidinem rapi? Commoriamur patriæ, ne simus superstites tanti dedecoris opprobrio. Quò igitur fugiemus à facie dei, quò ibimus infenso nobis cœli domino? Si cadant super nos montes, & concauis specubus abscondant, quomodo tamen poterimus declinare indignationem tantæ potestatis? Quò enim progrediemur, ubi nò sit deus cum ubiq; ipse sit? An mediocria exempla sunt, quibus doceamur quod iam dudum genti nostræ pro peccatis nostris infestus sit, qui ante præsidebat? Quis hoc dubitet cum uideat, quod in nos conuersæ manus nostræ sint: pluresq; seditio domestica, quàm bellum extinxerit? Non donabo Romanis quod uicerint, nec ipsi sibi hoc uendicant, qui sciunt quod omnes ferè nostris potius armis, quàm alienis perierimus. Quæ em̄ Romana arma uiderunt Cæsaream inhabitantes Iudæi? quoq; feriato die sabbati, inter solennes nostrorum sacrorum cultus, multitudo gentilium Cæsariensium repentino quodam impetu, & misso desuper furore succensa, uiginti milia deleuit, omnes fugauit, ut totam urbem exinaniret. Nonne Syriam totam quidem impleuit dementia, ut Iudæi atq; gentiles in iisdem urbibus siti, & incolatus gratia sibi prius nexi, postea inter se armis colliderent, quo Romanis uadum futuræ uictoriæ constitueretur? Nam quid de Scythopoli loquar, quo Iudæi primo contenderant, ut gentilem populum præuenirent, ne quid aduersus nostros, exemplo cæterarum urbium, machinarentur? Itaq; quos par fuit, & in iunctis aduersum alienigenas uiribus, bello decernere, hæc è contrario aduersum se Iudæi decreuerunt, ut pars eorum aduersus cognatos, & proximos suos præliaretur. Deinde ipsi pro pretio laboris, & impensi sanguinis, à gentilibus perimerentur, quod prohibuerunt ipsi fieri gentibus. Damasceni nulla existente causa, octo milia Iudæorum strauerunt. Ascalonitæ duo milia quingentos. In urbe quoq; cui Ptolemæis nomen, cæsa duo milia. Alexandria uero uetus erat odium inter Iudæos, & gentium populos, ex quo magnus Alexander usus est studio Iudæorum ad Aegyptios subiiciendos; unde condita urbe ex æquo Iudæis, & Aegyptiis attributa priuilegia, & habitationes diuersæ, ne eorum cultus permisceretur: qui purificationes suas sine ulla uolebant contagione seruare. Hinc frequentes inter eos conflictus fuere, exorta iurgia, iudicium petitum. Nihil tamen ex tanti regis temeratum liquet fuisse beneficiis, sed postea à gentilibus exorto tumultu, cum Iudæorum necati aliqui, alii ad pœnam detinerentur. Iniuria motum Iudæorum populum, aduersum autores iniuriæ insurrexisse, & cum pertinacius se de ciuibus ultum iri uellent, inductū exercitum Romanum, qui sexaginta Iudæorum milia intra urbem fuderit. Verum quid in leuioribus moror, cum excidium totius urbis, in unius ciuitatis ruina deplorandum nobis sit? Vbi est maxima ciuitas Hierusalem, ubi decora Sion, ubi templum mirabile, ubi secundum illud tabernaculum, sanctitatis sacrariū: quo semel in anno solus princeps sacerdotū solebat intrare, nò sine sanguine quem pro se offerret, & populi delicto? Profanatum gentibus, habitant in reliquis urbis, qui eam destruxerunt. Vbi, inquam, es ciuitas referta populis, uenerabilis regibus, acceptabilis deo, gratiæ sedes? Pauimenta tua de marmore, parietes tui fulgentes marmore, culmina tua pretioso splendebant marmore, portæ tuæ micantes auro, aliæ argento renitentes. Omnes interfecti, & qui te iugiter inhabitabant, & qui ad te ex totius orbis terrarum partibus conueniebant: ut non dubium sit, totum in te mundum periisse. Nudata omnia, à culminibus cremata, à fundamentis diruta, facta est habitatio tua deserta, nec è qui in tabernaculis inhabitet, & adhuc quenquam uiuere libet, & non uixisse pœnitet? Duri oculi qui hæc uidere possunt, immites animi quæ uelle possunt, quæ tantis supersint doloribus: nò quod defecerint clades, sed quod iam nulla requies. Quò enim circūferamus oculos, aut quid decernere delectet? urbs tota sepulchrum mortuorum est, solæ spectantibus occurrunt fauillæ, uia uacua uiuētium, repleta cadaueribus. Miseri seniores cinerulenta canicie, & scisso amictu supra reliquias mortuorum sedēt, nuda regentes ossa, quo defendant à uolatilibus ac bestiis. Mulieres pauca incolumes, quas miles impius ad turpitudinem, non ad uitam seruauerit. Quis hæc uidens, & de comperendinatione uiuendi cogitans, audeat ad cœlum leuare oculos? Quis sic immemor patriæ, hostis suorum, pietatis alienus, expers dulcedinis, cuius tam semiuiri, sit mollis spiritus? quis ita meticulosus, quæ non pudeat his reseruatam? Vtinam quidem olim de-

Damasceni
octo milia Iu
dæorum strau
erunt.

Ascalonitæ
duo milia qu
ingentos

olim de
urbem d
tum deo.
fectos. Et
hinc mor
est nisi a
inter se
bus dist
digia, p
uictorie
tolerab
manus.
di quoq;
urbium:
bellis, a
metuim
per uirt
flagitium
pietatis,
si liberis
fortiores
uincam
re morto
ros, que
pericul
omnes
ut de ni
peti pat
uel ad n
cōiugū,
trem, ut
go subē
quod u
si dotal
nostræ
fugit
debet,
mēta ti
tuæ no
serint, t
rit. Post
zu obea
mulus fi
strictos
tes & fir
damus f
cedem
tiæ, me
q; dele
paruul
cæteri
excitai

olim defuncti essemus, aut si uita superesset, oculorum lumen periisset, priusq̄ sanctam urbem dirutam hostium manibus intueremur, templūq; hoc à maioribus nostris sacrum deo, tam impie flammis cremari, aut sacerdotes in tēplo cōspiceremus iacere interfectos. Emendemus ergo, q̄ his superuiximus malis, ut uideamur nō uitæ studio distulisse mortem, sed uirtutis intentione. Circūuallauit hostis omne munimētum, nil superest nisi aut nos, aut cōiuges nostræ. Iam sibi filios nostros in auctione cōstituit, certantq; inter se quis cuius abducat uxorem: utrum p̄ dignitatum meritis personarū ordinibus distribuendæ sint, an sortitus subire cogēdi miserabiles. Nobis quoq; parant pro digia, pœnarum tormenta exquisitissima, nō solum ardētes flammæ aut diuersæ necessitricis ictu securis: duro quidē post uincula, post carcerem, post iugū supplicio, sed tolerabiliore uiris si ludibrio uacet, sed etiā auulsi artus uiuentibus, & præcipue trūcata manus. Nec immerito, quia defuerunt suo muneri, cum possent sibi subuenire. Subeūdi quoq; morsus ferarum ad uictorum spectaculū, quod diuersis iam celebratur arenis urbium: uel exemplo nobis debet esse pudendū, uel uisu miserabile, ut reseruemur aut bestiis, aut fratribus præliaturi. Quid ergo moramur? iam non est liberum nobis quod metuimus euadere. Si liberos interficere nolumus per misericordiam, aut nosmetipsos per uirtutem, necesse erit ut per germanos, aut propinquos nostros interficiamur per flagitium: hoc suadet affectus, illud uictores exigunt. Si nolumus exequi ministerium pietatis, cogemur subire pompæ paricidalis ludibriū. Adoriamur ergo, quod proficit liberis cōiugibusq; nostris: Si infirmiores sumus, auferamus eos cruciatibus futuris: si fortiores sumus, uincamus compassionem parentum, & necessitudinum: & in hoc uincamus hostem, cū prædam tollimus: Hoc uirtus exigit, hoc tuadet pudor. Nō time re mortem uirtus est. Etenim ad mortē omnes nascimur, & ad mortem generamus liberos, quorum mors naturæ assignatur, captiuitas probro dat. Ergo quos nō potuimus periculo eripere, eripiamus ludibrio. Misere mini igit̄ patres liberorum, mariti cōiugū, omnes paruulorum, misereamur quod est præcipuū nostri, dū est miserandi potestas: ut de nō misereamur, ne ad dedecus uideamur, & nati, & reseruati. Quis em̄ possit peti patres ante ora filiorū, filios in cōspectu parētū interfici? Trahi canicie fessos senes, uel ad necē, uel quod peius est ad seruitutē, mulieres sparsis crinibus duci sub cōspectu cōiugū, & uiolenter ad opprobriū trahi? Audire uocem paruuli uagentis uocantis patrem, ut auxilio sit petēti, cū iam frustra audias reuinctas manus, & captiue ceruicis iugo subditos. Ergo dū adhuc libera manus sunt, dū ferrū strigimus, aggrediamur opus, quod uictor hostis miretur. Mulieres nostræ sup̄mū cōfugalīs munus dilectionis, quæ si dotale recipiāt patrimoniu. Has illi clauēs refūdimus noui sanguis testimonio, ut sint nostræ hæredes libertatis. Hoc ip̄æ hortant: certe merētur, quæ uolūt: cogēdæ quæ refugiūt: nec paruuli ferrū pauebūt, qđ per ætatē nesciūt, qđ suscipere à parentibus piis debēt, ut uere fiat liberi. Nobis quoq; qđ erit p̄stantius? Si exuramus prius castellū, fru mēta tñ reseruemus, ne putēt nos fame potius coactos, q̄ studio uirtutis inuitatos, mutæ necis arripuisse misteriu. Donemus illas escas refertas sanguine, & si eas flāma exuferint, nidor ipse frugū incēsæ indicio erit periisse obsidentibus, qđ obsessis abūdauerit. Post hæc unusq; offerat se uulneri, & moriturus patriam tegat, supremoq; amplexu obeat. Fiat nobis patria libertatis sepulchrum, quæ fuit dignitatis domiciliū: hic tumulus funera nostra decet, ut septo uirtutis tegamur. Tali accensi ofone, cæteri gladios strictos tenebant, oscula dabant cōiugibus, amplexu suscipiebant liberos, illachrymantes & simul festinantes, ut hostis præueniretur. Hæc uobis, inquit, amoris pignora damus supremæ p̄mia necessitatis, & compresso uiriliter affectu passionē excluderunt, cædem implebant: impauidæ mulieres se offerebāt uulneri pro conseruatione pudicitie, mentēq; suorū ip̄æ induerant uiroꝝ. Cæsis itaq; necessitudinibus, pignoribus quoq; delegere strenuos, q̄ supplementa cædis exequirētur. Ita fusi oēs, nōgenti sexaginta cū paruulis ac muleribus: una mulier sola sup̄fuit, quæ filios. v. in aquæ ductu abscondit dū cæteri supremis intendunt necessitatibus: ea Romanis diluculo adueniētibus, ad uocē excita index negocii fuit, Opes aut̄ eorum, appositus ab ipsis prius ignis consumpsit.

Finis

n Ege

Iudæi p̄p̄-
as occidunt
uxores, sed li-
beros man-
dant p̄alios.